

FLOTTANS MÄN

KAMRATSKAP

ÖRLOGSTRADITION

SJÖFÖRSVAR

Nr 3 2021

FLOTTANS MÄN

Tidskrift för Flottans Mäns Riksförbund

Nr 3 Sept 2021

Årgång 87

ISSN 0015-4431

Förbundets Högste Beskyddare:
AMIRALEN H.M KONUNG CARL XVI GUSTAF

Rikshedersordförande
Ewa Skoog Haslum, MARINCHEF

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Olle Melin - bmelinolle@gmail.com

Tel 070-530 01 77

Författarevägen 9, 371 63 LYCKEBY

GRAFISK FORMGIVNING:

Dag Åshage - epost: paul.assar@gmail.com

Fasanvägen 4, 373 43 RÖDEBY

TRYCKERI: Blockforum Stockholm

PRENUMERATION:

Kontakta kansliet. Kostnad 200 kronor/år. 4 nummer.

Kostnad lösnummer 60 kronor.

INFORMATION OCH ANNONSANSVARIG:

Bo Schagerberg, 070-521 44 39

bo.sch@bredband.net

ANNONSER:

Kontakta Anne-Louise Fröding, 054-86 06 83, 070-522 14 73

Epost: annelouise.froding@gmail.com

KANSLI:

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm

Tel: 076-7786870

Öppet tisdagar 09-16

Internet: www.flottansman.se

Adress e-post: riksforbundet@flottansman.se

PLUSGIRONUMMER:

Riksförbundet: 5 88 19-4

Stora Tratten 35 80 22-2

FLOTTANS MÄNS RIKSFÖRBUND

Ordförande: Kommendör Örjan Sterner

Tel: 070-627 53 97

Vice ordförande: Örlogskapten Göran Löfgren

Tel: 070-495 80 14

Förbundssekreterare:

Krister Hansén tel 070-381 03 12

kristerh@flottansman.se

Kanslichef: Örlogskapten Lennart Bresell

Tel kansliet: 076-778 68 70 Tel hem: 070-774 31 83

lennartbresell8@gmail.com

STORA TRATTEN (Arrendator LoF Stockholm)

PL 326, 130 25 Ingmarsö Tel: 070-20 30 743

Telefontid juni-augusti 09-10, 17-18

Ur innehållet:

Ledaren	3
Vägen in i ubåtsvapnet del 2	4-5
3.sjöstridsflottiljen	6
4.sjöstridsflottiljen	7
Sjöstridsskolan	8
Isbrytarhistoria	9
Fredrik Henrik af Chapman	10-12

Blücher i
Oslofjorden

14-15

Rikssårsmötet	16-17
Marinen 500 år	18-19
En marin för Sverige	20
Brännpunkt Östersjön	22-29
Marscher	30
Korsord	31
Marinens Musikkår	32-33

Mot Ratan

34-37

Nya böcker

38-41

Stasi och
Östtyskland

42-43

Göteborg 400 år

44-46

Vad en gammal bild kan berätta	48
Om salutskjutning	49

Omslagsbild:

Att ha höjdskräck kan vara besvärligt när arbete
behöver utföras uppe i masterna. Foto Axel Öberg

Nummer 4 2021 utkommer i dec. Manusstopp den 15 nov
och för lokalföreningar 10 nov.

Minnesceremonier och framtidshopp

Jag befinner mig i skrivande stund, liksom tidigare år, på vår sommarö Stora Tratten. Det är en härlig känsla, att varje sommar få uppleva skärgårdsnaturen i egen stuga efter en tidvis mycket hektisk tid, som präglats av osäkerheter kring planeringen och genomförandet av riksårsmötet. Beläggningen i stugorna har nått rekordnivå med över 90%. Även beläggningen i vår gästhamn har varit mycket hög, så även den här säsongen tycks således bli lyckad.

Riksårsmötet har förhoppningsvis nu kunnat genomföras. Dock varken som planerats till Riga eller omplanerats till Tallinn, utan vi fick som tredje alternativ välja Helsingfors som resmål. En hel del programjusteringar blev nödvändiga med hänsyn till gällande pandemiregler. Hur det sedan gick att genomföra framgår av referat på annan plats i tidskriften.

Den 11 maj i år gick den siste skeppsgossen ur tiden, vilket vi skrev om i föregående nummer.

Den 19 augusti genomförde Flottans Män en minnesceremoni på det tidigare skeppsgossefartyget af Chapman, i vars fockmast skeppsgosseföreningens standar varit hissade. Skeppsgossarna svarade bland annat för stor flaggning på fartyget och såg fartyget mer eller mindre som sitt. Flottans Män har de senaste 20 åren i allt större utsträckning stöttat skeppsgossarna i deras arbete för att slutligen ta över i sin helhet. Därmed skiftades under högtidliga former standar den 19 augusti. Mer om detta kommer i ett reportage i nästa nummer av tidskriften.

Jagarylucky i Hårsfjärden inträffade den 17 september 1941 och det är således 85 år sedan.

Flottans Män hedrar minnet av stupade kamrater på årsdagen med en minnesceremoni i samverkan med Marinen. Denna gång ansvarar Nynäshamnsföreningen för arrangemangen med gott stöd från 4.sjöstridsflottiljen.

Bokverket Marinen 500 år har nu beställts av er medlemmar i drygt 500 exemplar, vilket är ett utomordentligt bra resultat. Vi ser nu alla fram emot att ta del av detta digra bokverk i början av 2022.

Liksom inom Marinen, är personalen en ödesfråga, så även för Flottans Män. Rekryteringsläget till de marina förbanden och till Flottans Män är mycket gott men för-

mågan att behålla personalen är något sämre. Ett grundläggande problem för de marina förbanden torde vara den stora rörligheten vi har bland ungdomen nu för tiden med ett enormt utbud av möjligheter, vilket gör att konkurrensen om de anställda blir mycket svår. En reformerad marinutbildning enligt vad som föreslås i "En marin för Sverige" med ett större fokus på de marina kompetenserna och mindre av de försvarsgemensamma kunskaperna torde kunna bidra på ett effektivt sätt till att säkerställa, att de ungdomar, som har sin håg till havet, på ett tidigt stadium knyts an till marinen. Därvid ökar sannolikheten för att vederbörande stannar inom Marinen. Självklart måste också löner och andra förmåner vara konkurrenskraftiga för att kunna behålla personalen.

Försvarsmakten är i en tillväxtfas och det senaste försvarsbeslutet är mycket positivt. När det gäller Marinen, är tillväxten under perioden fram till 2030 blygsam, för att därefter förhoppningsvis kunna växa till med ytterligare ytstridsfartyg. Låt oss hoppas, att de nuvarande planerna inte utsätts för kortsiktiga nedskärningar, så att vi kan få en stabil och väl avvägd tillväxt av den marina förmågan.

Jag önskar er slutligen lycka till med höstens sammankomster och övrigt föreningsarbete.

Örjan Skuter

Vägen in i ubåtsvapnet del 2

Efter godkänd provtryckning tar veckans mest komplexa och utmanade moment vid – fri uppstigning (FU). Deltagarna får först lära sig, hur själva utstigningsdräkten fungerar och sedan kliva in i enpersonsslussen. Där får de uppleva, hur det känns, när luckan stängs och vattnet fylls på en bit upp allt för att förbereda sig mentalt, när slussen senare kommer vattenfyllas helt.

Nästa steg är att lära sig att pysa ut den överskotts-luft, som uppstår i lungorna vid en tryckminskning. Detta görs inledningsvis på 60 cm djup i dyktanken och är en nödmetod, om huvan på utstigningsdräkten skulle brista under en uppstigning. Efter hand ökar djupet och övningar genomförs ifrån en dykarklocka, som sänks ner i dyktanken till som mest tio meter.

Den första fria uppstigningen, som genomförs, är ifrån en flerpersonsluss från ubådstypen Näcken. Eleven kopplas in i en säkerhetsstropp, innan hen klättrar uppför stegen och genom luckan på botten i dyktanken, där två instruktörer möter upp. De fyller på luft i flytvästen, lämnar över en ring att hålla i och kontrollerar, att eleven har blicken mot ytan för att hålla fria luftvägar. Ringen sitter

runt en lina, som går från botten till ytan, för att man inte skall kunna åka in i väggarna på dyktanken. När allt är ok, släpps säkerhetsstroppen och eleven flyter mot ytan med en hastighet av cirka 3 m/s. Under själva uppstigningen andas man hela tiden normalt inne i sin dräkt.

Väl uppe på ytan är det viktigt, att eleven snabbt kommer upp ur bassängen för att sedan övervakas av en specialutbildad sjuksköterska och läkare under en minut. Om något skulle inträffa, kan eleven vara inne i tryckkammaren, som är precis bredvid, på mindre än någon minut. Den största risken med fri uppstigning är lungbristning, som kan uppstå, om man inte har andats ut den expanderande luften i lungorna. Det, som sker vid en lungbristning, är att lungblåsorna, de små alveolerna, brister och luftbubblor vandrar ut i blodbanan och kan fastna i ex hjärnan.

Den sista övningen, som genomförs, är en uppstigning ifrån enpersonsslussen benämnd Västergötlandsslussen, eftersom den kommer ifrån den ubådstypen. Här står eleven själv med en instruktör i den specialutformade slussen. Dräkten hålls hela tiden inkopplad i en ventil, som blåser upp flytvästen och huvan med frisk luft. När

Uppställda för genomgång framför Näckenslussen till vänster och VGDslussen (Västergötland) till höger.

Eleven möts av instruktörerna på botten efter att ha klättrat upp ifrån Näckenslussen.

vattnet är påfyllt och trycket samma som på botten i dyktanken, öppnas luckan och instruktörer möter eleven och släpper denne till ytan. Många tycker att detta är riktigt kul och skulle helst vilja åka en gång till direkt, medan andra är glada, att de har klarat av att genomföra övningen. För de, som senare får en anställning ombord på ubåt, genomförs repetitions FU varje år, tills man har gjort det fem gånger och efter detta, anses man inte behöva öva detta flera gånger.

Under den sista dagen får eleverna träffa flottiljchefen. Han berättar om sig själv och sitt yrkesval och eleverna får presentera sig och berätta, varför de söker sig till ubåt. De får också den spännande (och för vissa läskiga) förmånen att ställa två frågor till chefen om pre-

cis, vad de vill. Detta brukar utmynna i roliga anekdoter och historier från livet, men framförallt i inspirerande erfarenheter från tiden ombord på ubåt från att ha varit sonaroperatör till fartygschef, divisionschef och flottiljchef.

Tjänsten ombord på ubåt är väldigt krävande, kanske inte så fysiskt, men däremot psykiskt utmanade. Vi söker individer, som kan samarbeta, som sätter laget före jaget, som klarar av att vänta in ett tillfälle, som kommer som en snigel, men försvinner som en blix. Det övergripande syftet med den utökade mönstringen är helt enkelt ta reda på, om de sökande är rätt för oss och om yrket är rätt för dem.

Sofia Löveborn, text och foto

Bryter ytan med en hastighet av cirka 3 m/s

FU = fri uppstigning

FU ifrån dykarklockan.

3.sjöstridsflottiljen

Den femtionde Baltops genomförd

Baltops 50 har avslutats och det med gott resultat. *HMS Karlstad* har tillsammans med en ubåt och personal från Sjöstridsskolan och Marinbasen deltagit i den stora marinövningen.

För fartygschefen på *HMS Karlstad*, Magnus Åkesson, var det här den sjätte Baltops och han kan se tillbaka på en övning, som utvecklats för varje år och som är riktigt bra och utvecklande för de svenska enheterna.

Baltops omfattar de flesta områden, en övning kan innebära. Det finns ett bra och heltäckande bakgrundsscenario, strategisk kommunikation har en framträdande plats och vi får en möjlighet att öva insatsregler i ett internationellt sammanhang.

- En annan viktig sak med den här typen av lite längre övningar är, hur lagkänslan i besättningen byggs. Med många dygn tillsammans svetsas man ihop som besättning och lär känna varandras styrkor och svagheter.

Värdefullt även för ubåtsflottiljen

1.ubåtsflottiljens medverkan i övningen har främst handlat om ubåtsjakt. Det är värdefullt för såväl svensk ubåtsledning som besättning att delta i övningar med internationell ledning. Det ger en väldigt bra måttstock för att se, hur vi står oss internationellt, vad gäller ubåtsjakt och det ger god utveckling för framför allt sensoroperatörerna.

Att öva i ett internationellt och större sammanhang med komplex hotbild stärker förmågan till samordnade operationer.

Tillsammans med andra

Baltops 50 var den 50:e i ordningen av denna årliga multinationella övning. De 16 NATO-allierade och två partnerländer har medverkat med cirka 40 maritima enheter, 60 flygplan och 4000 personer. USA och Nato är viktiga samarbetspartners för Sverige och genom att delta i Baltops 50 har marinen utvecklat förmågan att jobba tillsammans med andra,

Jimmie Adamsson

Foto: German navy

HMS Karlstad hade ett nära samarbete med de tyska fartygen under övningen. Här med korvetten Ludwigshafen am Rhein

Fartygschefen HMS Karlstad, Magnus Åkesson och divisionschef John Theander. Foto: HMS Karlstad

HMS Karlstad tillsammans med utländska partners.

4.sjöstridsflottiljen

Sommaren har förflutit lugnt vid 4.sjöstridsflottiljen. Vi har haft verksamhet hela sommaren med beredskap, ammunitionsröjning och sjöövervakning, som genomförts enligt lagd planering. Det är första sommaren på några år som vi inte har behövt kalla in personal på grund av oförutsedda händelser som bränder, översvämningar eller pandemi. En av anledningarna till detta är, att totalförsvaret lyft sig. Visst har det t.ex. brunnit, men Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har numera satt helikoptrar och räddningskårer i beredskap, så att bränderna kan omhändertas omedelbart – och då behöver Försvarmakten inte kallas in. Jag tycker det är oerhört positivt att totalförvarsarbetet kommit igång ordentligt.

Hösten är fullspäckad med verksamhet. Flottiljen kommer genomföra två större övningar. Northern Coast genomförs tillsammans med resten av Östersjöländerna och i år är det Sverige som ansvarar för övningen. Övningen leds av ställföreträdande marinchefen, general Peder Ohlsson och en TASK GROUP leds av mig och den andra av en estnisk sjöofficer. Andra deltagande länder är Finland, Tyskland, Litauen, USA och Danmark. Övningen genomförs i hela Östersjön men även på land i Skåne, där våra röjdykare kommer träna röjning av IED. Scenariot kan liknas vid en multinationell operation utanför Östersjön, baserat på erfarenheter från alla våra internationella insatser i Afghanistan, Mali, Libanon och Adenviken. Den andra övningen är SWENEX, som involverar hela marinen men även Finland, Kustbevakning-

en och flygvapnet kommer vara med. Scenariot i denna övning är en nationell kris, som kommer utmynna i ett väpnat angrepp mot Sverige. Flottiljen kommer genom dessa två övningar att kunna träna hela vår förmågebredd och dessutom tillsammans med andra. Mellan övningarna kommer vi fortsatt att upprätthålla beredskap och genomföra sjöövervakning.

Under hösten kommer amfibieregementet i Göteborg att invigas. Detta påverkar även oss på ett positivt sätt. Röjdykardivisionen i Skredsvik kommer att kunna ha en större marin organisation att luta sig mot i vardagen, vilket underlättar produktionen av förbandet men även sådana områden som bemanningsplanering och personalutveckling. Just nu pågår ett arbete med vilka infrastrukturella åtgärder, som krävs för att framtidens marin ska kunna verka bättre i Göteborgsregionen. Det kommer att bli bra, men det kommer ta några år, innan allt är på plats.

Dessutom kommer under senhösten *HMS Gävle* att kunna tillföras flottiljen igen efter sin moderniseringsperiod. Ett välkommet tillskott och en positiv utmaning för besättningen att lära sig den nya plattformen. Fartyget har ett nytt ledningssystem, en ny brygga, nya sensorer och hela maskineriet är moderniserat. Det är nästan ett nytt fartyg, ett välkommet tillskott i förbandsproduktionen och i den operativa verksamheten.

Flottiljen ser fram emot hösten och all den verksamhet som är planerad!

Vänligen Jon

'Planer är inget, planering är allt'

Sjöstridsskolans två skonserter HMS Gladan och HMS Falken, ibland kallade marinens flytande klassrum, har i 75 år utbildat tusentals elever i sjömanskap. Att organisera utbildningen ombord är i normala fall en konst i planering men i och med det senaste årets covid-19-pandemi har besättningarna i det närmaste fått svart bälte i omplanering. Hur har det fungerat att bedriva utbildning under rådande omständigheter?

Thomas Falk är fartygschef för HMS Falken sedan många år och trots utmaningar med tvära kast avseende nationella och internationella Covid-restriktioner menar han, att det har fungerat bra. Skonertdivisionen har kunnat bedriva utbildning, om än på ett annat sätt jämfört med tidigare år. Falkens expedition söderöver 2020/21 ställdes in och utbildningen fick bedrivas runt svenska kusten. Tidigt bestämdes även, att eleverna inte skulle bo ombord, utan utbildningen har utgått från hemmahamnar och besättning tillsammans med elever har arbetat både dag- och kvällsskift för att få ihop timmarna.

- Trots trångt ombord och med ständiga byten av elevbesättningar har vi klarat oss från Covid-19. Men 26 elever uppe på däck över längre tid är inte optimalt. Därför har vi använt alla tillgängliga resurser som komplement till Gladan och Falken, till exempel mindre motorbåtar som Spjutet och Blixten, liksom valbåtar i Trolle båthamn, Sjöstridsskolans lektionssalar och vår egen verkstad. Analysen är, att vi fått till utbildningen mycket bra, men att ordinarie besättning har fått slita, säger Thomas Falk.

Rekryteringsverksamhet

Skonertdivisionen har utöver utbildning för yrkesofficerare även ett uppdrag att arbeta med försvarsupplysning och i förlängningen rekrytera intresserade unga svenskar till marinen via värnplikten. Genom samarbeten med Sjövärnsskåren och några svenska gymnasieskolor gör ett antal elever praktik ombord varje år, vilket ofta leder till ett intresse för marinen som arbetsgivare. Även den verksamheten har fått planeras om, men kunnat genomföras.

- Vi tar alla tillfällen, vi kan, att ta ombord intresserade skolungdomar för att berätta om Försvarmakten och marinen i synnerhet, säger Thomas Falk.

Närmaste framtiden

Inför all verksamhet görs en riskanalys, oavsett om man har att ta hänsyn till en pandemi eller ej. Analysen för hösten har gett, att HMS Gladan kommer återgå till ordinarie plan och går sydvart. Kadetterna på officersprogrammet ska då återta tidigare inställd utbildning och även genomföra avancerad navigationsutbildning med storcirkelberäkningar och astronomisk navigation.

Rutten går från Öckerö genom Kielkanalen, Engelska kanalen över Biscayabukten och slutar i La Coruna, Spanien. Hösten och vinterns utbildning genomförs med kadetter i Medelhavet och runt Kanarieöarna. Under samma period görs en generalöversyn av HMS Falken på Öckerö och i vår sammanstrålar de båda skonserterna i Lübeck som en upptakt till firandet av 'Marinen 500 år'.

- Blickar jag ännu längre fram, kanske det finns en möjlighet för en långresa till mer avlägsna kontinenter, än de vi brukar besöka. Vi får väl se, om det är möjligt, säger fartygschef Thomas Falk.

Michaela Linge

HMS Falkens FC Thomas Falk i samtal med Gladans sekond Karl Beillon och FC Johan Lyckemark.

I sommar har skonserterna seglat längs den svenska kusten istället för att gå söder ut. Här med kadettelever från SOU.

Skonserterna till sjöss i Stockholms skärgård.

Lite mer isbrytarhistoria

Bore under gång i Öresund. (Foto från Malmö Stads hemsida)

förra numret av Flottans Män tidningen skrevs det om isbrytarhistoria i svenska farvatten. Vi har även haft isbrytare i Öresund och på västkusten. Visserligen var dessa inte avsedda för havsisbrytning.

Behovet av isbrytare kom, när fartyg med ångdrift började ta över segelfartygens roll. Trafiken skulle pågå året runt. Vintern 1871 var ovanligt sträng. Hamburgs hamn tvingades stänga i 60 dagar. Då konstruerades ett isbrytarfartyg, som kom att ge namn åt en ny typ av isbrytare.

Redan 1883 byggde Lindholmens varv en isbrytare av "Hamburgklass" åt Göteborgs hamn. Den kunde forcera 60 cm tjock is. Redan 1893 byggdes ytterligare en, men då av Svensksundstyp, med kanonbåten Svensksunds förskepp som förebild. 1932 fick Göteborg sin tredje isbrytare, döpt till *Göta Lejon*.

Vid gamla svävarterminalen i Malmö ligger i dag den restaurerade och välhållna *S/S Bore*, även denna av "Hamburgklass", byggd 1894 på Kockums för Malmö hamn. Detta fartyg var även inrett för att under svåra isvintrar kunna tjänstgöra som reservfärja mellan Malmö och Köpenhamn och utrustades därför med bekväma passagerarsalonger. *S/S Bore* bestyckades under båda världskrigen och var då rekvirerad av marinen och tjänstgjorde som bevakningsbåt i Öresund. När Jan Troell gjorde filminspelningen av, Ingenjör Andrés luftfärd, bogserades *S/S Bore* till Hovs Hallar vid Laholmsbukten för att "spela" *Svensksund* i den klassiska filmen om luftfärden.

S/S Bore är ett av få fartyg i drift i Sverige, som får föra unionsflaggan (den s.k. sillsalladen). *Bore* är i dag privatägd, men förhoppningsvis sponsrad av Malmö stad. Hon har en egen hemsida <http://ssbore.se>

Liksom *Sankt Erik* i Stockholm var dessa för sin tid kraftfulla isbrytare byggda för att hålla sin hemmahamn

farbar. De skötte sin uppgift bra i jämn och fast is, men var sämre i issörja och havsis med vallar. Detta berodde främst på, att de endast var försedda med propeller i aktern. I vissa situationer gick då isbrytningen bättre om man backade.

Bertil Lundvall

Bore vid kaj i Malmö vintern 2020 (Foto Bertil Lundvall)

I år är det 300 år sedan den store skeppsbyggaren Fredrik Henrik af Chapman föddes. I två artiklar tar oss Mats Holmer med på en resa, från Chapmans födelse via hans omfattande verksamhet fram till hans död. Artikeln kommer i två delar, dels i detta nummer samt i nr 4 för 2021. Red

Fredrik Henrik af Chapman, del 1

Fredrik Henrik Chapman eller Fredrich Henry Chapman, som han döptes till, föddes den 9 september 1721 på Nya Varvet i Göteborg. Han var nummer tre i en syskonskara på åtta. Pappan, Thomas Chapman (1683 - 1770), var en engelsk sjöofficer, som hade gått till sjöss i unga år och år 1715 kom han till Stralsund, där han lär ha träffat Karl XII och blivit värvad som kapten till den svenska flottan. År 1720 blev Thomas holmmajor på Nya Varvet och chef för örlogsflottans Göteborgseskader med kommandörs rang. Vid denna tiden rasade det stora nordiska kriget och det var i inledningen av detta krig, som man hade anlagt Nya Varvet vid Göta Älvs mynning.

Fredriks mamma, Susanna Colson var dotter till skeppsbyggmästare Viljam Colson. Förnamnet Viljam talar för nederländska rötter. Fredrik född på ett kungligt varv av föräldrar, som var uppfödda med sjöfart och skeppsbyggeri, syntes tidigt vara ämnad för dessa verksamheter.

Redan som tioåring sporrades Fredriks intresse av fartyg, då han fått en ritning över fregatten Neptunus av den flamländska byggmästaren Pieter Wiederleiner. Pieter Wiederleiner hade byggt denna snabbseglare, som hade loggat 16 knop. Utifrån ritningen, till faderns stora glädje, byggde sedan Fredrik en modell av fartyget. Detta skepp skulle intressera honom hela livet och

spela en viktig roll i hans senare storverk, Mercantorian och Tractaten.

15 år gammal gick Fredrik till sjöss och arbetade även som timmerman på en del olika varv. 1741 flyttar han till England och arbetar som skeppstimmerman i London. Under den här tiden ritade han också akterspegeln till 100-kanoners skeppet *Victory*. Detta skepp var inte Nelsons flaggskepp utan ett tidigare, som förlorades 1744. Återkommen till Göteborg startade han ett skeppsvarv tillsammans med en person, som hette Bagge. De byggde smärre skepp och gjorde reparationer på ostindiefararna, som trafikerade Kina och övriga Ostindien vid denna tiden. Affärerna blomstrade, men Fredrik var inte nöjd, utan han var fast besluten att lära sig mer om skeppsbyggnad.

1748 sålde Fredrik sin del av Göteborgsvarvet och flyttade till Stockholm för att lära sig mer om matematik. Under två år studerades matematik under ledning av baron Palmqvist och därefter, för att ytterligare förkovra sig, bar det av till London. Där följde han lektioner av professor Thomas Simpson, som var den som hade förkunat den berömda lagen om att räkna ut arean och eller volymen på oregelbundna ytor eller kroppar. Efter ett års studier besökte Fredrik de kungliga varven Woolwich, Chatham och Deptford. Där studerades brittisk skeppsbyggnadsteknik vilket resulterade i ett dokument "*Directions for Building of a Ship of 50 Guns*". Här beskrivs inte bara de olika byggnadsmetoderna utan också brittiska sjösättningsrutiner.

Samma dag, som Chapman lämnade Deptford, blev han tillsammans med två brittiska skeppsbyggare arresterad. De anklagades bland annat för att ha försökt rekrytera varvsarbetare till Frankrike. Alla ritningar och anteckningar konfiskerades och förhör startade. Efter en månads husarrest blev han frigiven och allt material återlämnades förutom ett riggningsdiagram. Chapman förklarade att han kunde reproducera detta ur minnet, så de kunde behålla det. Att notera är, att den svenska legationen och handelsrepresentanten i England sa, att de ej kände Chapman. Efter frigivningen följde Fredrik föreläsningar hos professor King i experimentell fysik under några månader. Därefter åkte han till Holland. Det finns

Architectura Navalis Mercatoria

Augustin Ehrensvärds monument på Sveaborg

inga anteckningar från detta besök. Året efter, 1755, anlände Chapman till Frankrike, där han blev väl mottagen. Efter den svenske ministern baron Ulrik Scheffers framställningar kunde Fredrik nu besöka Brest och där följa byggandet av 60-kanoners skeppet *Celebre* från kölsträckning till sjösättning och riggning. Det var troligen här som Chapman blev övertygad om, att 60-kanonerskepp skulle passa svenska behov.

Under tiden i Brest var Fredrik också livligt engagerad i att göra linje, konstruktions- och planritningar till ett stort antal franska fartyg. Han gjorde också ett antal tusch- och blyertsritningar till fartygens ornamentering. Han var säkert stimulerad av de franska konstnärer och träsnidare, som han omgavs av.

I Frankrike insåg man snart Chapmans skicklighet och kunskapshunger. De franska myndigheterna försökte övertala honom att stanna, men han återvände till London 1756. Där blev han nu kallad till amiralitetets Förste Sjölord, Earlen av Winchester, som också hade insett Chapmans förmåga. Sjölorden väddade till hans brittiska härkomst och bad honom stanna i England. Nu började de svenska myndigheterna att vakna och efter att Ulrik Scheffer skrivit till sin bror, riksrådet Carl Fredrik Scheffer, utnämndes Fredrik Henrik Chapman till underskeppsbyggmästare i Örlogsflottan vid varvet i Karlskrona. Efter sju års studier utomlands var det nu dags att

flytta hem till Sverige och där dela med sig av de kunskaper, han förvärvat i England, Nederländerna och Frankrike.

Fredrik Chapman kom tillbaka till Karlskrona, Sveriges viktigaste örlogsbas, för att tillträda sin tjänst som underskeppsbyggmästare. I april 1758 överlämnade Chapman ett dokument till amiralitetskollegium, där han bland annat skrev, att *"alla skepp med dess behör må Conserveras och förvaras från röta och annat fördärv"*. När han drygt 20 år senare blev varvschef, kunde han utföra en hel del av de reformer, han förespråkade.

Mellan november 1758 och april 1759 genomförde Chapman en timmerresa från Åbo längs Österbotten och Västerbotten. Hans rapporter om timmer lämpligt för fartygsbygge, övriga aktiviteter och resan noterades noggrant och rapporten finns idag på Kungliga Örlogsmannasällskapets bibliotek i Karlskrona.

1760 var Sverige i krig med Preussen. Generalen Augustin Ehrensvärd hade fått den stora uppgiften att bygga upp befästningen Sveaborg och att skapa en ny skärgårdsflotta, som kunde operera i de finska och svenska skärgårdarna. Chapman sändes till Stralsund för att anmäla sig som skeppsbyggmästare åt generalen, som även var militär befälhavare över Sveriges kontinentala provins. Nu skulle konstrueras särskilda fartyg för detta nya vapenslag, som skulle kunna möta och slå den ryska motsvarigheten. Man hade fortfarande "rysshärjninga-

Modell av Hämenmaa

rna” i gott minne från slutet på det stora nordiska kriget, där ryska galärförband härjade längs hela Bottenviken ned till Norrköping.

Efter det förödande kriget mot Ryssland 1741 - 1743 bestämdes, att Sverige behövde en ny typ av skärgårdsfartyg, som inte var så manskapskrävande som de ryska, franska, genoveiska och maltesiska galärflottorna. Chapman konstruerade nu ett antal tungt bestyckade skärgårdsfregatter, namngivna efter finska landskap, som kunde manövrera både under segel och rodd. Den tyngst bestyckade fregatten hette *Hämenmaa*. Detta var ett tremastat skepp, kunde ros med 20 par åror och hade en huvudbestyckning på 22, 36-pundskanoner. Fregatterna hade nu bra förmåga att proviantera och kunde hysa den 220 man stora besättningen under däck. Detta var en stor framgång jämfört med de forna galärerna.

Efter några år i Stralsund flyttade Chapman till Sveaborg, där han tillsammans med Ehrensvärd fortsatte utveckla skärgårdsflottan och dess logistik. Bland annat byggdes mastkran, verkstäder, förråd för master och åror och två torrdockor för olika typer av fartyg. Augustin Ehrensvärd var mycket nöjd med sin skeppsbyggare, som 1764 flyttade till Stockholm för att där bli delägare i Djurgårdsvarvet.

Nu började Chapmans storhetstid och under åren, som följde, blev han ledamot i olika kollegier, akademier

och deputationer. Han blev adlad år 1772 och innan dess, hade han publicerat *Architectura Navalis Mercatoria*, som är ett av hans mest berömda verk. Hans karriär blev inte väl sedd överallt och snart blev det en kamp mellan den gamla och den nya skeppsbyggnadsskolan.

Överste Ehrenbill, som förordade Chapmans nya matematiska metoder för att beräkna fartygens stabilitet och seglingsegenskaper redan på konstruktionsstadiet, skrev bland annat kritiskt att: ... *Canonerne på våra Skepp ligga så nära watnet att man i Siön nästan aldrig vågar ha portarne öppna... Våra Skepp måste gå med 2.á 3. Ref i sina Märsegel när andra föra Bramsegel i topp...* Nu ville amiralitetskollegium, som hade stora planer för den svenska linjeflottan, att under Chapmans ledning ett 50-tal nya fartyg skulle byggas. Den försummade flottan bestod endast av 12 stridsdugliga fartyg, så en nybyggnation var av stort behov, även om den svenska statskassan ej kunde tillstå detta. Lösningen blev Frankrike och dess kung Ludvig XV, som bestämde, att Sverige skulle få subsidier om 800 000 livres utbetalda under tre år. Nu kunde planeringen för att konstruera och bygga en ny svensk linjeflotta börja.

Mats Holmer

Fortsättning i nästa nummer

Det kom ett brev

Jag läste nyss artikeln i FM om mordet på generalmajor Beckman 1909.

Som liten pojke minns jag, att min farfar (*Hilding Wahlberg 1909, kapten / KA och 1926 – 31 major och kommandant i Hemsö fästning*) berättade om händelsen. Farfar var 1909 chef för ett minförband inom KA1 och hade vid förbandet generalmajor Beckmans son (*dåvarande löjtnanten Per Evald Ottocar Beckman*). Farfar fick det ödesdigra telegrammet om mordet och hade den svåra uppgiften att meddela löjtnant Beckman om det inträffade.

När jag 1977 på Marinstabens allmänna avdelning arbetade med en revidering av TjrK, anlätades bl.a. generalmajorens sonson (*pensionerade översten 1 gr Jan Beckman*) som senior expert i detta arbete. Vi talade en del om det, som hände 1909 och Jan kände till min farfar och att han och Jans son tjänstgjorde på samma förband 1909. Det var alltså tre generationer framgångsrika kustartilleriofficerare i samma familj.

Vänliga hälsningar

Per Wahlberg

Efterlysning - Tungdykhjälmar

De ser ut som en klenod från anno dazumal – vilket det också är! Dykhjälmar är tillverkade i koppar och har fungerat oförändrade från 1800-talet fram tills nu. Inom kort är det dock dags för avveckling, men innan dess så måste materielen inventeras.

Är det inte märkligt att göra en inventering när något ska avvecklas?

– Jo, men orsaken är, att tungdykhjälmar av den typ som Försvarsmakten har, är ekonomiskt värdefulla och att de klassas som säkerhetsmateriel, förklarar Johan Brynger, TVK marin, som ingår i Marinstabens stödavdelning. Säkerhetsmateriel innebär, att Försvarsmakten är ansvarig för materiel som kommer ut på den civila marknaden, om det inte är officiellt sålt till en juridisk person, det vill säga ett företag, som tar det juridiska ansvaret för materielen.

Försvunna tungdykhjälmar

Försvarsmakten har inte sålt några tungdyksystem och ska heller inte göra det. Säkerhetsmateriel ska destrueras.

– Vi vet, att framför allt tungdykhjälmar har försvunnit genom åren. När resultatet av inventeringen är känd, kommer bristerna att polisanmälas. Enligt dokumentationen ska det finnas 77 stycken hjälmar. Endast två hjälmar har lämnat Försvarsmakten officiellt, individnummer 1005 och 105, och de har skänkts till Statens Maritima museum, säger Johan Brynger.

Lämnas till Marinstaben

Om någon är i besittning av en tungdykhjälm i god tro om att den förvärvats lagligt, så är tipset att lämna in hjälmen till närmaste förband, med adress Marinstaben/TVK marin, Musköbasen, 148 80 Muskö.

Har du frågor?

Kontakta Johan Brynger
Marinstaben, Stödavdelningen, TVK
Mobil: 073-448 43 49
E-post: johan.brynger@mil.se

Tre herrar möttes på Oslofjorden

Det var herrar Anderssen, Eriksen och Blücher. Överste Birger Eriksen var sedan åtta år kommendant på fästningen Oscarsborg vid Dröback i fjordinloppet till Oslo och hade ett halvår kvar till dess, att han skulle pensioneras.

Andreas Anderssen var pensionerad kommendörkapten. Han hade bl.a. tjänstgjort vid Oscarsborgs torpedbatteri från 1919 till sin pensionering 1928.

Gebhardt Leberecht von Blücher, som titulerades Generalfeldmarschall, kunde inte vara med personligen. Han avled 122 år tidigare, men företrädde nu av den toppmoderna tunga tyska kryssare, som bar hans namn.

Den nionde april 1940 var vädret disigt med dimbankar och regnskurar, som kom och gick. Främmande örlogsfartyg hade siktats i Yttre Oslofjord. En uppfattning var, att de kunde vara engelska, som sökt sig dit in efter en skärmytsling på Nordsjön. Detta var felaktigt. Det var tre tyska kryssare och ett antal mindre fartyg, som ingick i Operation Weserübung, det tyska överfallet på Norge.

Blücher ledde den tyska styrkan och gick in i Dröbacksundet strax efter kl 04.00. Det var bråttom. Kl 05.00 skulle det tyska sändebudet i Oslo, Curt Breuer, överlämna ett ultimatum till den norska regeringen med, i praktiken, krav på total underkastelse.

Planen var, att Blücher då skulle ligga vid kaj i Oslo,

med kanonerna riktade mot stadens centrum, för att påskynda och underlätta regeringens beslutsfattande.

Kryssaren kom aldrig till kaj i Oslo, ej heller någon annanstans. Två medelålders herrar, 61 och 65 år gamla, ville annorlunda.

När uppgifterna om främmande örlogsfartyg nådde Oscarsborg, ringde överste Eriksen till Dröback och fick sent på kvällen tag på Andreas Anderssen och bad honom komma ut som ersättare för chefen för torpedbatteriet, eftersom den ordinarie var sjukskriven. Enligt legenden rodde Anderssen ensam över fjorden i sin eka till batteriet.

Själv gick Eriksen ner till sina gamla 28 cm kanoner och lyckades få laddat två av dem, trots att merparten av servisen var hemförlovad. Till sitt förfogande hade han nu väsentligen kockar och annan kökspersonal, men inga artillerister.

Att ladda för flera skott var inte möjligt. Han kunde alltså endast avfira två granater. På fråga, om han verkligen avsåg att skjuta verkanseld, svarade han: "Ja - och antingen blir det medalj eller krigsrätt". Han visste inte nationaliteten på de främmande örlogsfartygen, men ansåg, att deras närvaro innebar en kränkning av den norska neutraliteten.

Blücher kom allt närmare. Oscarsborgs avståndsmätare hade svårigheter i den disiga luften och angav 3 600 meter. Med blotta ögat och utan tekniska hjälpmedel kor-

Överste Birger Eriksen

Kommendörkapten Andreas Anderssen

Oscarsborgs fort

Kryssaren *Blücher*

rigerade Eriksen till 1 200 meter och kommenderade eld. Kryssaren träffades midskepps och började brinna våldsamt. Maskintelegraferen slogs ut. Styrningen låste sig. Nästan redlöst drev fartyget bort från Oscarsborgs kanoner men mot torpedbatteriet.

”Skall det torpederas”? frågade Anderssen militäriskt korrekt. ”Det skall torpederas” svarade Eriksen lika korrekt. Föga hade ändrats i batteriet sedan Anderssen lämnat det 13 år tidigare. Han sköt två torpeder, som båda träffade och gav kryssaren nådastöten. Den kantrade åt babord och sjönk på 90 meters djup, endast 400 meter från stranden.

Ombord fanns besättningen på 1400 man och närmare 1000 infanterister, med uppdrag att hålla Oslo, att ta tillfånga kungafamilj och regering samt att stärka den tyska krigskassan, med vad som kunde hämtas ur den norska riksbankens guldvalv.

Det är inte klarlagt, hur många som drunknade, men 600 lik bärgades ur fjorden och på stränderna.

Blücher var toppmodern: togs i aktiv tjänst den 5 april

och sänktes tidigt på morgonen den 9 april efter endast drygt tre dagar under Erich Raeders Kriegsflagge!

Sänkningen av *Blücher* var den kanske viktigaste krigshandlingen i Norge och kryssaren själv går till hävderna med örlogshistoriens kortaste karriär, ett svårslaget och föga eftersträvat rekord!

(*Vasa* räknas inte. Hon hade ju aldrig tagits i tjänst).

Med några timmars försprång kunde kungafamiljen, regeringen och den norska guldreserven ta sig till säkerhet i England.

Birger Eriksen räknas som en av Norges största hjältar. Hans mod att fatta ett avgörande beslut i rätt ögonblick ledde till, att kriget i Norge blev betydligt längre och kostsammare än, vad angriparen räknat med.

Han är idag en symbol för Norges frihet.

Tom Rydberg

Blücher sänks i Oslofjorden

Riksårsmötet 2021

Så var det äntligen, efter många turer, dags för 2021 års Riksårsmöte ombord på *Silja Serenade* tur och retur Helsingfors den 5 – 7 september. 19 av förbundets 25 lokalföreningar var representerade.

Årsmötet inleddes söndag eftermiddag med styrelsemöte och lokalföreningskonferens, där förbundsledningen informerade om aktuella frågor och lokalföreningarna redovisade sin verksamhet, som av naturliga skäl varit starkt begränsad under rådande pandemin. Söndagskvällen ägnades åt förbrödringsmiddag kring en rikligt försedd buffé.

Riksårsmötet

Riksårsmötet inleddes med parentation över under verksamhetsåret avlidna kamrater och förrättades av Stockholmsföreningens kaplan Carl-Olof Berglund.

Årsmötesförhandlingarna leddes med bravur av förbundets hedersordförande Gunnar Bengtsson. På agendan fanns endast tre ärenden utöver de vid årsmötet vanliga, dels en andra röstomgång av de stadgeändringar, som i ett första steg antagits vid 2020 års riksmöte samt en motion från Nynäshamnsförening om tillsättande av en stadgekommitté. Motionen avslogs. Den sista punkten var fastställande av *Flagg- och heder*, där förbundets vice ordförande redogjorde för ärendet.

Styrelsen och övriga funktionärer omvaldes samtliga.

Utmärkelser

Kanske var det pandemin, som gjorde, att ovanligt få utmärkelser hade föreslagits – totalt 15 stycken och av dessa var endast fem närvarande vid Riksårsmötet. (se bilderna).

Från riksårsmötet

Lof Karlskrona Ankarmedalj i guld nr 191 Bo-Inge Andersson
Lof Karlskrona Ankarmedalj i guld nr 192 Stellan Andersson
Lof Nynäshamn Ankarmedalj i silver nr 303 Tommy Lagsjö
Lof Nynäshamn Ankarmedalj i silver nr 304 Tommy Falk
Lof Gotland Ankarmedalj i silver nr 305 Per-Olof Andersson
Lof Härnösand Ankarmedalj i silver nr 307 Tommy Lindqvist
Lof Härnösand Ankarmedalj i silver nr 308 Ove Strömberg
Lof Karlshamn Ankarmedalj i guld nr 193 Irene Ericsson
Lof Karlshamn Ankarmedalj i guld nr 194 Göran Fridh
Lof Karlshamn Ankarmedalj i guld nr 195 Brittmarie Landgren
Lof Karlshamn Ankarmedalj i silver nr 309 Jonny Bram
Lof Ängelholm Ankarmedalj i silver nr 310 Sven G. Persson
Lof Ängelholm Ankarmedalj i silver nr 311 Laila Lembke
Lof Kalmarshamn Hedersankare nr 111 Bengt Hammarlund
Lof Norrköping Hedersankare nr 116 Jan Knutsson

Sven Sahlsten från Stockholmsföreningen var ansvarig för arrangemangen ombord på *Silja Serenade*

Sightseeingtur och bankett

Efter Riksårsmötet embarkerade de flesta av deltagarna på tre bussar för en sightseeingtur i Helsingfors, där tre utmärkta guider tog oss med på en historisk färd.

Den avslutade banketten genomfördes som vanligt i den atmosfär, som präglar Flottans Mäns sammankomster. God mat, trevlig samvaro och mycket annat bidrog till en trevlig fest

Avslutningsvis, en stor eloge och ett stort tack till Stockholmsföreningen för ett väl genomfört och trivsamt Riksårsmöte. Jag vill dock nämna tre personer, som kanske betytt lite mera i sammanhanget, kanslichefen Lennart Bresell, sekreteraren Krister Hansén och festarrangören Sven Sahlsten. Stort TACK från alla deltagare!

Olle Melin

Foto Ulla och Olle Melin

Stockholmsföreningens kaplan, Carl-Olof Berglund, vid parentationen

Styrelsen med suppleanter och adjungerade. Sittande från vänster Lars-Erik Uhlegård, ordförande Örjan Sterner och Krister Hansén. Stående från vänster Bo Schagerberg, Cawe Johansson, Göran Löfgren, Lars Ingvar Elofsson, Lennart Bresell och Kjell Johansen

Stellan Andersson och Bo Inge Andersson, båda Karlskrona, tilldelades ankarmedalj i guld

Mottagare av hedersankara, Jan Knutsson Norrköping och Bengt Hammarlund Kalmarsund tillsammans med hedersordförande Gunnar Bengtsson

Ove Strömberg Härnösand tilldelades ankarmedaljen i silver

Hedersankarmottagare Bengt Hammarlund Kalmarsund tillsammans med fru Ingegerd

Ordförande Örjan Sterner och hedersordförande Gunnar Bengtsson vid banketten. På bilden syns även särskilt inbjudne Sten Munck af Rosenschiöld

Marinen 500 år 2022

Förberedelserna inför jubiléet fortskrider enligt plan och går efter semesterna in i en mer intensiv planeringsfas, där detaljerna skall utarbetas och inkorporeras i, vad vi hoppas ska bli informativa och givande dagsprogram på respektive ort.

En viktig komponent på alla event är rekrytering, utan personal stannar Marinen. Vi kommer därför rikta särskild uppmärksamhet på de grupper, som vi ser som framtida medarbetare och förvaltare av det marina arvet, en nog så viktig uppgift, inte minst för att uppfylla det femte T:et i ÖB:s vilja, tillväxt. Ambitionen är att på varje ort kunna visa upp Marinen i perspektiven, dåtid, nutid och framtid med fokus på framtiden, allt under devisen ”500 år av hav, människor och konflikter”.

Ett led i att manifestera marinens första 500 år är, att på varje garnisonsort (Stockholm, Göteborg och Karlskrona) samt på platsen, där det började, Söderköping, låta resa en minnessten. Tanken har varit att hitta en bearbetningsbar sten på något för marinen betydelsefullt område, klyva densamma i fyra delar och placera respektive sten på den ort som väderstrecksmässigt motsvarar den plats den hade i terrängen. Sagt och gjort, undertecknad har under våren företagit några amatörgeologiska utflykter i Karlskrona och Stockholm och helt enkelt letat sten lämpad för ändamålet. På min tredje expedition fann jag på Rosenholms övningsfält i Karlskrona en sten, jag bedömde lämplig och tillkallade expertis för att göra en fackmannamässig bedömning av råmaterialet. Denna inspektion utföll till belåtenhet och den 30 juni avtransporterades stenen för sågning och vidare bearbetning.

Då stenen klyvs/sågas i fyra delar, kommer varje sten att ha två bearbetade sidor. Den ena sidan kommer prydas av marinens heraldiska vapen och den andra sidan en inskriptionstext, som är under framtagning.

Stenarna ska sedan avtäckas under ceremoniella former med flaggvakt, musikkår och tal vid nedanstående tidpunkter och platser. Vi har medvetet valt platser utanför militärt område för att underlätta besök för intresserade, dock har samtliga platser en tydlig anknytning till den marina historien. Samtliga beslutade platser har godkänts av aktuella fastighetsägare, som i samtliga fall har lovordat och helhjärtat stött våra önskemål.

Hjärtligt välkomna att övervara ceremonierna.

Johan Melin

Projektledare Marinen 500 år

7 juni 2022 Söderköping, Fisketorget

Denna plats är belägen, där Söderköpings hamn låg på 1500-talet och enligt lokala historiker har minst ett av de från Lübeck rekvirerade fartygen faktiskt anlöpt Söderköping. Denna ceremoni äger rum under förmiddagen.

7 juni 2022 Stockholm Skeppsholmen

Platsen tarvar väl ingen närmare förklaring. Då detta är själva födelsedagen kommer även salutskjutning att genomföras med salutbatteriet. Stenen kommer att resas i direkt anslutning till salutbatteriet rakt nedanför den byggnad, som en gång i tiden var hemvist för marinens personalavdelning, det så kallade Amiralitetshuset.

12 augusti 2022 Karlskrona, Amiralitetsskyrkan

Platsen är vald med tanke på, att Amiralitetsskyrkan drar många turister och knytningen till den marina verksamheten torde vara uppenbar, då många utlandsexpeditioner har välsignats av amiralitetspastorn i Ulrica Pia innan losskastning.

27 augusti 2022 Göteborg, älvstranden vid gamla Älvsborgs fästning

Gustav Vasa lär under en tid ha lett kriget mot Danmark 1523 från Älvsborgs gamla fästning och platsen vi valt, ligger i direkt anslutning till klippan, där fästningen stod och stenen kommer ha Nya Älvsborg i fonden, när man vänder blicken västerut.

Foto Johan Melin

En Marin för Sverige

fortsättning från nr 2/2021

Vi fortsätter här artiklarna från Kungl Örlogsmannasällskapet om marinens framtid och vad gäller frågan om hur marinen ska bemannas. Denna gång handlar fortsättningen av frågan om dubbelbesättningar till sjöförbanden samt förbandsomsättning för amfibie- och övriga markförband.

Ett flerbefattningssystem innebär också, att marinen vid tillförsel av nya fartyg i bästa fall redan har de personella marginaler, som behövs för t.ex. provturskommando och de första besättningarna på de olika nya fartygen, samtidigt som de befintliga fartygen kan fortsätta användas. Förmågeglappet för drygt tio år sedan mellan avvecklingen av robot- och patrullbåtarna intill dess, att de första Visbykorvetterna var operativa hade med ett sådant system kunnat undvikas.

I kris och krig innebär ett flerbefattningssystem, att en motståndares möjlighet att utmatta vår marins förmåga minskas. Utökad sjöövervakning, hävdande av den territoriella integriteten och enklare sjöfartsskyddsföretag kan i ett gråzonsscenario pågå i månader i sträck, utan att Sverige formellt höjer beredskapen för Försvarsmakten. Med personal i form av besättningar, som avlöser varandra, kan vi säkerställa marin närvaro över tiden och skjuta den ”personella kulminationspunkten” framåt. Denna handlingsfrihet ska systemet skapa.

Förbandsomsättning för amfibie- och övriga markförband

Amfibiebataljonerna och de mobiliserande delarna av marinbasens förband bör personalförsörjas genom ett åttaårigt förbandsomsättningssystem. Principen för det

bygger på att tre kompanier för amfibiebataljonerna grundutbilda årligen, ett vid varje baseringsort, innebärande totalt omkring 500 soldater att grundutbilda årligen.

Oavsett hur amfibiebataljonerna kommer att se ut i perspektivet mot 2030, bör principen för att försörja dem utgå från detta system. De marina basförbanden grundutbildar två kompanier årligen; ett vid varje baseringsort. De mobiliserande delarna av förbanden har en fast anställd kader av yrkesofficerare och anställda gruppchefar, i syfte att ha personalramar för grundutbildning och övning utan att behöva konkurrera med de stående förbandens tillgänglighet och utveckling.

	ÅR 1	ÅR 2	ÅR 3	ÅR 4	ÅR 5	ÅR 6	ÅR 7	ÅR 8	ÅR 9
LÄMBAT									
1. AMFIBIEBATALJON (STÄNDIG)									
2. LÖSNINGS									
3. AMFIBIEBATALJON (STÄNDIG)									
4. AMFIBIEBATALJON (STÄNDIG)									
5. LÖSNINGS									
LÄMBAT									
1. AMFIBIEBATALJON (STÄNDIG)									
2. LÖSNINGS									
3. AMFIBIEBATALJON (STÄNDIG)									
4. AMFIBIEBATALJON (STÄNDIG)									
5. LÖSNINGS									
LÄMBAT									
1. AMFIBIEBATALJON (STÄNDIG)									
2. LÖSNINGS									
3. AMFIBIEBATALJON (STÄNDIG)									
4. AMFIBIEBATALJON (STÄNDIG)									
5. LÖSNINGS									

Förbandsomsättning förutsätter repetitionsutbildning och under åttaåriga omsättningsperioder krävs utöver kortare krigsförbandskurser och särskilda övningar (SÖ) för nyckelpersonal en mindre (läs kompani) och en större (lägst bataljon), krigsförbandsövning (KFÖ) var tredje år. Detta innebär, att alla krigsplacerade kommer genomföra minst två KFÖ under sin omsättningsperiod. Krigsdugligheten förutsätter, att dessa övningar genomförs.

Ur Kjell Närkhammars fotoarkiv

Lasarettsfartyget Prins Carl

Denna gång har jag valt ett gammalt vykort från 1940-talet, ett udda fartyg i vår flotta, lasarettsfartyget *Prins Carl*.

Fartyget tillfördes flottan 1940 som ersättning för lasarettsfartyget *Verdandi*, som byggts om 1909.

Namnet Verdandi syftade på en av den nordiska mytologins tre ödesgudinnor.

Fartyget *Prins Carl* byggdes på Finnboda varv och sjösattes 1931. Hon byggdes för Sveabolaget som ångfartyget *Munin*. Längden var 80 meter, bredden 11,3 meter, djupgåendet fem meter och hennes displacement var 2 400 ton. En koleldad kolvångmaskin gav en fart på cirka 12 knop.

Fartyget var inrett som ett modernt lasarett med bl.a. röntgenavdelning och ombord kunde utföras komplicerade operationer. Hon kunde vårda 102 patienter, detta att jämföras med Verdandis 60. Den sammanlagda besättningen mönstrade 17 officerare, underofficerare, läkare och sjuksköterskor samt 52 underbefäl och meniga.

I sin nya egenskap blev fartyget helt vitmålat med ett grönt bälte längs fartygssidan. Hon förde rödakorsflaggan på förtoppen och hade det internationella röda korset målat på fartygssidan och på skorstenen.

Namnet *Prins Carl* hade tidigare burits av två linjeskepp. I detta fall torde emellertid namnet syfta på Prins Carl (1868 - 1951), som under åren 1906 - 1945 var ordförande för svenska Röda korset. Under beredskapstidens slutskede ställdes fartyget till humanitetens tjänst för transport av flyktingar och koncentrationslägersfångar från Lübeck till svenska hamnar.

Radarskolfartyget Prins Carl

Omkring 1950 byggdes fartyget om till skolfartyg för att något senare bli radarskolfartyg. Fartyget hade då en besättning med fartygschef, sekond, fem underofficerare, två civila maskinister och ett 30-tal underbefäl och meniga. Radarskolan var en självständig enhet inom marinen och en av cheferna var Per Rudberg, sedermera Chef för Marinen. Alla i marinen med koppling till radarsystemen var en eller flera gånger elever vid skolans olika kurser av varierande längd. Man läste radarteknik, radarspaning, plotting och alla de konster, som erfordrades i moderna strids och eldledningssystem.

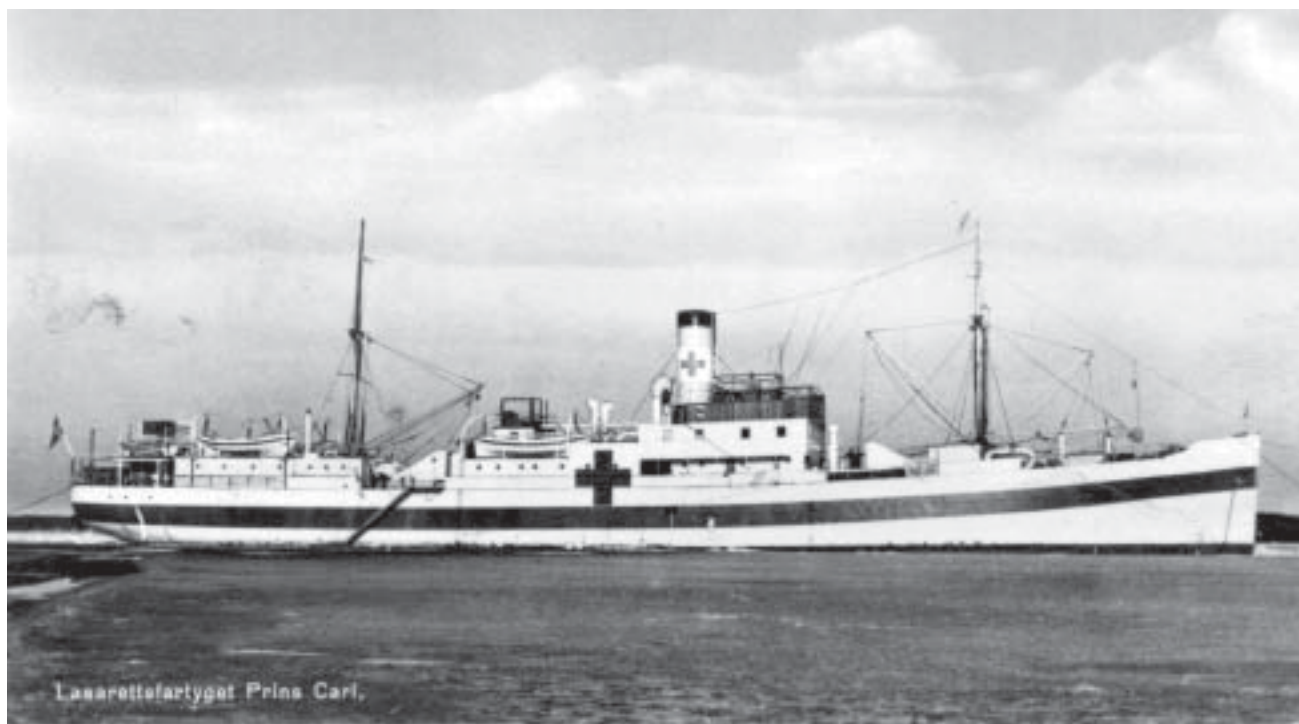
Epilog

Prins Carl blev det enda fartyget i sitt slag och kanske det mest sekretessbelagda. Hon utrangerades 1960 och såldes som skrot.

Olle Melin

Uppgifter från framlidne medlemmen Rolf Ahlin.

PS. Kärt barn har många namn. 1962 genomfördes den rättsliga delen av det som kallades Husebyaffären, där ett antal bedragare lurade av ägarinnan Florence Stepens sin egendom. En av de inblandade var Prins Carl, son till den prins, som gett namnet åt fartyget med samma namn. Fartyget kom i folkmun att kallas Husebybåten. Red

Brännpunkt ÖSTERSJÖN

Östersjön, som omger nästan 2300 km av Sveriges kust, är sedan flera år i fokus, politiskt, ekonomiskt och militärt. Där möts Ryssland, EU och NATO med sina olika intressen vid land-, sjö- och luftrumsgränser. Sverige och Finland följer detta noga och samarbetar öppet och omfattande sedan länge med NATO för hjälp med att skydda sina intressen.

Bildkälla : Lars-Åke Sundgren

Denna artikel återger fakta och bedömningar om säkerhetspolitik och militärt agerande i östersjöregionen. Även Östersjöns stora betydelse som transportled för handel berörs.

Östersjön består från norr till söder av: Bottenviken, Bottenhavet, Finska Viken, Rigabukten och det som kallas för egentliga Östersjön. Östersjön är inneslutet mellan den europeiska kontinenten och den nordiska halvön (Sverige och Norge.) Från Atlanten via Nordsjön, Skagerrack och Kattegatt når man sjövägen fram till Öresund och de danska bälten och därefter söder om Skåne vidare österut i Östersjön. Till östersjöländerna hör Sverige, Finland, Ryssland, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland och Danmark.

Östersjön – central transportled

Sveriges och övriga östersjöländers utrikeshandel baseras till betydande delar på att använda fartyg som transportmedel. Därför har östersjöhamnarna central betydelse. Alla östersjöländerna har investerat mångmiljardbelopp i om- och utbyggnader för effektivare godshandling. Olja, naturgas och kol svarar för omkring hälften av Rysslands exportintäkter. Olja, kol och många andra produkter och materiel skeppas främst ut från de tre jättelika ryska hamnanläggningarna djupt inne i finska viken, Primorsk, St. Petersburg och Ust-Luga. St. Petersburg är också en stor importhamn. Den relativt närbelägna finska hamnen Kilpilahti (Sköldvik) är den största hamnen i Finland räknat i hantering av totalt tonnage för inkommande och utgående gods. Den ryska gasexporten i Nord Stream 1-ledningen på Östersjöns botten består av två parallella rör lagda från Viborg i Ryssland till Gre-

ifswald i Tyskland. Den planerade Nord Stream 2 ledningen i samma sträckning har ännu inte erhållit tillstånd från alla inblandade länder.

Inte bara lastfartygen har erhållit bättre hamnar. I alla östersjöländerna har även den regelbundna färjetrafiken för gods och passagerare utökats och utvecklats. Även kryssningsfartyg för turister har tillkommit. Allt detta ger betydande ekonomiska tillskott i hamnbolagen och den lokala ekonomin.

Sverige har cirka 70 hamnar för godshantering längs Östersjöns stränder. Många av dessa har stor betydelse för export och import av råvaror, bearbetade material och färdiga produkter. Containertrafiken ökar i betydelse och Gävle hamn är ett exempel på ett effektivt logistikcentrum i expansion där sjöfart, järnväg och vägtransporter möts för snabba omlastningar och vidare transporter. Mer än 10 av de svenska östersjöhamnarna har regelbunden internationell färjetrafik för gods och passagerare.

Portarna till Östersjön och Öresundsavtalet

För både civil och militär sjöfart är Öresund och Store Bält att betrakta som portar att passera vid infart till och utfart från Östersjön. Alla östersjöländerna och deras partners, militärt och civilt, är helt beroende av att inga hinder finns för fri passage, in och ut. Detta har Danmark utnyttjat historiskt genom att bedriva tullverksamhet i Öresund med mycket stora inkomster som resultat. Vid mitten av 1800-talet möttes den danska tullen med kritik och ifrågasattes av många stater. Efter diplomatiskt arbete med många länder inblandade avtalades **1857**, att *Bälten (de danska sunden Stora och Lilla Bält) och Öresund framöver skall passeras i enlighet med traditionella*

Containerhamnen i Gävle. Bildkälla: Yilport Nordic

regler för oskyldig passage, med vilket avses att så länge fartyg från främmande stater, såväl civila som militära, inte betar sig fientligt eller på något sätt, som kan uppfattas som hotfullt, sker passagen i enlighet med internationell rätt.

Denna del av avtalet anses fortfarande vara av stor vikt för det säkerhetspolitiska läget i Östersjöområdet. Avtalets text om fri passage för alla vänligt sinnade fartyg innebär, enligt vissa sjöfartsexperten, stora svårigheter för svenska och danska myndigheter att förebygga fartygsolyckor, speciellt i det kraftigt trafikerade Öresund.

Avtalet enligt ovan benämns **Öresundstraktaten** och ingicks av Danmark, Sverige/Norge, (då i förbund) Storbritannien, Nederländerna, Belgien, Frankrike, Ryssland, Österrike, Bremen, Hamburg, Hannover, Lubeck, Mecklenburg-Schwerin, Oldenburg och Preussen. Observera att ett förenat tyskt rike, kejsardömet Tyskland, bildades först 1871.

Stora risker för kollisioner

Varje år passerar omkring 33 000 fartyg genom Öresund, därav 4 000–5 000 tankfartyg. Därför har det diskuterats att införa lotsplikt för direkt passage genom Öresund för fartyg med last av t.ex. olja och kemiska produkter. Lotsplikt är redan obligatoriskt för större fartyg till och från hamnar i Sverige och Danmark.

De allvarliga olyckorna har så här långt uteblivit men Sjöfartsverket noterar mellan tre och nio incidenter varje månad. Det kan röra sig om motorhaverier, nödankring, varning för grunt vatten eller grundstötningar. I genomsnitt en gång i månaden identifieras och varnas fartyg, som håller kollisionkurs.

I Malmö hamn finns en bemannad och gemensam svensk-dansk trafikinformationsenhet, som driver ett gemensamt obligatoriskt fartygsrapporteringssystem. Enheten följer all sjötrafik in och ut ur Östersjön och ger service till fartyg vid behov (ibland varningar) t.ex. i hårt trafikerade eller miljö känsliga områden.

Från och med år 2011 är det obligatoriskt för fartyg över en viss storlek att rapportera, när de går in i Öresund. Detta ignoreras av många civila och militära fartyg varav de flesta från Ryssland. Sedan länge finns det också regler för, vilka vägar fartygen ska ta i Sundets norra och södra delar. Däremellan är det fritt att välja spår. Enligt Sjöfartsverket skulle säkerheten öka om trafiksepareringen infördes genom hela Öresund.

Många oljetankers – och vissa militära fartyg – går numera genom Stora Bält och undviker därmed Öresund.

EU och NATO i Östersjön vid ryska gränsen

Under de senaste 30 åren har Östersjön hamnat i internationellt fokus, politiskt, ekonomiskt och militärt. I början av 1990-talet föll Sovjetunionen ihop och Ryssland utropades som ny stat. Östtyskland återförenades med Västtyskland och många länder i Östeuropa blev självständiga, bland andra de baltiska staterna Estland, Lettland och Litauen. År 1995 gick Sverige och Finland med i EU. År 1999 anslöt sig Polen till NATO och år 2004 till EU. Litauen, Lettland och Estland anslöt sig år 2004 både till EU och NATO.

Ur maktsynpunkt uppstod tre tydliga politiska och militära kraftcentra, Ryssland – EU – NATO. EU skapade förutsättningar och möjligheter för ekonomisk tillväxt och ökad handel för alla länder i regionen. Ryssland fick

Fartyg i trängsel i HH-leden i Öresund. Bildkälla: Göran Stenberg

NATO närmare inpå "husknuten" än tidigare och med de nya medlemsstaterna gavs NATO helt nya möjligheter att agera i norra Europa. Sverige och Finland, som neutrala stater, tvingades revidera sin säkerhetspolitik redan vid Sovjetunionens sammanbrott och har över tiden utvecklat nära militära och politiska samarbeten med NATO.

EU:s strategi för Östersjöregionen är samarbete mellan alla länder runt Östersjön. Strategin har tre huvudsakliga mål: rädda havsmiljön, länka samman regionen och öka välbefindandet. Endast samverkan mellan alla stater i regionen inklusive Ryssland ger möjlighet att nå målen. EU har bildat många organ och startat projekt, som sedan flera år arbetar med konkreta ärenden inom den fastlagda strategin. EU-länderna och Ryssland bedriver omfattande handel, som starkt gynnar ekonomin för alla inblandade parter. EU:s och Rysslands relation är emellertid f.n. ansträngd. Under senare år har EU beslutat och genomfört ekonomiska sanktioner mot Ryssland, vilka konsekvent förlängts över tiden. EU menar, att Ryssland "bedriver verksamhet, som undergräver eller hotar Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende". Konkret gäller sanktionerna främst den olagligt annekterade Krimhalvön, som EU menar tillhör Ukraina. Även ryskt stöd till rebellgrupper i östra Ukraina, den negativa demokratiska utvecklingen i Ryssland samt Rysslands interventioner i Syrien har givit negativ inverkan på relationerna. Sanktionerna är sannolikt effektiva, eftersom de irriterar den ryska regeringen som i diplomatiska, oklara uttalanden flera gånger under senare tid hotat EU med vedergällning.

Sverige har förpliktelser till alla EU-länder

Mike Winnerstig, analytiker och verksam som forskningsledare vid Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI)

skriver bl.a. i "SÄRTRYCK UR STRATEGISK UTBLICK 7 – ÖSTERSJÖOMRÅDET - EN NY GEOPOLITISK BRÄNNPUNKT, FOI, November 2017", att "Sverige har i relativt bred politisk enighet de senaste två decennierna successivt ersatt sin traditionella neutralitetspolitik med en solidaritetspolitik, som Försvarsberedningen kallar det. Sverige är inte med i någon militär allians, men har förpliktelser – av ännu inte helt definierat slag – till alla EU-länder genom EU:s Lissabonfördrag (artikel 42:7), och har dessutom sedan 2009 uttalat en så kallad solidaritetsförklaring till alla EU- och nordiska länder. Varje tänkbar militär konflikt i Östersjöområdet innebär också att svenskt territorium kommer att bli mycket eftertraktat av de krigförande parterna, särskilt vad gäller operationer i Baltikum. Allt detta innebär att även Sverige med all sannolikhet mycket fort skulle dras in i konfliktförloppet. Det säkerhetspolitiska läget i Östersjöområdet har idag fler likheter med det kalla kriget än någonsin efter 1991, men utan någon stark ideologisk dimension. Geopolitiskt och militärstrategiskt har däremot konfliktens brännpunkt kommit avsevärt närmare Sverige. Detta är något som svenska beslutsfattare och det svenska försvaret nu tvingas att hantera. En god insikt i den geopolitiska dynamiken i vårt grannskap är en nödvändig grund för detta". Winnerstig berör i texten ovan EU:s Lissabonfördrag, som ger läsaren funderingar. Eftersom EU som organisation ej har organiserat och utvecklat militärt samarbete mellan medlemsländerna för strid, är det högst oklart, hur EU:s solidaritetsförklaring länderna emellan skall fungera i ett skarpt verkligt läge. Kommer EU-länderna kunna enas om att begära hjälp från NATO?

Ryska ubåten OREL (ÖRNEN) i förflyttning till havs.
Bildkälla: Dansk Forsvar/Air Transport Wing

Ryska stridsflygplan Sukoi Su-57.
Bildkälla: Ryska Försvarsmakten

NATO växer

NATO som är en politisk och militär allians med 29 medlemsländer i Europa och Nordamerika bildades efter andra världskriget. NATO har antagit flera uppgifter bl.a. att ge medlemmarna politiskt och militärt skydd. En annan uppgift är att stimulera till överläggningar och samarbete med länder som inte är anslutna till NATO inom en mängd säkerhetsrelaterade

Områden, till exempel försvarsutveckling och bevarande av fred. Sverige och Finland är exempel på länder som i ren självbevarelsesdrift nära samarbetar med NATO som har strategiska intressen i och runt Östersjön.

Samarbete är lösningen

NATO har i nästan 30 år systematiskt utvecklat partnerskap med cirka 40 icke-NATO-länder i Europa, Nordafrika, Mellanöstern och Asien. Detta har fått en allt större betydelse och blivit en del i NATO:s kärnuppgifter. Sverige och Finland samarbetar sedan 1994 med NATO inom ramen för Partnerskap för fred (PFF). PFF är ett praktiskt inriktat samarbetsprogram mellan NATO och icke-NATO-länder i Europa, Centralasien och södra Kaukasien. PFF har blivit särskilt viktigt som ett instrument för de deltagande länderna att samordna, förbereda och öva sina styrkor inför internationella krishanteringssinsatser. PFF har även ett säkerhetsfrämjande syfte. Som deltagare i PFF vill Sverige och Finland medverka till uppbyggnaden av en alleuropeisk säkerhetsordning för ett stabilare och säkrare Europa. Grunden för PFF är, att varje land självt bestämmer, inom vilka områden och på vilka sätt man vill samarbeta med NATO. Sverige och Finland väljer själva omfattningen av medverkan med utgångspunkt från sina intressen. Övningar i PFF-regi genomförs fortlöpande.

Bland andra länder har Sverige och Finland ytterligare utvecklat och fördjupat samarbetet med NATO, både militärt och försvars- och säkerhetspolitiskt. Sverige har t.ex. ett samförståndsavtal med NATO om *värdlandsstöd*. Avtalet syftar till att säkerställa, att värdlandet kan lämna effektivt stöd för militär verksamhet på sitt territorium i samband med övningar, krishanterings- eller andra insatser. Avtalet skapar också förutsättningar för att öka

Försvarsmaktens förmåga att både ge och ta emot civilt och militärt stöd.

Alla avtal om Sveriges deltagande i internationell militär samverkan beslutas av riksdag och/eller regering inom ramen för gällande svensk lagstiftning. Finland hanterar sitt samarbete med NATO på liknande sätt.

Ryssland, Östersjön och kärnvapen

Östersjön är naturligtvis av största, militärstrategiska betydelse för Ryssland. I en eventuell framtida militär konflikt mellan Ryssland och NATO, räknar NATO i sin strategiska planering med, att det finns fyra öar i Östersjön – Åland, Gotland, Öland och Bornholm – som i ett upptrappat läge kan besättas av ryska luftvärnsförband för att skapa en framskjuten rysk försvarslinje. Den hypotesen ökar vikten av att kunna ta kontroll över inloppen till Östersjön via Öresund och Stora Bält.

Ryskt sjöterritorium i Östersjön samt dess land- och luftterritorium i östersjöregionen är militärt organiserade i de Väpnade Styrkornas Västra Distrikt, som omfattar hela västra Ryssland inklusive Moskva-området och landet däromkring. För såväl defensiv som offensiv krigföring finns i området mycket stora resurser i manskap, vapen, logistik m. m.

Vid Östersjöns södra kust i den ryska regionen Kaliningrad, landområdet mellan nordöstra Polen och västra Litauen (endast 30 mil från Sveriges sydkust,) har delar av dessa militära styrkor en framskjuten plats. Moderna sjö- och flygstridskrafter har här baser och förråd för såväl offensiv som defensiv krigföring. Häri ingår medel- och långdistansrobotar med kärnstridsspetsar.

För övrigt samarbetar Ryssland militärt med grannlandet Belarus (Vitryssland) som har landgränser till NATO-medlemmarna Polen, Litauen och Lettland. Belarus och Ryssland har bl.a. gemensamt luftförsvar.

FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut) har i publikationer visat att det under de senaste tio, tolv åren skett en upprustning och kapacitetsökning i Rysslands arme-, sjö- och flygstridskrafter i såväl Västra Distriktet som i övriga Distrikt. Avskräckning och markering som global stormakt mot omvärlden samt stor misstänksamhet mot USA och dess allierade är några förklaringar till den rys-

En amerikansk oladdad Minuteman III ballastisk missil avfyras. Foto: Senior Airman Clayton Wear

ka regimen stora satsningar, som bl.a. omfattar nya effektiva vapensystem samt en ökad rekrytering och utbildning av yrkessoldater. Dock är värnplikten en förutsättning för att tillräckligt tillhandahålla behovet av manskap i de Väpnade Styrkorna.

För avskräckning och försvar

I de Väpnade Styrkornas Västra Distrikt inkluderas en stor kärnvapenarsenal för såväl strategisk som taktisk användning. Antalet kärnvapen – kärnladdningar –, som Ryssland har är naturligtvis hemligt och därmed svårt att uppskatta, i likhet med USA:s och Storbritanniens innehav.

Det uppskattas från många håll, att Ryssland tillsammans med USA har omkring 90 % av världens alla kärnvapen. Det sammanlagda antalet ryska och amerikanska kärnladdningar beräknas av många källor till över 13 000. Hur många av dessa, som är klara för strid och monterade på någon av de många, potentiella vapenbärarna är oklart. I detta sammanhang menar några forskare att antalet kärnvapen – totalt i hela världen – blivit färre över tiden. Samtidigt har de i dag mindre laddning och är mer träffsäkra. De kan användas i situationer, som tidigare var helt otänkbara eftersom de är mycket träffsäkra och skadorna kan begränsas. Det skapar nya användningsområden i ett krig. De kan användas taktiskt.

Det är sannolikt, att skjutklara ryska kärnladdningar finns placerade i den ryska regionen Kaliningrad belägen cirka 300 km från södra Sverige (se kartan i denna arti-

kel.) Det är också sannolikt, att det finns skjutklara kärnladdningar på avskjutningsrampar placerade på andra platser i västra Ryssland, vilka kan nå mål på den europeiska kontinenten samt på andra kontinenter. Observera i detta sammanhang, att bägge stormakterna även har kärnladdningar, som kan bäras av såväl flygplan som fartyg inkl ubåtar och därmed kan avfyras från platser och positioner som kan bestämmas från tid till annan. Rysslands kärnvapenarsenal kan ses utifrån minst tre perspektiv. Ett är som försvar och avskräckning, ett annat som verktyg mot konventionell, militär aggression från USA och NATO. Ett tredje perspektiv är ambitionen att bli betraktad och agera i positionen som en global supermakt, jämbördig med USA och framöver även Kina, som har ambitioner att nå denna roll.

NATO och kärnvapen

Kärnvapen för avskräckning och försvar är en del av NATO:s militära strategi. Sedan länge har NATO disponerat kärnvapen utplacerade i Europa. NATO har inga egna kärnvapen, utan organisationen har tillgång till USA:s och Storbritanniens kärnvapen. I Europa uppges NATO:s kärnvapen vara utplacerade i Tyskland, Nederländerna, Belgien, Italien och Turkiet. Det exakta antalet är hemligt. Frankrikes kärnvapen ingår inte i NATO:s kärnvapenarsenal, men kan komma att användas i samband med vissa operationer, om Frankrike så anser lämpligt.

NATO minskar Rysslands handlingsfrihet

NATO:s nuvarande närvaro i östersjöregionen har en betydande, tung inverkan på Rysslands politiska och militära handlingsfrihet. Mike Winnerstig, vid FOI, som citerats tidigare i denna artikel har beskrivit Östersjöregionen. Han skriver bl a ”De baltiska länderna är små och svårförsvarade och även en begränsad attack mot dem skulle innebära att Ryssland skulle kunna splittra NATO och utmana det amerikanska ledarskapet globalt. Sannolikheten för detta är låg, därför att riskerna för Ryssland är höga. Detta särskilt sedan NATO våren 2017 började framgruppera allierade förband till de baltiska länderna och Polen. Styrkorna omfattar inte mer än en bataljonsstridsgrupp per land, men utgör en effektiv ”snubbeltråd” mot ryskt agerande. Sveriges centrala placering i Östersjöområdet kommer naturligen dra in vårt territorium i en eventuell konflikt. Att förstå hur den geopolitiska dynamiken fungerar i vårt grannskap bör därför vara av högsta vikt för svenska beslutsfattare”.

Winnerstig skriver vidare om NATO:s toppmöte i Warszawa 2016, vilket beslöt, att mindre allierade förband under längre perioder skulle baseras i ”frontstaterna”, (de baltiska länderna och Polen, förf. anm) för att genom sin närvaro och sin faktiska stridsförmåga utgöra ett väsentligt bidrag till dessa länders försvar. Under 2017 verkställdes beslutet.

Winnerstig fortsätter: ”I Estland grupperades en tung infanteribataljon, tillsammans med ett franskt mekaniserat infanterikompani. I Lettland baserades en kanadensisk motoriserad infanteribataljon, ett spanskt mekaniserat infanterikompani och ett polskt stridsvagnskompani, tillsammans med mindre understödsförband från Italien, Slovenien och Albanien. I Litauen har Tyskland baserat en mekaniserad infanteribataljon, som understöds bland annat av ett norskt infanterikompani och enheter från den nederländska armén. I Polen har USA baserat en bataljonsstridsgrupp från den motoriserade brigad som USA har permanent baserad i Tyskland. Därutöver bidrar även Storbritannien och Rumänien med moderna stridande enheter.

Totalt deltar nu mer än ett dussin NATO-länder i det direkta försvaret av de tre baltiska länderna och Polen. Truppstyrkan rör sig om drygt 1100 soldater per land, vilket innebär att hela insatsen omfattar ungefär en brigads storlek (knappt 4500 man). Ur militär synvinkel är detta givetvis mest ett så kallat snubbeltrådsförband. Med detta menas, att styrkan inte är tillräckligt stor för att ensam kunna avvärja ett militärt anfall från en stormakt av Rysslands typ, men i händelse av ett sådant anfall kommer angriparen att direkt hamna i krig med halva NATO samtidigt och indirekt med hela västvärlden. Den avskräckande effekt som får anses ligga i detta torde kunna betraktas som mycket stor. Att styrkan inte är större än en bataljonsstrids-grupp per land, innebär också att det inte går att hävda att den skulle kunna få offensiva uppgifter. Till det är den alldeles för liten.”

Winnerstig drar slutsatsen, att ”beroende på förvar-

ningstiden och hur stora resurser som en angripare skulle avdela, kan de baltiska och polska försvarsmakterna – tillsammans med de allierade förbanden – agera som en reell bromskloss också mot ett substantiellt ryskt militärt angrepp. Som ytterligare resurser har NATO också sedan tidigare inrättade snabbreaktionsstyrkor, inte permanent baserade någonstans utan möjliga att upprätta efter beslut i särskilt ordning”.

Enligt Winnerstig kan dessa uppgå till totalt 45 000 soldater. Skribenten av denna artikel tillägger, att därutöver har NATO i de tre baltiska länderna och Polen tillgång till moderniserade flygbaser och hamnar. Dessutom bör motsvarande anläggningar i Tyskland, Storbritannien, Belgien, Rumänien m. fl. NATO-länder läggas till beräkningen av NATO:s kapacitet i Östersjöområdet. Winnerstig avslutar...” genom dessa åtgärder kan NATO ha hittat en rimlig balans mellan avskräckning och provokation. Ryska företrädare och rysk media utmålar dock hela processen som destabiliserande för regionen, vilket i huvudsak torde bero på att den minskar den ryska handlingsfriheten vad gäller militärt agerande”.

Oro i Sverige

Under lång tid har det funnits viss oro i Sverige angående rysk upprustning och ryska kärnvapen i östersjöregionen. Från tid till annan ges exempel på rörliga vapenbärare i regionen, vilka kan avfyra såväl strategiska som taktiska kärnladdningar. Sommaren 2020 noterades den 154 meter långa ryska ubåten *Orel* (Örnen) i ytläge passera in i Östersjön. *Orel* drivs av två kärnreaktorer och kan bära 24 kryssningsrobotar med lång räckvidd och utrustade med kärnstridspetsar, som bl.a. är avsedda att slå ut amerikanska hangarfartyg på långa avstånd. Jämförelsevis är en svensk ubåt ca 60 m lång med diesel- och stirlingmotor. Även torpeder med kärnladdningar mer än tio gånger Hiroshimabombens kraft ingår i *Orels* arsenal! Niklas Granholm, forskningsledare i FOI, yttrade vid tillfället, enligt SvT, att en stor olycka i Östersjön med en kärnkraftdriven ubåt med kärnvapenladdade torpeder skulle bli förödande. Enligt Granholm passar *Orel* inte in i Östersjön. Den är lätt att spåra. Avsikten med *Orels* besök i Östersjön var och är oklar. Styrkedemonstration för avskräckning? På väg till övning eller service och översyn på varv i Kronstadt (nära St. Petersburg) eller flottbasen Baltijsk (i regionen Kaliningrad?) Granholm sade vidare, att Rysslands militära makt ofta demonstreras med manövrar. *Orels* verkliga roll är främst i Nordatlanten och Barents hav. Den är ett skydd för den kärnstrategiska förmågan i de Väpnade Styrkornas Norra Distrikt och har sin hemmahamn i en flottbas nära Murmansk i nordvästra Ryssland. *Orels* ”systerubåt” *Kursk* sjönk år 2000 efter att en torped exploderat ombord och hela besättningen med 118 personer omkom. *Kursk* var en ubåt av samma klass som *Orel*. I andra ubåtar av samma klass har det förekommit bränder.

Andra sätt, som Ryssland visar makt och styrka i Östersjöregionen, är tillfällen, då ryskt jaktflyg i snabbt

Amerikanska och svenska specialförband samövar. Foto: Alexander Gustavsson/Försvarmakten

agerande, i onormal och riskfylld närhet, möter svenska, finska, amerikanska eller brittiska flygplan eller fartyg på uppdrag på internationellt vattenområde.

Flera kränkningar av ryska militära flygplan under den senaste tioårsperioden finns beskrivna i Försvarmaktens kommunikation. Även kränkningar av amerikanska militära flygplan förekommer!

Alla östersjöländer avsätter stora och högt kvalificerade resurser, bl.a. genom ständig signalspaning, med att ständigt bevaka, analysera och rapportera ”hem” militärt agerande i regionen. Signalspaning kräver avancerad teknisk och digital utrustning och sker på flera olika sätt, t.ex. med flygplan, båtar och från fasta inrättningar på land.

Försvarmaktens flygplan S 102 B har som främsta uppgift att bedriva flygburen signalspaning åt Försvarets Radioanstalt, FRA. Med en maxhastighet på över 900 km/h fungerar planet som mobil spaningscentral, som snabbt kan ta sig till intressanta bevakningsområden och snappa upp vital elektronisk information.

Det, som S 102 B utför, är inte kommunikationsspaning av meddelanden utan så kallad teknisk signalspaning. Det innebär spaning efter signaler från radar, navigeringsutrustning och vapensystem. Flygplanstypen S 102 B finns i två exemplar i Försvarmakten.

Sverige rustar och övar

I denna ökande militära verksamhet vid våra gränser planerar och genomför numera vår svenska försvarmakt förstärkt, egen övningsverksamhet. I stort har de senaste åren en förändring skett av det svenska försvaret där fler förband är insatsberedda med kort varsel. En annan viktig förändring, som skett över längre tid, är fler och

större övningar tillsammans med NATO-förband och Finland. Denna utveckling har en stark politisk förankring och majoritet i Sveriges riksdag.

Ett exempel på nära samarbete mellan Sveriges försvarmakt och USA, som har de största militära resurserna av alla NATO-medlemmarna, gavs under november 2020 då svenska och amerikanska specialförband (inklusive de s k Gröna Baskarna samt Navy Seals,) genomförde den mest omfattande gemensamma övningen någonsin.

Försvarets Forum, personaltidningen i Försvarmakten, skrev, att Anders Löfberg, chef för de svenska specialförbanden, efter övningen uttalade: ”...utöver specialförbanden inbegrep den även resurser från alla svenska stridskrafter, och ställde höga krav på samarbete mellan svenska och amerikanska förband och individer. – Vi har ett gemensamt ansvar att verka förebyggande och förhindra kriser och krig. USA utgör en viktig samarbetspartner kopplat till säkerheten i Europa. Att tillsammans kunna agera snabbt och beslutsamt i ett skarpt läge förutsätter att vi är samtränade redan i dag.” Enligt Försvarets Forum var syftet med denna gemensamma övning att undersöka – utifrån ett antal antaganden om en möjlig händelseutveckling i östersjöregionen – hur Sverige och USA genom konkret samarbete kan skydda sina intressen.

Anders Löfberg sade vidare ” att vi överhuvudtaget övar tillsammans har sin grund i en överenskommelse mellan ländernas försvarsministrar 2016, om att vi just ska stärka och fördjupa vår försvarssamverkan. Denna övning utgör ett exempel på en specialoperation, för att fördjupa vårt strategiska partnerskap till stöd för gemensamma intressen i Östersjöområdet.

Svenska försvarets signalspanningsplan S 102 B under uppdrag. Foto: Försvarsmakten

”Riskerna är små”

Trots Rysslands stora militära muskler och många gånger hotfulla agerande i Östersjöregionen samt landgräns till NATO-länderna Estland, Lettland, Litauen och Polen, menar några bedömare, att risken för ett ryskt offensivt militärt agerande mot dessa länder och/eller Sverige och Finland, är mycket liten. (Läs Mike Winnerstigs bedömning tidigare i denna artikel).

Samma riskbedömning, men från ett annat perspektiv, gör forskaren Siemon Wezeman i SIPRI, Stockholms Internationella Fredsforskningsinstitut. Han hävdar, att Rysslands försvarskostnader är betydligt lägre än NATO:s utgifter och ifrågasätter därför om Ryssland verkligen är ett militärt hot mot NATO. Hans studier visar bl.a. att USA:s militära utgifter 2019 var 11 gånger större än Rysslands motsvarande utgifter.

Ekonomiska problem i Ryssland

Siemon Wezeman följer noga kapprustningen, som pågår mellan Ryssland och västvärlden. Han betonar, att den ryska ekonomin har stora problem och kommer att begränsa fortsatta militära investeringar. Han menar vidare, att inom den närmaste framtiden riskerar Ryssland inte att ha råd med militära utgifter på en tillnärmelsevis så hög nivå som NATO. Om detta realiserar, så liknar detta, vad som hände Sovjetunionen under det kalla kriget på 1980-talet, då denna union inte längre klarade av att kapprusta mot NATO.

Östersjön förblir en brännpunkt

Denna artikel skrivs i mars 2021. NATO har kommit till Östersjöregionen för att stanna och konsolidera sin verksamhet t.ex. genom utvecklat samarbete med alla medlemsländer i regionen samt Sverige och Finland.

NATO har direkt tillgång till den ständiga uppgraderingen av vapenteknologi driven av USA, som dessutom politiskt försöker påverka övriga medlemsländer att satsa mer ekonomiska resurser i sina försvarsmakter.

Ryssland driver en hård, auktoritär politik på hemmaplan kombinerat med ett starkt, antivästligt inslag. Den militära förmågan konsolideras. En källa i FOI beto-

nar att ”om denna förmåga skall öka de närmaste 10 åren krävs att den politiska ledningen prioriterar och uthålligt genomdriver ökningar av militärutgifter, försvarsmaterielbeställningar, de Väpnade styrkornas organisation samt den militära övningsverksamheten.”

Utveckling och förbättring av den ryska militära förmågan baseras till största delen på en stark, växande rysk ekonomi, där bl.a. naturresurser som t.ex. olja, gas och kol kan exporteras till höga vinster. Detta är inte alltid fallet. Den ryska ekonomin är därför mycket känslig för prissvängningar på världsmarknaden av dessa råvaror. Den politiska ledningen har parallellt utmaningen att förbättra materiell levnadsstandard för de många människor. Detta kräver också stora ekonomiska resurser. Hur stor är viljan och förmågan hos ledarskapet att samtidigt tillhandahålla ekonomiska resurser till såväl befolkningen som militären på nivåer, som dessa grupper uppfattar som acceptabla? Alla dessa utmaningar, som Putin och hans regim har att hantera med NATO och EU som resursstarka närmsta grannar, medför med hög sannolikhet, att Östersjöregionen framöver fortsätter att allmänt betraktas som en brännpunkt militärt, politiskt och ekonomiskt. Sveriges och Finlands säkerhetspolitik och militära förmåga måste därför även framöver planeras och genomföras med detta som utgångspunkt.

Jörgen Andersson Fallskärmsjägare,
GU 71/72 Medlem i Fallskärmsjägarklubben
Analyser, värderingar och slutsatser i artikeln, vilka ej är citerade från angivna källor, är skribentens egna.

Marscher tillägnade Flottans Män.

Replik på artikel i nummer 2 - 2021

I nummer 2/2021 finns en artikel av Olle Melin, som redovisar de fyra marscher, som har tillägnats Flottans Män. Det står: "Nästa marsch heter egentligen Örlogsmarsch och är skriven av Ivar Widner 1939 och tillägnad Flottans Män. Jag har inte kunnat hitta någon inspelning av marschen och inte heller några uppgifter om inspelning". Jag lämnar härmed information om denna för Olle Melin okända marsch.

Lars C Stolt har skrivit om historiken bakom dess tillkomst och inspelning, vilket framgår av en artikel som finns tillgänglig på internet. Så här skriver han:

Om Evert Taubes patriotiska sida

Evert Taubes patriotiska sida kom verkligen till uttryck i Örlogssång, tillägnad Flottans Män. Såsom värnpliktig i Flottan var han med vid bildandets 1935 av föreningen Flottans Män, en kamratförening för all personal, som haft anknytning till örlogsflottan. Taube skrev texten vid dess första möte den 25 maj under pågående samkväm. Melodin komponerades på hösten, och på det första ordinarie åsmötet på Gillet den 4 november 1935 sjöngs Örlogssång för första gången unisont. Då den året därpå presenterades på skiva för allmänheten, insjungen av Taube, kallades den Sång i Danziger gatt. Danziger gatt är den av ålder använda farleden i Stockholms södra skärgård från öppna sjön in mot Dalarö.

Ivar Widner omarbetade Örlogssång 1939, varvid inledningen gjordes om helt, taktarten ändrades från 2/4 till 6/8, harmoniseringen blev en annan, den arrangerades för fyrstämmig manskör och huvudtemat ändrades något. Musiken ansågs så förändrad, att Widner angavs som kompositör på den tryckta utgåvan.

Marschen finns inspelad av Sonora på en outgiven skiva (7438-SSA). Sång framförs av Orpheuskören och musiken av Flottans musikår, dirigent Ivar Widner.

Denna provskiva finns arkiverad hos Statens Ljud och Bildarkiv (SLBA), där den finns förtecknad i deras databas. Endast forskare har tillträde till deras arkiv för lyssning.

Men på något sätt lyckades dåvarande Föreningen Armé-, Marin- och Flygfilm (AMF) få tillgång till denna inspelning. De har utnyttjat den som illustration till den film som gjordes i samband med att Kustflottan firade 50 år. Filmen har titeln "Kustflottan 1904 – 1954" och finns tillgänglig hos AMF.

Jag hade i samband Flottans Män symposium "Pansarbåtsinsamlingen 100 år" den 9 november 2012 (allmänt kallat Pansarbåtsdagen) i uppdrag att göra en film som skulle utgöra ett collage av flottans utveckling "Från Pansarskepp till Visbykorvett". Denna film har jag avslutat med Örlogssång med Widners inspelning från 1939.

Min produktion såldes som DVD till medlemmar i FM och kopior torde alltså finnas tillgängliga hos Rikskansliet.

Sten Munck af Rosenschöld

Redaktörens notering

Ett stort tack till Sten för uppgifter ovan. Jag har medvetet inte nämnt Evert Taubes Örlogssång, eftersom jag ansett den som en visa, även om den går i marschtakt. Jag har själv i olika sammanhang spelat stycket ifråga med KA 2-oktetten, som jag är med i. Då har det handlat om ett arrangemang gjort av Åke Dohlin i samband med att han var musikledare på en av HMS Carlskronas långresor på 1990-talet.

Som en påminnelse om Flottans Mäns bildande publiceras texten till Evert Taubes Örlogssång. Red

Örlogssång tillägnad Flottans Män 1935

Av Evert Taube

Även benämnd Sång i Danziger Gatt

Sjung om de spejande örnarnas hav
storm över vikingavärlden!
Sjung om den frihet som fäderna gav
Sverige vid seglen och svärden.
Sjung om hur drakskepp med svenskar ombord
vidgade världen för folken i nord.
Segervind förde dem vida.
Sjung om de fredliga bragderns män
svenskar, som plöja ännu fjärran hän.
Stormande sjung, gammal och ung
lyssne till sången och värje
:/: din urgamla frihet, Sverige :/:

Sjung om Klas Uggla och sjung om Klas Horn
Storm över Östersjöfälten !
Sjung in i hamnar, i stugor och torn
Sången om flottan vid Bälten !
Sjung om Klas Fleming på Östersjövakt !
Sjung om de offer, som flottan har bragt
Svenskarnas frihet och ära !
Sjung in i sinnet hos yngling och mö:
Här är din frihet, den fräsande sjö !
Stormande sjung,
Gammal och ung
Lyssne till sången och värje
Din urgamla frihet, Sverige ! :/:

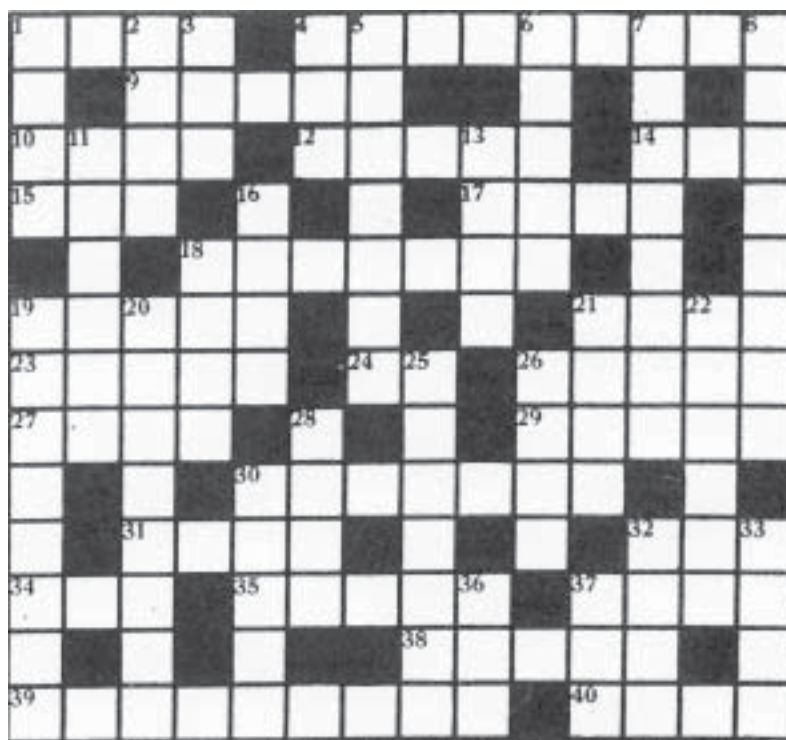
KORSORD NR 3

Vågräta ord

- 1 Även på ute sitta det inne
- 4 Plats för Bergmandramatik
- 9 Fara från härd
- 10 Domän för kortbent jägare
- 12 Bristfällig bostad
- 14 Övertag
- 15 Är kortare i väst
- 17 Kan vara den som styr
- 18 I skillnadsmaskineri
- 19 Stencil
- 21 Är ibland rört och skakat
- 23 Förekommer både i och på gren
- 24 Liten i pung
- 26 Som Kleopatra
- 27 Utmärkt mördare
- 29 Rinna åt motsatt håll
- 30 Grådask
- 31 Tvetydig känslottring
- 32 Kruka på ryggen
- 34 Han syns i skolan
- 35 Vid regnbågens fot
- 37 Åträd för miljön
- 38 Bestämd kortage
- 39 Krakel
- 40 Humananpassade

Lodräta ord

- 1 Att rätta sig efter
- 2 Snes
- 3 Viskas
- 4 Panna
- 5 Gudomligheter på spinnsidan
- 6 Som hon i flaggstången
- 7 Persern
- 8 Ses i Boulognerskogen
- 11 Garland i FIB
- 13 Med för medför motsatt fördel
- 16 I djungelgym
- 18 Bestämmer skamfärg
- 19 Soldatnärande tågvirke
- 20 Kunde skomakare kallas
- 21 Övat som stöttar
- 22 Är överraskande
- 25 Gjorde hon Moses
- 26 Ofta full på galej
- 28 Kan omge baljbadare
- 30 Moonat
- 32 Antisyssla
- 33 Dra sig
- 36 Står ut
- 37 Hanen visar att det är galet

Jag hoppas det ska vara slut med strulet kring tidningens korsord, men nu verkar allt ha blivit rätt.

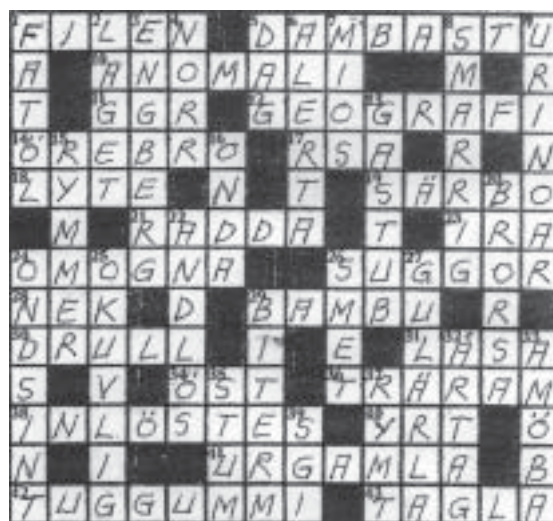
Pristagare denna gång blev
Sten Svensson, Växjö
Bengt Hylander, Norrtälje
Som vanligt kommer priser
från Jonny Ekdahls produktion.
Nu är det dags för korsord 3 – 2021.

Lösning ska vara insänd senast
1 november 2021 under adress:
Redaktören Flottans Män
Författarevägen 9
371 63 LYCKEBY
LYCKA TILL!

Jonny Ekdahls Knäp
och Knep

Lösning nr 2 2021

Marinens Musikkår har satt full fart igen

Den rådande pandemin har satt många käppar i hjulet för Marinens Musikkår. Men efter semesterperioden i somras, är det full fart på nytt.

Den sedvanliga reveljospelningen 1 maj, med traditioner från 1840, genomfördes i år som en spelning utan publik utan som en You Tubeinspelning med Lisa Syrén och detta på Chapmansbostället på Gröna gången i Karlskrona. Den traditionella Vasaskjulskonserterna genomfördes den 3 september och denna gång självklart med Fredrik Henrik af Chapman som tema. Vidare har man den 18 augusti gjort en stor konsert i Stockholm och Gällarparken i samband med Kungl Musikaliska akademins 250-årsjubileum samt en konsert i Stockholm med en oktett i samband med Kungl Örlogsmannasällskapets 250-årsjubileum, där tidigare dirigenten Andreas Hanson höll föredrag med titeln *Flottans Musik – en Marin Kulturbärare*. Till detta har två audienser på Kungl Slottet i Stockholm genomförts. Planering för eventuella högvaktsspelningar fr.o.m. 1 september har också genomförts.

Visst är musikkåren efterlängtdad efter en tid av påtvingad tystnad.

För att ge en bild av, hur oändligt användbar musikkåren var och vilken glädje och trevnad den spred antingen den var hemma i Karlskrona, ombord på flottans fartyg eller i främmande hamnar, återges några citat och ögonvittnesskildringar, där musikkåren spelat en viktig roll.

I söndags gjorde ångaren Wittus tvenne lustturer till Sturkö åtföljd av den Fiedlerska sextetten och då ångbåten passerade ryska ångkorvetten å kronoredden uppspelades tvenne gånger ryska folksången, ena gången sändes en båt från korvetten, för att tacka kaptenen och sextetten för dess vackra helsning. (Blekingeposten 2 september 1879.)

Med Flottans musikkår ombord gick "Valkyrian" onsdagen den 12 maj kl. 10 fm (1880) i spetsen för en båtskader Vega tillmötes ett stycke utanför Kungsholmen. (Minnesskrift Sjöofficerssällskapet i Karlskrona 1831 – 1931.)

Representativa uppgifter hade flottan vid sina världsomseglingar, som t.ex, när korvetten *Freja* på besök i

Korvetten Frejas sextett kommenderad från Flottans musikkår under långresan 1889 - 1890.

Från vänster: Befälhavare flaggmaskinist F A Pettersson, G A Bengtsson, tenorbasun, C H Jonasson, althorn, C A Olsson, esskornett, F Gadd, b-kornett, V Asp, tenorhorn, H Gummesson, bastuba. Två underofficerskorpraler och fyra korpraler

Kapstaden inbjöd stadens honoratiores till bal ombord. Även i dessa fall spelade fartygens musikkapell en viktig social och kontaktskapande roll.

Dansen, det är dock hufvudsaken! Den osynliga musiken utförd av flottans bästa mässingssextett, ljuder så säkert och taktfast. "My Queen" känna alla. Och chefen själf öppnar balen med guvernörens dotter, följd af officerarne med ljus- och mörkögda misser, säkert styrande sin kurs mellan alla hotande faror. (Wrangel H, Svenska flottans bok, 1898).

Musiken och signalspelet hade även andra uppgifter ombord, än att spela till dans. En söndagsmorgon på Nordsjön kunde se ut på detta sätt.

Och när chefen stiger upp på däck igen, vänder han sig till vakthavande officeren: "Blås korum!" Den kända hornsignalen ljuder öfver korvetten. Manskaper ställer upp i täta led kring stormasten, underofficerarne på lä halvdäck och officerarne bakom chefen på lovarts. "Alle man uppe", rapporterar väbeln. "Blås andra gången!" Åter upprepas hornsignalen efter hvars slut "klockaren" – en därtill utsedd bland manskaper –

stämmer upp och alle man falla in: "Din klara sol går åter upp..."

Sjöunderofficerssällskapet hade ofta musikaliska inslag och glädje av Flottans musikkår vid sina sammankomster. Dessa var av naturliga skäl mer kamratliga och informella än Sjöofficerssällskapet, eftersom många av musikerna var kolleger och själva medlemmar i sällskapet.

Vid talet om sällskapets verksamhet för ledamöternas underhållning och förströelse får man giva musiken och sången tillbörligt rum. Sålunda ha ledamöterna ofta fått njuta av utmärkt musik i lokalen, antingen denna utförts av Flottans musikkår eller av amatörkapell inom sällskapet. Stundom har verkliga konsertaftnar givits med den bästa musik och sång. Beträffande sången har denna alltifrån början omhulats och genom styrelsens i förening med andra sångintresserades försorg ha sångkör varit uppsatta. Dessa har emellertid kommit och gått och man konstaterar, att sällskapets sångkör icke varit någon fast institution. (Holgersson C G. Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona 1883 – 1933).

Det finns en oändlig källa att ösa ur, när det gäller prisandet av Marinens Musikkår och dess föregångare.

Olle Melin

Veth Integrated L-drive

The most compact electrical thruster ever

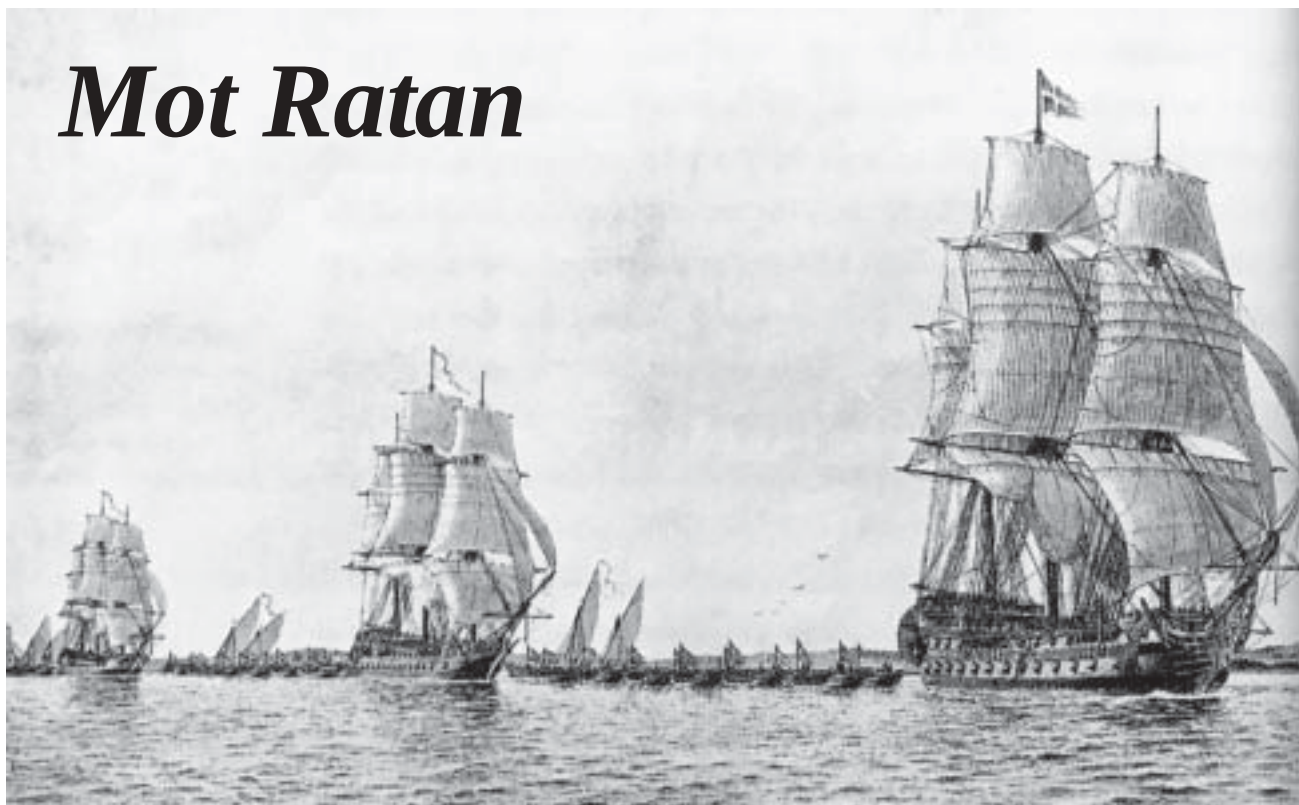
Veth Propulsion, by Twin Disc, is the thruster manufacturer that has stood for quality, service, innovation and sustainability for decades.

Extremely low mounting requirements, high efficiency, minimal noise production

VETH
PROPULSION
BY TWIN DISC

TRANS-AUTO AB
www.transauto.se +46 8 554 240 00

Mot Ratan

På väg mot Ratan. Två linjeskepp och en fregatt bogserar vardera 12 kanonslupar. Tuschlavering av Jacob Hägg

En historisk skildring om Norrtäljes plats i svensk försvarshistoria från Flottans Män i Norrtälje

Varför ankaret står upp och ned

För Norrtäljebor utgör det uppresta ankaret en välkänd symbol. Alltsedan staden 1622 fick sina stadsprivilegier av Gustav II Adolf, som föreskrev, att staden skulle ha "ett oprest ankare", ingår ankaret i Norrtäljes stadsvapen. 1971 blev det även Norrtälje kommuns vapen.

Många teorier har under årens lopp framförts, varför vapnet har fått denna för åtskilliga betraktare egendomliga utformning med ankaramarna och de så kallade "flyna" upptill. En teori är, att man vid uppritningen av vapnet utgått från det sätt, på vilket ett ankare vanligen hänger framme i fören på en båt som befinner sig under gång, detta till skillnad mot hur ankaret ter sig, när fartyget ligger still eller "ankrat upp". Staden fortsätter att utvecklas och kommer därför aldrig att fälla sitt ankare.

Norrtäljes 400 års jubileum sammanfaller med flottans 500 års jubileum

Detta faktum har föranlett en tillbakablick. Vilken relation har Norrtälje till flottan i dag och historiskt? För Norrtäljes del sträcker sig relationen till svenska sjöstridskrafter väsentligt längre tillbaka i tiden. Vi har 1000-åriga rötter i ledungsväsendet, med skeppslagsindelningen av Roslagskusten, där vikingatidens rospiggare gick samman och försåg ledungsflottan med roddare. Själva namnet Roslagen kommer ju av Attundalands Rod.

Organisationen levde vidare i båtsmanshållet och in-

delning av kusten i båtsmansregementen, där Roslagskompaniet kom till 1640 och sorterade under 2.skeppsregementet.

1522 – Gustav Wasa köper fartyg

Stockholm var ockuperat av danskarna. Kristian II erövrade Stockholm. Intressant för Norrtäljes del är, att den flotta Gustav Wasa köpte från Lübeck, efter att ha seglat in i Slätbaken, strax begav sig till just Norrtälje. Han hade för avsikt att krossa hansestädernas makt över handeln i Östersjön. Samma år ägde Stockholms blodbad rum. Där avrättades Gustav Eriksson Wasas far och svåger.

Det var då Gustav Wasa vände sig till Lübeck för att få hjälp mot danskarna. Eftersom Hansan var hotad, gick man med på affären. Man räknar den svenska flottans födelsedag som den 7 juni 1522. Det var då de tio fartygen i varierande skick med besättningar, som Gustav Wasa köpt, löpte in i Slätbaken, Östergötland. Erik Flemming utnämndes till "öfveramiral". Flottan begav sig norrut och ankrade upp i Furusund. Man ville avbryta leveranser av förnödenheter från Åbo till det ockuperade Stockholms slott. Flemming skickade ett mindre skepp i förväg ned mot Trälhavet. Besättningen var klädd i danskarnas kläder. Där tillfångatogs en dansk spion, som tog sig ombord i tron, att svenskarna var danskar.

Det här skeppet styrde sedan mot Siarö. Den fientliga flottan, som trodde, att det var befälhavaren, som angav

färdriktning, följde efter i kölvattnet. Snart var de omringade av Flemmings flottstyrka. Det var bara Finska Prinsen, som vägrade ge sig. Hon stacks sedan i brand och sjönk med man och allt. Genom denna svenska flottans första seger kunde undsättningen till de danska ockupanterna stoppas. Enligt vissa källor ska det vara första gången, som Furusund nämns vid sitt nuvarande namn av Gustav Wasas hävdatecknare.

1719 ryssarna terroriserar ostkusten

När ryssarna samlar flottan på Åland, gick underrättelser till Stockholm.

Didrik Taube hade utsetts till överbefälhavare för Stockholms försvar. Taube delegerade ansvaret över landtrupperna vidare till Carl Gustaf Dücker, medan han själv tog befälet över flottan. Prins Fredrik och Taube hade helt skilda åsikter om försvaret. Prinsen ville, att flottan skulle ge sig ut till havs för att försvara den svenska kusten. Taube däremot ansåg, att den tillgängliga flottan var alltför liten för att stoppa ryssarna. Om försvarslinjen sattes upp utanför Vaxholm, skulle Stockholmsflottan lätt kunna besegras av ryssarna, som då fick fritt tillträde till huvudstaden. Taube lade därför alla resurser på att blockera farlederna in till Stockholm vid Vaxholm och det mindre Baggensstaket.

De fåtal enheter från svenska flottan, som rörde sig skärgården, hade stående order: "Vid minsta tecken på annalkande fientliga flottstyrkor, retirera omedelbart till Furusund och avvakta vidare order". Väl där visste man vad nästa order skulle bli: "Retirera skyndsamt till Waxholm och anmäl er för vidare order", vilket då bland annat den endast två år gamla galären Draken, som låg i Furusund med befälhavare skeppskapten Johan Rattenborg, också gör.

Man offrade således skärgården för att försvara huvudstaden. Också till lands vet vi ju, att det inte blev mycket till batalj runt Norrtälje. De karelska dragoner, som fanns i Refsnäs retirerade, när de fick se den stora ryska flottan. Till slut marscherade ryssarna bara rakt in och brände staden. Läger man till all ödeläggelse på landsbygd och öar, så blev verkan stor längs hela kusten.

1808 – Ryssarna hotar

Sveaborg kapitulerade den 6 april 1808. Den 5 november går Skärgårdsflottan med 59 fartyg från Degerby på Åland mot Stockholms skärgård. Det är svår storm och dödligheten är stor bland de utmattade besättningarna på kanonsluparna. En kanonslup i motvind slogs i spillror mot klippor vid Söderarms båk. "Åtta kanonslupar förblevo sedan öfver vintern vid Furusund".

1809 – Flottan samlar styrkor i Norrtälje

Ryssarna hade tagit Finland, Sveriges östra rikshalva och hotade även anfalla vår sida av Östersjön. Svenska flottenheter under befäl av amiral Hjelmstjerna hade drabbat samman med övermäktiga ryska enheter i finska och åländska skärgårdarna, samtidigt som Göteborgseska-

dem var stationerad mot Norge. Kanonslupar bildade konvoj för skyddande av försörjningstransporter genom Öresund mot danska kanonslupar och kapare.

Kort sammanställning af Svenska Skärgårdsflottans bedrifter af J.H. Kreuger

"Sedan ryske generalen Kamensky intagit hela Westerbotten, och underrättelser inlupit, att ryska skärgårdsflottan omkring Åland bestod af över 100 fartyg och många ryska trupper samlades omkring Åbo och på Åland, blef hela skärgårdsflottan i Stockholm utrustad, under maj och juni månader och Vice Amiralen Baron Cederström utnämndes till befälhavare deröfver, äfvensom öfver alla i Bottniska viken kryssande örlogs-fartyg; till general-adjutant vid flaggen utnämndes Öfverste Coyet.

Amiral Cederström utsåg Gisslinge (Gisslingö) skärgård till sin hufvudstation och derifrån detacherades 24 kanonslupar under öfverstelöjtnant Sjöbloms befäl till Singön, med flere andra mindre detacheringar, hvare mellan och hufvudstationen vid Gisslinge, förbindelsen underhölls med telgraflinier (optiska)".

"Eskadern från sundet under Amiral Hjelmstjernas befäl ankom icke till Dalarö förr än den 15 juli, hvarest Major Hjerne emottog befälet och afgick dermed till Tjockö, norr om Furusund, der Öfver-amiralen Puke, i egenskap av general-befälhavare för den till Norrbotten bestämda expeditionen."

Ett större antal örlogsfartyg samlades här 1809, den så kallade Gisslinge-eskadern. Vid Tjockö låg överamiral Puke, känd från Viborgska Gatloppet, med sitt linjeskepp Dristigheten, kan man anta.

Där fanns från "Örlogsflottan tre linjeskepp, fem fre-gatter, en korvett, två kutterbriggas, jämte många smärre kryssande fartyg samt från Arméns Flotta fem bataljoner kanonslupar, åtta galerer, fem haubits- och tre mörsare-fartyg, tio däckade kanonslupar – eller nuvarande kanon-skonerter. Varje kanonslup rymde öfver 100 man."

De trupper, som embarkerade i Gräddö för insatser i Norrland, hade närmast marscherat från Norrtälje, men kom också från regementen i angränsande landskap.

Med ett 50-tal fartyg och en arméstyrka på 7 500 man avseglade Puke från Tjockö mot Norrland för att undsätta svenska hären mot ryssarna, som redan intagit Västerbotten

Linjeskeppen klarade den långa resan till Ratan på 36 timmar trots dimma och tjocka och med skärgårdsfartyg på släp. Detta måste anses som en bedrift. Det är ungefär 500 km sjövägen mellan Gräddö och Ratan, vilket motsvarar ca 270 nautiska mil. Om man seglade sträckan på 36 timmar, skulle det ge en medelfart på 7,5 knop och detta med 12 kanonslupar på släp efter linjeskeppen!

Andra källors formulering om flottan vid Tjockö är: "175 bevarade fartyg, som på sommaren 1809 svarade för kustskyddet mot ryssarna med sin huvudstation förlagd till Tjockö skärgård utanför Norrtälje, under vice-amiralen Cederström."

Alla bataljer i skärgårdarna på båda sidor av Östersjön kräver sina attribut. I beskrivningen berättas om massor med människor, som dödas och blir skadade hos både svenskar och ryssar. Vid ett par tillfällen har svenska fartyg, som bordats, med fiendebåtar runt omkring sig sprängt det egna fartyget med man och allt och därigenom dragit med sig flera fiendefartyg med manskap i kvav.

Det gick inte så bra i Norrland och befälhavaren Wachtmeister fick kritik över sitt agerande. Den 17 september 1809 undertecknades fredsavtalet i Fredrikshamn. Sverige förlorade efter 700 år Finland till Ryssland och Bottenviken upphörde att vara ett svenskt innanhav.

”... underrättelser derom inkommit, beordrades så väl den eskadern, som varit till Umeå och Ratan, som den, hvilken legat vid Gisslinge och Singön, att småningom afgå till Stockholm för upplägning.”

Ålandshavseskadern

Åren 1940 – 45 låg flottan i Gräddö, nära till om något skulle hända på havet utanför. Vid Kvarnudden lade de fast i de stora moringarna i berget. Då var det mycket rörelse i lilla Gräddö by.

Flottan bestod av pansarskeppen *Äran* och *Tapperheten*, jagarna *Hugin* och *Munin*, vedettbåtarna *Castor*, *Pollux*, 35 och 36, isbrytaren *Atle* och kanonbåten *Svensksund*. Dessutom fanns ett stort antal inhyrda hjälpfartyg som till exempel hjälpkryssaren *Wiros*, hjälpkanonbåten *Norrtälje* och ett mycket stort antal hjälpvedettbåtar och hjälpminsvepare.

Jagare och torpedbåt

Ytterligare anknytning till Norrtälje är när jagens *Uppland* hade sjösatts 1949. Dess första stadsbesök gick till ”Roslagens huvudstad” Norrtälje.

Torpedbåten *Norrtälje* kölsträcktes 1972. Det innebär att det är 50 år sedan, samtidigt som flottan firar 500 år. Inget av dessa fartyg finns idag kvar.

Vad blev det av kustförsvaret?

Med nya världspolitiska strömningar ansåg våra politiker, att Sverige var ohotat och man kunde lägga ned försvaret. Regimenten lades ned, mobförråd tömdes, fullt fungerande försvarsmaterial skeppades iväg till Balitikum. Kraftfulla skärgårdsbatterier tömdes och gjöts igen. Måhända var utrustningen något gammalmodig, men fullt fungerande. Ny teknik hade gjort sitt intåg och invasioner skulle anta andra former. Men vi var många, som undrade.

I vårt grannland Finland har man haft en annan strategi – att underhålla och utveckla. De har också klarat uppkomma nya problem bättre. Det har nu inletts ett säkerhetssamarbete med Finland för att få hjälp, när vi själva inte underhållit vårt försvar. Även med Norge/Nato lär man ska samtala om samarbete, när omvärldens oförutsägbarhet bara ökar.

Nu är det en väldig aktivitet i Norrtäljes skärgårdsområde för att, vad jag förstår, återuppbygga, det som förut fanns, fast i modernare och effektivare tappning, får man förutsätta.

Göran Hedberg

Specialist på båtjuridik!

Kostnadsfri kortare telefonrådgivning
www.halleradvokatbyra.se
www.batjuristen.se

+46 (0)520-22 10 20 Häller Advokatbyrå AB, Box 68, 461 22 Trollhättan

Skydda tanken och toalettssystemet

Använd Transclean 65 för rengöring. Transclean 65 är en specialvätska som löser urinsten och andra hårda avlagringar i septiktank och rördningar samt förhindrar stopp i toalettssystemet.

Använd Tank Safe för frostskydd så kan du starta nästa säsong utan problem. Tank Safe skyddar ditt toalettssystem mot frysning, skyddar ner till minus 30 grader.

Använd Toilet Clean, en specialprodukt för rengöring av toalettutrymmen samt toalettskål, enkel att använda, bara spraya på, låt verka och torka av, skinnande rent.

De tre produkterna är miljövänliga och biologiskt nedbrytbara. Är inte skadliga för metaller, plast eller gummi. Har med framgång använts av yrkes och kryssningsfartyg under många år.

Kemiprodukter International AB www.kemiprodukter.se

MANY COMPANIES TALK ABOUT MULTI-DIMENSIONAL DEFENCE. **FEW CAN DELIVER IT.**

GRIPEN

Gripen is a new generation of multi-role fighter aircraft featuring state-of-the-art technology.

RBS15 surface-to-surface missile system for anti-ship engagements and land attack missions.

Advanced surveillance and command systems, such as Sea Giraffe radars and 9LV Combat management system.

SURFACE SHIPS

Stealth corvettes and other vessels, dedicated for their missions. 300 years of shipbuilding in the making.

Unmanned underwater systems for MCM, anti-submarine warfare, anti-surface warfare and counter terrorism.

THE A26

The disruptor in submarine design and operations. Over 100 years of world-leading submarine development.

With centuries of innovative shipbuilding experience, 80 years of evolutionary steps in the air, few companies can match our defence solutions. We work relentlessly to create fighters, stealth vessels, future proven submarines, weapons, radar and communications systems one step ahead of the competition, that's what we at Saab call our *thinking edge*.

www.saab.com

SAAB

Från utanförskap till gemenskap - (ungefär) hundra år av svensk säkerhetspolitik

Det har hänt mycket i svensk säkerhetspolitik på 100 år. Två världskrig har rasat, NF har bildats och upplösts. FN har bildats och bestått. Sverige har drivit en neutralitetspolitik och övergivit den. Sverige har blivit medlem i EU men valt att stå utanför Nato. Sverige har sagt nej till egna kärnvapen och drivit på för en kärnvapennedrustning. Sverige har också haft att ta ställning till flera internationella händelser som exempelvis Iraks invasion av Kuwait. Natos bombningar i Jugoslavien och terrordåden mot USA. Detta och mycket annat beskrivs ur ett folkrättsligt perspektiv i denna bok. Den är lättläst och passar alla med ett intresse för svensk säkerhetspolitik.

Efter kalla krigets slut och efter Berlinmurens fall valde Sverige att avskaffa neutralitetspolitiken och istället bygga säkerhet tillsammans med andra, främst EU och FN. Svensk säkerhetspolitik genomgick en radikal förändring. Begreppet folkrätt blev efterföljaren.

Vad är folkrätt? Folkrätt är den rättsordning, som i första hand reglerar staters mellanhavanden såsom regler för sjöfart, gränsdragningar, diplomatiskt utbyte eller när och hur en stat får använda militärt våld. I en stabil rättsordning, där staterna litar på att även motparten respekterar regelverket, minskar risken för att stater skapar osäkerhet genom att vidta åtgärder, som syftar till att skapa säkerhet för dem själva. I ett sådant system blir alla säkrare - och det är precis vad Sveriges nuvarande säkerhetspolitik syftar till.

Hur säker är folkrätten? Vintern 2014 blossade en kris upp i Ukraina. Bland annat annekterades Krim av Ryssland efter en omstridd folkomröstning.

Omvärldens reaktion blev skarp. FN:s generalförsamling antog i mars 2014 en resolution, där det slogs fast, att folkomröstningen var olaglig. Samma inställning hade Europeiska rådet. Enligt president Putin var det emellertid fråga om en laglig process. Rysk trupp fanns på plats med den ryska dumans godkännande och det uttryckliga syftet att skydda ryska medborgare.

Rysslands argument, att man har rätt att skydda egna medborgare, är inte helt gripet

ur luften. Att en sådan rätt finns, om än inte uttryckligen, hävdas bl.a. av USA och då ofta med hänvisning till självförsvarsrätten. Ett angrepp på egna medborgare ska enligt denna tolkning vara att jämställa med ett angrepp på staten.

Folkrättsbegreppet är inte enkelt! Läs denna tänkvärda bok, vilken belyser säkerhetsfrågor och folkrättsbegreppet från Första världskriget fram till idag med många exempel och aspekter.

Per Ahlin är universitetslektor vid juridiska institutionen vid Stockholms universitet.

Jure Förlag AB 2018.

ISBN 978-91-7223-737-7.

Stellan Andersson.

Mor Annas ende son – Det tyska ubåtskriget mot svenska handelsflottan 1914 – 1918

Det tyska ubåtskriget drabbade den svenska handelsflottan med stora förluster av människoliv såväl under första som andra världskriget. Under första världskriget försvann 290 fartyg i djupet och 794 sjömän (varav 39 kvinnor) fick sätta livet till. Många blev skadade och invaliderade för livet.

Titeln på boken kommer från en visa från västkusten nedtecknad av Sven Gunnarsson från Lysekil. Visan, som är från första världskriget, inleds med

Bakom gardin och ruta, mor Anna sitter och hör, hur höstens stormar de tjuta och dåna därutanför

och avslutas i vers 6 med

Hör ropen från skrämde strupar, sig blandas i havets dån och blodig på däckets stupar mor Annas ende son.

Det som ovan citerats, kan mycket väl vara fallet med många av de förlisningar, som ubåtskriget orsakade.

Efter en inledande bakgrund om ubåtskrigets påverkan på den svenska handelsjöfarten följer femkapitel, där författaren årsvis (1915 – 1918) redogör för alla de haverier som ubåtskriget orsakade, inte endast totalförlisningar utan även mindre skärmytslingar utan att människoliv gick förlorade. Varje fartyg, som råkade illa ut beskrivs i detalj liksom fartygens besättningar. Det är ett imponerande bok, som författaren

Lars Melkersson åstadkommit. Förutom trevlig men sorglig läsning är boken en värdefull uppslagsbok om ubåtskriget under första världskriget.

Författaren Lars Melkersson är från Lysekil och var till sjöss några år, innan han blev s.k. Loadingmaster i olika hamnar. Han har åstadkommit en utmärkt bok med ett stort antal fotografier.

Lars Melkersson.

Marinmotorhistoriska förlaget, Lysekil. ISBN 978-91-519-8653-1

Olle Melin

Piratenland - en resa genom Fritiof Nilsson Piratens Skåne

Den här boken skiljer sig ganska mycket från de böcker, som normalt recenserar i tidskriften. Visserligen handlar det om en pirat, som utan större framgång tjänat flotan. Det handlar om författaren Fritiof Nilsson Piraten, som glatt så många människor med sina berättelser.

Författaren Tomas Ekström har tillsammans med fotografen Mia-Maria Lindberg åstadkommit en bok, som är ett måste för alla sanna Piratenvänner.

Boken belyser ett antal platser och områden i Skåne, som på ett eller annat sätt kopplas till Piraten; Färs härad, Österlen, Kivik, Simrishamn samt de lite längre bort belägna Ystad, Lund och Malmö är exempel på kapitel i boken. Här kan man läsa utdrag ur Piratens böcker, fakta om platserna, piratenfakta m.m. Men framför allt kan man beskåda alla dessa utmärkta bilder tagna av fotografen Mia-Maria Lindberg. Texterna är skrivna på ett mycket lättsamt och positivt sätt. Författaren antyder, att det finns material för lika mycket i en eventuell kommande del 2. Författaren Tomas Ekström är för övrigt redaktör för Piratensällskapets tidning Piratenposten,

I detta sammanhang passar ett citat från Piraten in: Det mesta har hänt, men allt har ännu inte berättats.

Det här är en bok, som lockar till ny läsning om och av Piraten, Tomas Ekström och Mia-Maria Lindberg 2021.

ISBN 978-91-89397-06-4

Olle Melin

Bara verkligheten har rätt att vara fullkomligt osannolik.

Söderarms fyr- och lotsplats genom tiderna

Nu är författaren och advokaten Magnus Ullman "i farten" igen. Ytterligare en bok, Söderarms fyr- och lotsplats genom tiderna har nyligen kommit från trycket.

Som vanligt rör det sig om en mycket intressant bok, med lättförståeliga texter och som alltid ett stort antal mycket bra bilder.

Boken speglar allt från forntid fram till våra dagar och gör dessutom nedslag i såväl fyrväsendets som lotsväsendets historia. Vidare kan man läsa om fågelliv och flora, förlisningar i området samt inte minst profiler kopplade till Söderarm.

Till detta kommer ett kapitel om Försvarets verksamhet på Söderarm, vilken har varit omfattande. Bl.a. fanns här ett av sex 12 cm kustartilleribatteri m/70.

Det är alltid intressant att läsa Magnus Ullmans böcker. De är skrivna i en ledig stil och bildmaterialet är, som ovan nämnts, utmärkt, Bokförlaget Magnus Ullman Stockholm, ISBN 978-91-983627-9-4

Olle Melin

Taggträdkust

Många i vårt land har vandrat längs våra kuster och då inte kunnat undgå att träffa på en eller annan befästning av olika slag.

Bara i Skåne byggdes i den s.k. Skånelinjen 1063 värn under perioden juli 1939 till oktober 1940. Skånelinjen omfattade befästningarna från Hallandsgränsen runt hela Skåne fram till Vieryd mellan Ronneby och Karlshamn i Blekinge, Motsvarande linje i Blekinge mellan Ronneby och Blekinges gräns mot Småland i öster hade färdigställts under 1938.

Författarens idé med att kalla boken "Taggträdkust" fick han, när han läste och fick berättat, att värbemanningens största

uppgift under andra världskrigets beredskap var att bygga taggtrådshinder runt befästningarna.

Författaren Leif Högborg har lagt ned ett kolossalt arbete med att i detalj studera alla värns belägenhet, modell och mycket annat, en prestation utan like.

Det finns i dag i landet ett oerhört intresse för befästningar av olika slag. Det har jag inte minst själv kunnat konstatera vid alla mina guidningar i Karlskrona skärgård.

Boken fyller därför ett behov inte minst för alla de "värnnördar", som finns i landet men kan självklart användas som uppslagsbok. Utöver befästningarna finns upptaget bl.a. byggandet och belägenheten av mobiliseringsförråd m.fl. byggnader.

Boken har en tilltalande layout och innehåller ett stort antal bilder, där många av dessa aldrig tidigare publicerats.

Författaren Leif Högborg har gett ut ett tiotal böcker i motsvarande ämnen, bl.a. två böcker om anläggningar i Blekinge, ett antal böcker om delar av Skånelinjen samt inte minst de till marinen kopplade Muskö och O II Fort i Göteborg. Han ger också ut tidskriften Fort & Bunker.

Fort & Bunker 2021.
ISBN 978-91-639-9640-5

Olle Melin

Generalerna

Vem var mest lämpad ÖB?

Den frågan ställer sig författaren Victor Phalén i sin bok Generalerna.

Genom studier av officiella dokument men framför allt genom ett stort antal intervjuer har han sökt svar på frågan.

Det handlar om fem av landets hittills 12 överbefälhavare; Bengt Gustafsson, Owe Wiktorin, Johan Hederstedt, Håkan Syrén och Sverker Göranson d.v.s, de som var verksamma i slutet på det kalla kriget och tiden efter Sovjetunionens sönderfall.

Genom boken får läsaren såväl världshistoria som svensk historia i huvudsak kopplade till perioden 1986 - 2015. Läsaren får också en stor dos personhistoria, inte endast de fem överbefälhavarna utan också om 50 s.k. flaggofficerare (generaler och amiraler av olika slag och grad). Till detta kommer intervjuer av såväl statsministrar

som försvarsministrar samt ett antal tjänstemän i regeringskansliet.

Jag uppfattar att två frågor står i täten, valet av överbefälhavare och Försvarsmaktens (o)förmåga att hantera försvarsbudgeten, som ständigt anses underbudgeterad.

De frågeställningar, som legat till grund för intervjuerna har bl.a. varit egen karriär, utnämningsprocessen, eget ledarskap och livet efter Försvarsmakten.

Svaret på frågeställningarna varierar självklart, men man imponeras av den öppenhet, som oftast präglade svaren. Man kan inte undgå upptäcka den konkurrens mellan individer, som ständigt tycks prägla verksamheten inom Försvarsmakten.

Till detta kommer en imponerande litteraturlista (drygt 80 publikationer) samt en bilaga från Försvarsmaktens årsredovisning för 2004 visande avvecklingskostnader för 14 förbandstyper samt vidare en ortssammanställning av avvecklade, inrättade och omorganiserade förband, staber, skolor och centra.

Författaren Victor Phalén har en bakgrund som attackdykare vid kustartilleriet och tidigare ordförande för Reservofficersförbundet. Han har varit VD för teknikföretag och en flitig skribent i tidningen Kustjägaren.

Det är ett imponerande arbete som författaren åstadkommit. För mig som, tidigare varit anställd i Försvarsmakten, är det en spännande och ibland förvånade läsning, hur det gick till i den högsta försvarsledningen. Men vi gräsrötter ute i landet hade kanske en annan syn på tillvaron.

EKERLIDS Förlag,
ISBN 978-91-89323-32-2

Olle Melin

Vilken lärobok

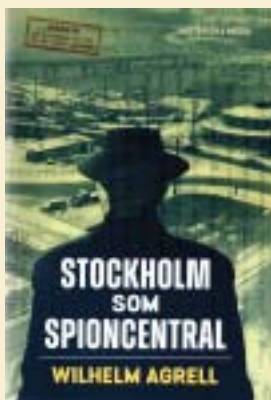
Trots att jag är kustartillerist har jag i min ägo ett tiotal exemplar av Örlogsboken, representerande åren 1956 till 2003.

Jag har alltid imponerats av kvaliteten på denna publikation, fakta i lagom doser och rikt illustrerad. Jag har i mitt arbete som redaktör haft en otrolig nytta av dessa böcker.

Det gängse inofficiella titeln är, vad jag förstår, *Kaninbibel*. Man gör klokt i att tolka detta namn positivt och med respekt.

Olle Melin

Stockholm som spioncentral.

När den amerikanska underrättelsetjänsten slog sig ner i Stockholm under andra världskriget, upprättades en lista över krogar och matställen, som personalen skulle vara försiktig med att besöka. På dessa platser riskerade man att föra sin konversation inför fiendens uppmärksamma öron. Staden vimlade nämligen av utländska agenter.

Under hela 1900-talet var Stockholm ett naturligt nav för diplomater och politiska dissidenter. Sveriges neutrala hållning och geografiska läge bidrog till, att staden blev ett attraktivt tillhåll för främmande makters spionverksamhet. Särskilt under andra världskriget utvecklades Stockholm snabbt till en unik samlingsplats för de krigförande parternas underrättelsetjänster och förvandlades därför till ett "Nordens Casablanca". Med kalla kriget flyttade verksamheten in i skuggorna, med en febril jakt på utländska spioner och egna förrädare. Detta är en ytterligare intressant bok av Wilhelm Agrell. Den uppdelas i tre skeden:

1. Den första staden: Flanörernas, spionernas och revolutionärernas Stockholm (1905 - 1938).
2. Den andra staden: Nordens Casablanca (1939 - 1945).
3. Den tredje staden: Det dolda Stockholm (1946 - 1989).

Det som levandegör de 21 kapitel, boken är uppdelad i, är den karta över Stockholm, där 18 intressanta platser och de verksamheter, som fanns där vid olika tider, beskrivs.

En karta över Stockholm med de 18 platserna/byggnaderna finns i boken och de är kopplade till kapitel i boken.

De mest uppseendeväckande kapitlen finns i skede 3 (1946 - 1989). Beskrivningar av C-byrån, senare T-byrån och därefter i omstöpt form IB är verkligen underhållande. Speciellt avsnittet om Grevgatan 24, Birgers (Elmér) Parfumeri. Bra uppslag till film med Jönssonligan.

Kapitel 17 om Malmsskillnadsgatan 28, där verksamheten i Apkällaren och de cirka 1 000 apor och dess "fodervårdar" beskrivs, vilka fanns utplacerade i olika strategiskt betydelsefulla områden i Stockholm och dess omgivning. En burlesk beskrivning värdig Fritiof Nilsson Piraten.

Detta endast ett par av beskrivningarna. Samtliga kapitel är mycket intressanta och ger information om tidigare hantering av underrättelseverksamheten i vårt land - på gott och ont.

Birger Jarls Torg, beskrivs som IB:s vagga och hur Generalstaben inser behovet av en organiserad "Underrättelsebyrå", vilken också bildades och fick beteckningen "Detalj 4".

Stockholm besöktes av många informationssökare, konspiratörer och oppositionella från många länder. Platser som var populära mötesplatser var hotell och näringsställen. Gustafssons Pensionat på Birger Jarlsgatan och Grand Hotel var ett par av dem.

Efter krigsslutet 1918 fann man, att behovet av underrättelsetjänster minskade. De tyska stationerna försvann, men däremot dök representanter från Sovjetunionen upp. Dessa betraktades i väst som paria, en illegitim regim, som gripit makten med våld och plundrat den ryska staten, enskilda medborgare och utländska företag. Säkerhetsarbetet fortsatte i nya banor.

När andra världskriget bröt ut i september 1939 fanns ett embryo kvar till en svensk underrättelsetjänst efter mellankrigstidens nedrustning. Den var lokaliserad till "Grå huset" på Östermalmsgatan. Det var dags att återuppväcka den av budgetsvalt avsmognade Underrättelsebyrån. Den kallades inledningsvis Gränsbyrån, senare Centralbyrån eller C-byrån. Chef blev major Carl Petersén. Verksamheten hörde inte hemma i de officiella salongerna, utan fick flytta ut från Grå huset till Valhallavägen och senare till Sibyllegatan. C-byrån föll på gravt internt missnöje.

Krigsslutet 1945 innebar att Stockholms tid som centrum för internationell underrättelseverksamhet upphörde. C-byråns verksamhet var till stora delar överspelad i och med krigsslutet. Carl Petersén fick gå i motvillig pension och ersattes av Thede Palm. Palm trodde han skulle avveckla verksamheten, men vinden blåste åt motsatt håll och skulle byggas upp igen, denna gång med fokus österut. Den nya hemliga organisationen fick benämningen T-kontoret. Verksamheten bedrevs i anonyma hyreslägenheter.

Flyttningarna gick smidigt i och med att flyttgodset var närmast obefintligt.

Fram till mitten av 1950-talet utbildade och utrustade T-kontoret ett antal successiva agentgrupper från de baltiska staterna. En före detta tysk patrullbåt användes i operationerna. Det blev en katastrof och den 6 mars slog fällan igen.

UD vaknade upp och man var inte vänligt stämd mot Palm och hans verksamhet. Den borde bringas under politisk kontroll. T-kontorets tid var ute.

En ny aktör kom upp på arenan, Birger Elmér, socialdemokrat och god vän med Olof Palme. Elmér manövrerade ut Thede Palm och 1965 bildades en sammanslagen underrättelsetjänst, IB. Ingen visste vad förkortningen betydde, men var i bruk till avslöjandet 1973. Verksamheten flyttade till en Elmérs fastighet på Grevgatan 24. I samma hus hade parfymföretaget Oriflame sin verksamhet och Elmérs verksamhet fick namnet "Birgers parfumeri". IB var ett rövarnäste. Håkan Isacson, en av de drivande, hade ett stort antal avlönade källor, som han själv hittat på och vars ersättning, han följaktligen kunde stoppa i egen ficka. Isacson fick sparken, dock under diskreta former. Avskedet eroderade lojaliteten för IB och Isacson avslöjade andra skumraskaffärer för journalisten Peter Bratt, som fick kontakt med Jan Guillou.

IB avvecklades 1973 och Elmér pensionerades, men dök upp i verksamheten gång på gång. 1976 upptäckte den nyutträdande försvarsministern Erik Krönmark, att det läckte pengar från departementet till Elmér och beordrade ÖB Stig Synnergren att omgående avveckla honom. Den socialdemokratiska regeringen hade låtit Olof Palmes vän vara kvar i lönerullorna!

Författaren **Wilhelm Agrell** är Sveriges främsta expert på underrättelseanalys och svensk säkerhetspolitik. I denna bok berättar han den rafflande historien om *Stockholm som spioncentral*. Läsaren får följa med till hemlighetsmakeriets platser, där verklighetens agenter levde och verkade. Historiska Media och Wilhelm Agrell 2020. ISBN:978-91-7789-225-0.

Stellan Andersson

U 137 och ubåtskrisen

Den 27 oktober i år är det precis 40 år sedan den sovjetiske ubåten U 137 gick på grund i Karlskrona östra skärgård. Det var en fiska-

re från Sturkö, som gjorde den märkliga upptäckten. Vid Sydkustens örlogsbas möttes upptäckten med misstro, men ganska snart hade verkligheten hunnit ifatt.

Nyheten tas frågande emot av världspressen. Hur kunde detta ske? Vem bar ansvaret? Hur ska händelsen hanteras?

Sverige i allmänhet och det svenska försvaret togs verkligen på sängen denna oktoberdag.

I boken U 137 och ubåtskrisen beskriver författaren Wilhelm Agrell inte bara turerna kring U 137 utan även de kommande åren med ubåtsjakter på Hårsfjärden, i Karlskrona skärgård, i Sundsvall m.fl. platser.

Även det politiska spelet kring händelserna får utrymme i boken liksom neutralitetsfrågan, de operativa krigsförberedelserna, Spetsnaz m.m.

Boken ingår som nummer 17 i en serie kallad Sveriges dramatiska historia.

Författaren Wilhelm Agrell är historiker och professor i underrättelseanalys vid Lunds universitet. Han har skrivit en lång rad böcker och säkerhetspolitik, kalla kriget och inte minst i ämnet underrättelseanalys.

Boken bjuder på en kavalkad över det ibland hysteriska svenska 1980-talet. Boken är lättläst och mycket intressant med ett rikt språk.

Historiska media 2021.

ISBN 978-91-7789-588-6

Olle Melin

Kepsen som skapar kontakter

Jag vandrar omkring bland stånden vid Plaç Major i Palma på Mallorca. Solen gassar och vi har just kommit tillbaka från en vandring vid Soller. Glassförsäljningen grasserar och på uteserveringarna svalkar sig folk under parasollerna med kyllda drycker. I torgets borte ände sjunger en tenor La Paloma till gitarrackompanjemang.

Då kommer en man emot mig. Han ser glad ut. Jag hajar till, när han säger hej på norska. Här hörs annars bara spanska och engelska.

Han har sett, att det står Flottans Män på min keps. Själv hade han varit sjöman i norska handelsflottan, men hans bror hade tjänst i norska marinen. Mötet resulterade i ett timslångt intressant samtal vid ett av serveringsborden. Han berättade om äventyr i Rio de Janeiro och jag fick berätta om hur det var, att vara radarmatros på en svensk jagare. Det här hände för ett antal år sedan men jag brukar tänka att det var lite omtumlande, vilken effekt en keps kan ha.

På en loppis får en säljare syn på min keps och plockar fram allt han hade med marin anknytning. Allt från kås och schackel till fiskedrag.

Kepsen fungerar också som värnvsattribut. Den skapar uppmärksamhet bland de, som har bakgrund i flottan. De vill gärna prata och är intresserade av vår verksamhet. När de får höra om våra program, under normala år, blir de intresserade att gå med i vår lokalförening.

Medlem får den för 80 kr från kansliet – motsvarande på nätet utan brodyr får man inte för 200 kr!

Huvudsaken är att kunna skapa kontakt.

Göran Hedberg

Från regalskeppet Vasa till kryssaren Göta Lejon – om 25 större och kända örlogsfartyg i flottan 1628–1970
AV MAGNUS ULLMAN

Från regalskeppet Vasa till kryssaren Göta Lejon – om 25 större och kända örlogsfartyg i flottan 1628–1970

År 2022 fyller den svenska Örlogsflottan 500 år. Denna bok har framtagits med anledning av detta jubileum. Här kan du läsa om många dramatiska händelser till sjöss under denna tid och om de största och mest kända örlogsfartygen, allt ifrån regalskepp, linjeskepp och ångkorvetter till pansarbåtar, pansarskepp och kryssare. Boken är rikt illustrerad med ett 100-tal bilder i form av oljemålningar och fotografier mm, de allra flesta i färg. En praktbok. 180 sidor. Pris 450 kr.

En närmare presentation av boken finns på magnusullman.com
Du kan beställa boken på tel: 0708 1919 29 eller
e-mail: bok@magnusullman.com

Boken levereras omgående till angiven adress. Priset inkluderar porto och emballage. Fakturan ligger i boken. För leverans till adress i utlandet tillkommer extra porto med 90 kr.

BOKFÖRLAGET MAGNUS ULLMAN AB

Stasi och Östtyskland

Efter mer än ett års uppehåll återupptog Stockholmsföreningen sina kvällsaktiviteter med föreläsningar den 11 maj. Först ut blev Krister Hansén, som tog oss med på en resa till Östtyskland och Stasi. När Krister var rotelchef vid kontraspionaget, hade han år 1984 bl.a. DDR som motståndare och efter murens fall blev han inbjuden till Berlin och fick i samband med besöket se Stasis högkvarter på Normannenstrasse, medan de tyska kollegerna fortfarande undersökte lokalerna och säkrade bevis för de övergrepp, som Stasi hade gjort mot den egna befolkningen.

När Tyskland 1945 hade besegrats tog segrarmakterna USA, Storbritannien, Frankrike och Sovjetunionen kontroll över det slagna landet. Västmakterna satsade stort på att bygga upp sina ockupationszoner, så att de skulle bli ekonomiskt självständiga. Samtidigt var de noga med att försöka förhindra, att ett nytt starkt Tyskland skulle återuppstå. Man tvingade därför på landet ett federalt system med starka förbundsländer och en svag centralmakt.

Den sovjetiska ockupationszonen gick dock ett helt annat öde till mötes. Sovjetunionen ville ha krigsskadestånd och flyttade det, som fanns kvar av fungerande industri, till Ryssland. När de båda tyska staterna fick självständighet 1949, såg de mycket annorlunda ut. Den nya förbundsrepubliken repade sig ekonomiskt och återuppbyggnadstakten var hög. Östtyskland, den Tyska Demokratiska Republiken, var lika fattig som vid krigsslutet. I den författning, som skrevs under sovjetiskt överinseende, skapades på pappret en flerpartistat, därav namnet "Demokratiska Republiken". Landet fick ett parlament benämnt "Volkskammer", folkammaren, där ett antal partier och intressegrupper skulle ha plats. Folkammaren valdes för femåriga mandatperioder. Antalet mandat var dock reglerat, så att det Socialistiska Enhetspartiet alltid skulle ha egen majoritet. Övriga tillåtna partier hade givna mandat, oavsett hur många röster de fick. Det, folket kunde rösta om, var, vilken av de godkända kandidaterna, de vill se som sin representant i kammaren.

Fattigdom och politiskt missnöje fick många att ta sig över till Väst. När DDR utropades som självständig stat 1949 uppgick befolkningen till 18,3 miljoner och landets ledning, som insåg att migrationen till väst var ett hot, förvandlade DDR till världens största fängelse. En i princip ogenomtränglig gräns med taggtråd och vaktorn byggdes från Lübeckbukten till den tjeckiska gränsen vid bayerska Hof, 1393 kilometer. Gränsen bevakades av 45 000 soldater, som hade till uppgift att skjuta skarpt mot sådana, som försökte ta sig igenom alla hinder och fly till Väst.

Västberlin låg som en ö inne i DDR och för att förhindra människor att ta sig över till Västberlin byggdes 1961 den "Antikapitalistiska skyddsmuren". Därmed trodde man sig kunna hålla folket kvar i DDR, men fria tankar och flyktplaner utgjorde ett hot inne i landet. Säkerhetstjänsten, Stasi, byggdes därför ut och blev en stat i staten. Ingen östtysk kunde tala fritt utan risk för att det fanns en angivare, som förmedlade åsikterna till Stasi. År 1988 hade Stasi 29 000 operativa agenter och 180 000 "inofficiella medarbetare", som angivarna benämndes. För att operatörerna skulle kunna förflytta sig förfogade de över 23 000 fordon. Stasis högkvarter i Berlin omfattade 41 byggnader, varav den högsta är 14 våningar hög. I kvarteret arbetade 22 000 personer och man höll sig med ett eget sjukhus, som hade 1 500 anställda. Idag har en av byggnaderna öppnats för allmänheten och man kan bl.a. se Stasichefens magnifika tjänsterum med tillhörande sovrum.

Ett "paternosterverk" med tusentals registerkort

Byggnaderna innehåller dock mycket mer. Högst upp i en av dem låg kartoteket, ett flera hundra kvadratmeter stort rum utrustat med en mängd stora "registersnurrar", kortlådor, som med en paternosterfunktion kunde lyfta fram något av de 12 000 löpmeter registerkort, som fanns för sökning. Kvinnorna, som arbetade i kartoteket, fick inte blandas med övrig personal, så de hade en egen hiss på utsidan av byggnaden. Anmärkningsvärt är, att allt register- och arkivarbete vid murens fall var helt manuellt. Stasi hade nämligen inte någon dator. En stordator var dock beställd och ett stort rum i bottenvåningen på ett av husen hade byggts om för att kunna ge plats åt dator och bandstationer. Väggar och tak hade klänts med kopparplåt för att förhindra att information från datorn skulle kunna stråla ut. När muren fallit, fick detta rum en ny uppgift. Den tomma lokalen inreddes med stora bord och runt dessa arbetade ett stort antal personer med att

Konservburkar med textilier som dränkts in med svett.

rekonstruera sönderrivna akter. Vid murens fall lämnade nämligen råttorna det sjunkande skeppet. Arkivet, som bestod av 111 000 löpmeter akter, hade de inte någon möjlighet att göra något åt. Däremot gavs order om att alla handlingar, som fanns i arbetsrummen, skulle rivs sönder och kastas i sopsäckar. Västtyskarna, som snabbt kom på plats, hittade därför flera tusen sopsäckar fyllda med pappersbitar. En ny myndighet, "Gauck-kommissionen" under ledning av prästen Joachim Gauck (sedermera förbunds-president) skapades och gavs i uppdrag att rekonstruera så mycket material som möjligt. Syftet var bl.a. att kunna betala ut skadestånd till personer, som hade drabbats av Stasi. Arkivet innehåller dock inte bara papper. En makaber upptäckt var de tusentals konservburkar, som till synes bara innehöll en gul tygbit. Det burkarna innehöll var svett, som tagits till vara vid pressande förhör. "Svetteduken" konserverades och skulle användas av hundar för att kunna hitta och identifiera en regimkritiker.

Stasi var den inrikes säkerhetstjänsten, som låg under stats säkerhetsministeriet. Under samma ministerium lydde också "kusinen" HvA, utlandsspionaget. HvA var till största delen inriktat på Västtyskland, men bedrev också underrättelseverksamhet i andra länder, som t.ex. Sverige. I Västtyskland var HvA mycket framgångsrikt. Bl.a. hade de en "sekreteraravdelning", som hade till uppgift att förföra kvinnliga chefssekreterare och via dessa få tillgång till hemligt material. HvA-agenter fanns på alla nivåer. Den mest kände blev förbundskansler Willy Brandts handsekreterare, Günter Guillaume, som försåg HvA med det mesta, som passerade Willy Brandt. Guillaume greps 1974 och dömdes till 13 års fängelse. Affären ledde till, att Willy Brandt tvingades avgå några veckor efter gripandet. Guillaume och hans hustru utväxlades 1981 och båda tilldelades Karl-Marx-orden. Guillaume befordrades till överste och hustrun Christel till överstelöjtnant. Kanske lika stor skada gjorde Hansjoachim

Tiedge, som greps 1985. Tiedge var chef för det västtyska kontraspionaget och hade tillgång till all information, om vilka underrättelseofficerare från HvA, som säkerhetstjänsterna i väst hade identifierat. Att inte någon östtysk underrättelseofficer kunde bindas till brottslig verksamhet i Sverige fick därmed en naturlig förklaring.

Med sitt föredrag ville Krister visa, hur en totalitär stat kan terrorisera sina medborgare och klamra sig fast vid makten. Efter murens fall och Sovjetunionens upplösning trodde vi, att denna typ av stater gått ur tiden. Det visade sig tyvärr vara fel och i ett antal länder i vår närhet skruvas tumskruvorna åt, pressfriheten inskränks och medborgerliga rättigheter får stryka på foten. Därför kan det vara bra att få en inblick i, hur det såg ut bakom kulisserna under 1980-talet. Idag, med DNA, ansiktsgen-känning och mobilpositionering har dessa stater möjligheter, som Stasi bara kunde drömma om och de använder dem.

Krister Hansén/Lennart Bresell

Julhälsningar

Glöm inte att skicka in en julhälsning, som kommer att införas i nr 4. Hälsningarna kostar 40 kr för medlem och 80 kr för förening och sätts in på konto 588 19-4 före den 3 november.

Lennart Bresell
Kansliet

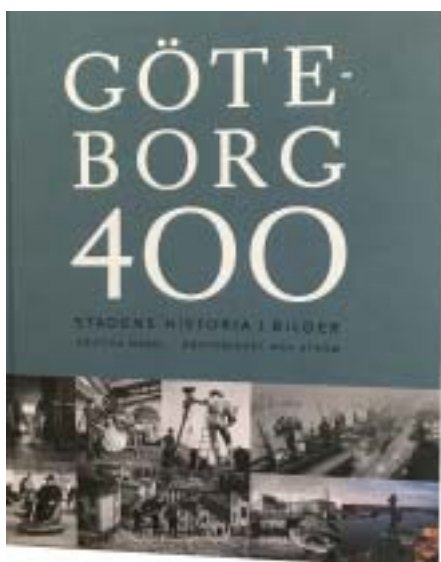
hermes
REDOVISNING AB

Lars-Erik Nilsson

Auktoriserad Redovisningskonsult

Vi erbjuder hjälp med;
Bokföring, moms, lönehantering
bokslut, årsredovisning och deklaration

Box 33, 263 21 Höganäs mail: hermes.redovisning@telia.com
Tel 042-33 20 15 fax 042-34 19 16 mobil 070-339 12 99

I år är det 400 år sedan staden Göteborg grundades av Gustav II Adolf. Man inspirerades av de nederländska förebilderna med kanaler och befästningar för att skydda den nya staden. Om detta och mycket därtill har i år utkommit boken *Göteborg 400*, skriven av Kristian Wedel och som dels är en historiebok men framför allt en bildberättelse, främst från slutet av grundläggningen fram till våra dagar.

Det är ett imponerande bokverk, som möter läsaren. Bildserien från vår egen tid innehåller dessvärre egentligen någonting om den militära verksamheten i staden.

Undertecknad började sin militära bana just i Göteborg. Den 9 juni 1959 steg jag som värnpliktig befälslev innanför grindarna till KA 4 på Kärningberget för att under 11 månader utbilda mig till kustartillerist. Vi tillbringade perioden januari – april ute på Styrös potta, där vi lärde oss att hantera ett 15,2 cm kustartilleribatteri. Detta batteri är numera delvis återfört till O II fort, där det en gång började.

Självklart satte nöjesstaden sin prägel på oss utombys och det fanns nöjesställen i det oändliga, där vi kunde spendera kronans lilla lön.

Jag minns också, hur vi fick lära oss vikten av att försvara Göteborg, Nordens redan då viktigaste hamn för export och import. Jag minns också hur stor den militära

närvaron var i staden. KA 4 var stort och verksamheten på Nya Varvet omfattande. Till detta kom Artilleriregementet på Kviberg (A 2) och luftvärnsregementet i Högsbo, Lv 6. Flygflottiljen på Säve (F 9) fanns fortfarande kvar och starten av marinens helikopterverksamhet pågick också i staden. Allt detta är borta idag, men snart är det dags för en vändning – Amfibieregemente 4 (Amf 4) återuppstår på Kärningberget.

4.amfibieregementet återuppstår

Som en följd av 2004 års försvarsbeslut lades Älvsborgs amfibieregemente ner 2006. Då hade regementet i samband med försvarsbeslutet 2000 vunnit striden över dåvarande Karlskrona kustartilleriregemente, KA 2.

Älvsborgs kustartilleridetachment – Älvsborgs kustartillerikår 1902 - 1926

När kustartilleriet sattes upp den 1 januari 1902, gjordes detta med två regementen, Vaxholms kustartilleriregemente, KA 1 och Karlskrona kustartilleriregemente, KA 2. KA 2 satte i detta sammanhang upp ett detachment för Älvsborgs fästning, KA 2Ä.

Organisationen bestod av detachementsexpedition och 12.artillerikompaniet samt senare 4.minörkompaniet.

Detachmentet inrymdes på Nya varvet, som man tog över i sin helhet 1907. Förbandet bemannade fortet på Vesterberget (O II fort), Götiska batteriet, två minstationer på Vesterberget och på Nya Älvsborg samt två minkabelbåtar. Förste chef för departementet var löjtnanten greve Arvid Posse.

Beredskapen för Älvsborgs fästning höjdes i samband med unionskrisen 1905.

Den 1 oktober 1906 fastställdes detachementets stambemanning till 3 officerare, 7 underofficerare, 3 underofficerskorpraler, 8 korpraler och 42 meniga.

Med anledning av 1.världskrigets utbrott omvandlades Älvsborgs kustartilleridetachment till Älvsborgs kustartillerikår, KA 3.

Kåren drogs in 1926 som en följd av 1925 års härordning.

Oscar II fort

Amf 4 hamn

Mellankrigstiden 1926 – 1939

Kvar vid Älvsborgs fästning efter försvarsbeslutet 1925 blev kommendanten, 5 underofficerskorpraler och 6 stammanskap med uppgift att förvalta de olika upp- börderna. Under denna period finns inget skrivet om Älvsborgs fästning i årsrapporterna från KA 1 och KA 2.

Älvsborgs kustartilleridetachement 1939 – 1942

Den 1 september 1939 anlände ett detachement från KA 2 för att bemanna befintliga anläggningar. Samtidigt på- börjades en utflyttning av batterierna på O II fort till nya grupperingsplatser längre ut i skärgården.

Antalet värnpliktiga i Älvsborgs fästning ökade från cirka 300 till cirka 1000. Samtidigt påbörjades grundut- bildning för värnpliktiga vid detachementet.

Göteborgs kustartilleriförsvar och Älvsborgs kust- artilleriregemente organiseras

1942 års försvarsbeslut innebar bl.a., att Älvsborgs fästning uppgick i det nyuppsatta Göteborgs kustartilleri- försvar samtidigt som Älvsborgs kustartilleriregemente, KA 4, sattes upp den 1 oktober. (GbK/KA 4).

Åren 1946 – 2000

Organisationen vid det nyuppsatta regementet KA 4 för- ändrades vid ett antal tillfällen och KA 4 kom i stor ut- sträckning vara central utbildningsanstalt, i första hand för stam-, reserv- och värnpliktigt befäl. Exempel på det- ta är Befälsskolan, Instruktörsskolan, Radarskolan och Sjukvårdsskolan. Den rörliga artilleriutbildningen centra- liserades till KA 2 fr.o.m. 1956 och luftvärnsutbildningen centraliserades på 1960-talet.

Försvarsbesluten 2000 och 2004

Försvarsbeslutet 2000 innebar, att allt kustartilleri i Sverige lades ned och de två återstående regementena, KA 1 och KA 4, omvandlades till amfibieregementen. För Amf 4 del blev lyckan kortvarig och förbandet lades ned 2006.

Förläggingsplatser

Från början fredsörlades personalen på Nya Varvet,

Befälsskolan 1959. Foto Olle Melin

som hade anor från första halvan av 1700-talet. Från 1907, då området fick sin slutliga omfattning, var KA 2 detachement ansvarig för området. Dessförinnan hade Krigsmakten 1870 lämnat området till Fångvårdsstyrelsen, men i början på 1900-talet återfördes Nya Varvet successivt till Krigsmakten.

Älvsborgs kustartilleridetachements personal inhys- tes 1939 på Nya Varvet och fr.o.m. 1942 utnyttjades också en gammal skola vid Majorna och ett antal civila fastigheter på Käringberget. År 1942 tog Sveriges riks- dag beslut, att Käringberget skulle exproprieras för Kro- nans räkning och att där skulle placeras det nyuppsatta regementet KA 4. År 1944 var kanslihuset och kaserner- na A1 och A2 klara. De närmaste åren därefter byggdes ytterligare sex kaserner, matsalsbyggnad m.m. och 1948 var utbyggnaden i huvudsak klar.

Krigsförband

KA 4 utbildade personal för ett stort antal krigsförband, batterier och minspärrtroppar, ledningsförband m.fl. Från början handlade det om batterierna på O II fort och Götiska batteriet, men antalet utökades efter hand med 24 cm, 12 cm, 7,5 cm och 57 mm batterier i Göteborgs skärgård. De fyra senaste tillskotten var fyra 7,5 cm bat- terier m/57 på Norra Stångehuvud (serie 1), Galterö och Lysekil (serie 2) samt Marstrand (serie 3). Till detta kom ett stort antal minspärrtroppar från Halmstad till Ström- stad. Alla dessa anläggningar utgick ur organisationen under 1990-talet och år 2000 var kustartilleriet i Göte- borg ett minne blott.

Återuppståndelsen

Hösten 2021 återuppstår 4.amfibieregementet och kom- mer då att återta delar av Käringberget, som hela tiden behållits av Försvarsmakten. Här får man samsas med Sjö- och flygräddningscentralen, Försvarsmedicinskt centrum, Hemvärnet m.fl. enheter.

Chefen för Amf 4 kommer att bli garnisonschef i Gö- teborgs garnison.

Byggnader minner om stadens militära historia

Jag har valt ut tre kända märken för Göteborgs militära historia, skansarna Lejonet och Kronan samt Nya Älvs- borg.

Skansen Lejonet

Redan i början av 1300-talet lät den svenske kungen byg- ga ett försvarsfäste på Gullbergs klippa vid Göta Älvs strand, men det var först, när fästningsarkitekten Erik Dahlberg tillträdde 1674, som Skansen Lejonet kom att realiseras. I juni 1689 kunde Karl XI inviga den nya skan- sen med sitt runda torn. Skansens viktigaste uppgift var att försvara älven nedanför skansen.

Under 1800-talet förlorade Skansen sin militära roll och började långsamt förfalla. Efter en omfattande res- taurering 1972 fungerar Skansen som fest- och möteslo- kal. Idag utgör Skansen Lejonet också en av elva svens-

Skansen Lejonet 1930

Skansen Kronan 1700-tal

Skansen Kronan 1896

(Källa: Statens fastighetsverk)

Skansen Kronan idag

Skansen Lejonet idag

Nya Älvsborg

Vid Göta Älvs mynning och vid inloppet till Göteborg ligger Nya Älvsborg, eller Nya Älvsborgs fästning, som började byggas 1653 för att försvara staden mot den danska flottan. Fästningen har varit belägrad men aldrig intagen av fientliga styrkor.

Under Skånska kriget 1675-1679 deltog fästningen i Göteborgs försvar mot danska angrepp och under senare delen av Stora nordiska kriget var den 1717-1719 inblandad i strider med dansk-norska sjöstyrkor under ledning av amiral Peder Tordenskjöld.

När fästningen senare på 1700-talet minskade i betydelse som militär anläggning, användes den i stället i ökande grad som fängelse fram till 1866. Under första världskriget hade fästningen rollen som minförråd, som en del i försvaret av Göteborgs hamn.

Nya Älvsborg ingår i en serie av försvarsanläggningar med namnet Älvsborg vid inloppet till Göteborg, som tidsmässigt avlöst varandra. Det skall inte förväxlas med sin föregångare Älvsborgs slott vilket, med början på 1300-talet, hade uppförts vid Klippan längre in i älvmynningen. Fästningen skall heller inte förväxlas med sin efterföljare Älvsborgs fästning, som är ett samlingsnamn för ett antal försvarsanläggningar i Göteborgs hamninlopp med bland annat Oscar II:s fort insprängt i Västerberget vid älvmynningen i början av 1900-talet.

(Källa: Statens fastighetsverk)

Olle Melin

Arkivbilder

Nya Älvsborgs fästning

FM får ny hemsida

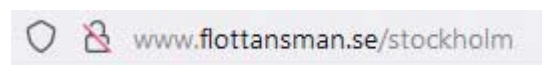
Våra nuvarande hemsidor har fått elva år på nacken och faller nu för åldersstrecket. De är byggda i ett program, som inte finns kvar på marknaden och som inte längre underhålls. Den webbyrå, som har hand om våra sidor, meddelade redan för två år sedan, att de efter utgången av år 2021 inte skulle ge support, om problem uppstod med någon av våra föreningssidor.

Med anledning av detta fattade förbundsstyrelsen december 2020 beslut att göra en upphandling av ny hemsida. Anbudsförfrågan gick ut till fem webbyråer och de svar, som kom in, "spretade" mycket, både vad avser pris och begärd egeninsats. Den lägsta investeringskostnaden låg t.ex. på cirka 18 000 kronor och den högsta på 127 000 kronor. Därpå följande årlig kostnad (år 1) pendlade mellan 57 000 och 174 000 kronor. Förbundsstyrelsen valde ett alternativ, som förenade en rimlig kostnad med en ganska stor egeninsats. Det innebär, att vår nya webbyrå "bygger huset" och att vi inreder det själva. För att det ska fungera planeras regional utbildning, där respektive regions hemsidesansvariga samlas under en dag. De ska då lära sig att hantera det nya programmet (WordPress) och att flytta material från den gamla hemsidan till den nya.

Våra nya hemsidor kommer i allt väsentligt se ut som de gamla, så att alla ska kunna känna igen sig och se, att de kommit till Flottans Män. De nya sidorna kommer dock att ge ett "luftigare" och mer modernt intryck. Vis-a element som t.ex. adressuppgifter till föreningen flyt-

tas till sidans fot och "nyhetsfunktionen" i högerspalten blir tydligare och mer lättläst. Dessutom kommer hemsidan att kunna läsas lika bra, oavsett om man använder dator, surfplatta eller telefon för att ta del av den.

Ytterligare en väsentlig skillnad mot de gamla sidorna är, att vi nu kommer att få säkerhetscertifikat. Det är säkert många, som har reagerat på den överkorsade figuren i adressfältet och texten, som anger, att sidan inte är säker. Det innebär i klartext, att någon illvillig hackare kan ta över sidan.

De nya sidorna kommer att krypteras för att förhindra intrång. Därmed kommer sidornas adresser att ändras från <http://www.flottansman.se/förening> till <https://www.flottansman.se/förening>. Adressändringen kommer att innebära, att bokmärken till den gamla sidan inte kommer att fungera. Däremot kommer man att komma till den nya sidan genom att bara skriva www.flottansman.se/förening i adressfältet.

När föreningarna under hösten gjort "flyttjobbet", kommer den gamla sidan släckas ned och vi kommer att synas i en ny och modern hemsidesmiljö. Håll kontakt med din förenings hemsidesansvarige för närmare besked om, när flytten görs.

Krister Hansén

Vad en gammal bild kan berätta

Bilden visar Sveriges första pansarskepp av 1.klass, *Svea* och är tagen 1932. Här syns *Svea* efter ombyggnaden, då hon gjordes om till ubåtsdepåfartyg.

Totalt kom Sverige att få 15 pansarbåtar av 1.klass, sedermera omdöpta till pansarskepp. Det sist sjösatta pansarskeppet var *Gustaf V* 1918 och hon var i tjänst till 1958.

Svea sjösattes den 12 december 1885 på Lindholmens varv i Göteborg och levererades i september 1886. Längden var 75,7 meter, bredden 14,84 meter och djupgåendet var 5,18 meter. Maxdeplacementet var 2 931 ton och hade två liggande compoundmaskiner och sex eldrörspannor.

Bestyckningen utgjordes av 2 st 25,4 cm pjäs m/85 i dubbeltorn, 4 st 15,2 cm pjäs m/83 samt 2 st 38 mm pjäs m/84.

Farten var 14 knop och besättningen var på omkring 250 man.

Pansarskeppet genomgick en omfattande modernisering 1903 – 1904 med bl.a. nytt artilleri. Den tidigare huvudbestyckningen, 25,4 cm pjäs i dubbeltorn, placerades på det i början på 1900-talet byggda Ellenabbsfortet på Aspö utanför Karlskrona. Efter moderniseringen placerades *Svea* i lokalstyrkorna. Hon kom att utnyttjas i beredskapen i samband med första världskriget 1914 – 1918, men redan efter ett år, 1915, degraderades hon till logementsfartyg. År 1918 beslöts, att *Svea* skulle byggas om till ubåtsdepåfartyg och som sådant var hon klar 1921. Hon kom att vara i tjänst som depåfartyg till utrangeringen i december 1941.

Olle Melin

Uppgifter från boken *Pansarskepp* av Per Insulander och Curt S Ohlsson

Historia – Grattis!

Vår nuvarande kung var vid ett tillfälle och såg en revy och gladdes så av föreställningen, att han beslöt att uppsöka artisterna bakom scenen för att riktigt tacka dem.

När han är som bäst igång, säger en av artisterna:

Grattis på högtidsdagen, Ers Majestät.

Kungen stannar förvånat upp och säger:

Jag har varken födelsedag eller namnsdag idag.

Jo, svarar artisten. Det är den sextonde idag!

Salutskjutning har en lång tradition

Ä

nda sedan 1600-talet har salutskjutning varit ett sätt för Försvarsmakten att hälsa främmande dignitärer och fira våra egna nationella bemarkelsedagar.

Att skjuta salut var från början ett sätt för örlogsfartyg att visa fredliga avsikter genom att tömma sina kanoner på skott, då de anlöpte en främmande hamn. Kanoner på den tiden kunde ju bara ladda och skjuta ett skott åt gången i respektive kanon. Saluten om 21 skott var den internationella seden och för att visa, vilket land fartyget kom ifrån sköts "svensk lösen", vilket är två skott i snabb följd. Var kungen ombord sköts fyra skott och därifrån skall "ett fyrfaldigt leve" härstamma.

Salut kommer av latinets *salus*, som betyder hälsa och välfärd. Förutom att saluera med kanoner går det att saluera med sabel i stor eller liten salut. Man kan även avge honnörssalva av saluttrupp med gevär eller liknande. Det senare ses ju emellanåt i tv samband med någon begravning.

Saluten kom att utvecklas, även till det välkomnande vi har till utländska statschefer och kungligheter, som besöker Sverige. Sex dagar om året räknas som officiella salutdagar i Sverige och de är kungens och drottningens födelse- och namnsdagar samt kronprinsessans födelsedag samt nationaldagen.

Salut ges i en salutomgång om 21 skott med 5 sekunder mellan skotten med början på första slaget klockan 12.00 (söndagar och helgdagar kl. 13.00). Salutomgång om 21 skott är idag även en internationell praxis. Vid statschefens frånfälle skjuts sorgesalut med två salutomgångar.

Salutstationer med fast salutbatteri finns i Sverige på Skeppsholmen och Kastellholmen i Stockholm, Kungshall (Stumholmen) i Karlskrona, Kusthöjden i Härnösand och Skansen Lejonet i Göteborg. Ofta följs salutskjutningarna av ett stort antal intresserade och anhöriga till kanonbetjäningen. Hur Försvarsmakten skall genomföra salutskjutningar och vid olika tillfällen och antal skott finns reglerat i ett särskilt reglemente. Där har även säkerhetsföreskrifterna en framträdande roll. För den intresserade finns reglementet att tillgå på Internet.

Bilderna är tagna, när personal ur Marinbasen skjuter salut på Kungshall, Stumholmen på Sveriges nationaldag den 6 juni.

Ingmar Elofsson

Foto Ingmar Elofsson

Huvudsaklig källa: Försvarsmakten R Parad 7: SALUT (2017)

Frammarsch till salutbatteriet

Uppställning och avlämning till chef ur Marinbasen

Salut för Nationaldagen

Salutreglemente

Lokalföreningarna informerar

Region Mitt

Gotland

Kamrater i Flottans Män i allmänhet och Gotland i synnerhet!

Nu har vi på ön i princip legat förtöjda sedan februari 2020. Tråkigt men nödvändigt! Förhoppningsvis kommer vi på Gotland kunna kasta loss i höst och ge oss ut på nya seglatser mot flera spännande mål. Naturligtvis kommer det att traditionsenligt serveras ärtsoppa med tillbehör i mässen. Likaså kommer vi ha gäster ”ombord”, som berättar intressanta skrönor och andra historier.

Haninge

Jag ber att få tacka för förtroendet att bli er nye ordförande och tänkte, att det är på sin plats att ge er kort beskrivning över, vem jag är.

Jag heter Lars Larsson och började i Flottan juni 1974 som befälsselev intendentur. Jag seglade på *HMS Falken* hösten 74 och gick därefter sjökurs ett och två på *HMS Gästrikland* och *HMS Småland*. Det blev ytterligare sjötjänst och därefter ett år i Uppsala för att komplettera gymnasiebetagen, innan MKS (marinens kompaniofficersskola) på Berga. 1981 blev jag fänrik och IntO på 13.e patrullbåtsdivisionen på Gålö. Sedan var det dags att anpassa sig till

I fjärran skymtar 2022 med en massa händelserika äventyr. Främst ska Flottans Män Gotland fira 80 år som kamratförening på ön, men vi deltar naturligtvis också i firandet av vår anmoder, när den svenska Flottan/Marinen fyller 500 år.

Hoppas ni alla ser fram mot ett spännande år.

Styrelsen på Gotland planerade under sommaren för att kunna genomföra årets uppskjutna årsmöte till den 4 september i

Marinstugan och förhoppningsvis har mötet i läsande stund genomförts.

Väl önskar er alla en skön höst och väl mött till alla trevliga aktiviteter hos Flottans Män Gotland.

Ta hand om er och era närstående!

Kamratliga gutahälsningar!

Lars Ellebring

NBO och HKÖ på Sjökrigsskolan samt yrkesdelen i Karlskrona. Hösten 1984 gjorde jag en kort tur på Skoldivisionen och våren 1985 bar det av till NNSC i Korea. Där blev jag kvar dryga två år. Sedan följde ytterligare sjötjänst på *Älvsborg* följt av Komvux för att läsa in ytterligare behörigheter. Mellan Komvux och MHS hann jag med ett knappt år i Liberia för SWEDRELIF. Jag hann knappt gå klart MHS, innan Swedint skickade mig till Libanon som kassachef för cirka en och en halv bataljon. Väl i Sverige blev det drygt två år på Swedint som C PA därefter MKO med avbrott för ett år som ECMM-monitor. 2002 hamnade jag på He-

likopterförbandet på Berga som C Prod och därifrån till 4.minkrigsavdelningen som C Prod. 2004 års försvarsbeslut rörde ju om rejält i grytan och efter vissa turer hamnade jag som C Ek på Amf 1 Berga, där jag blev kvar till pensionen 2019.

Ja det var kanske lite mer än en kort beskrivning av min karriär. I övrigt så är jag gift med Haixia sedan 2003 och bor i Jordbro.

Vi börjar se ljuset i tunneln efter allt Corona-elände och hoppas att kunna komma igång med våra PUB-aftnar framåt hösten, då jag hoppas att få träffa många av er.

Lars Larsson

Norrtälje

Pythagoras tändkulefabrik i Norrtälje

Högt upp på Södra berget i Norrtälje finns ett stycke spännande historia – tändkulemotorfabriken Pythagoras. En gång i tiden tillverkades tändkulemotorer här, som såldes över hela världen. Idag står fabriken kvar i orört skick och visas som ett levande museum. Här finns berättelser om maskiner och människor, om hur världen såg ut under tidigt 1900-tal. Här ägde historien rum.

Mjukstart

Norrtäljeföreningen såg det som ett bra sätt att mjukstarta höstens torsdagsträffar. Här kunde man hålla lite avstånd och de allra flesta var fullvaccinerade. En timme före

museets officiella öppning utspisades vi med soppa i Kafé Smedjan. Därefter blev det en specialvisning i fabrik och kontor för det 10-tal Flottans Män, som deltog.

En kula värmdes och en motor startades och vi fick höra det för vår generation så välbekanta dunket. Kylningen är enkel och genial. Vattnet pumpas upp och kyls av när det rinner nedför snören.

Vid tomgång nådde kolven aldrig övre dödpunkt, utan svänghjulet pendlade fram och tillbaka, vilket verkade lite lustigt och annorlunda. Även axlarna med remskivor i taket, som drev alla maskiner, sattes igång, så vi kunde få en vision av, hur det var, när allt var i full drift.

Unikum räddades till eftervärlden

Verksamheten lades ned i slutet på 50-talet och byggnaderna fick förfalla. Hela fastigheten köptes 1983 av en byggfirma, som skulle riva och bygga bostäder. Men en bortglömd kulturhistorisk byggnadsinventering beordrad av landsantikvarien från 1975 påtalade värdet att bevara ”den råa nyttans miljöer”. Entusiaster samlades för fabriken bevarande, men från kommunen kom inga bidrag för rustning av de fallfärdiga byggnaderna. Då bildades föreningen Pythagoras Vänner, som fick disponera ett anslag på 20 000 kronor från Arbetets museum i Norrköping. Ett tidsbegränsat rivningsförbud utfärdades av länsstyrelsen,

som byggnadsfirman överklagade till kammarrätten, men fick avslag. Förhandlingar gjordes också med Skansen att eventuellt flytta fabriken dit, men det blev inte aktuellt.

Det, som initialt möjliggjorde bevarandet, var ett anslag på 1,2 miljoner av byggnadsvårdsmedel från Riksantikvarieämbetet. Efter ytterligare medel från flera håll och hårt arbete från vänföreningen kunde år 1989 Pythagoras räddas.

I lokalerna står allt kvar, sedan verksamheten lades ned. Maskinerna drevs med

remmar från transmissioner i taket, som drev jättestora svarvar, chipphyvlar, slip- och bormaskiner. Många maskiner konstruerade man själv. Största leverantören av gjutgods var Norrtälje Gjuteri, beläget på samma bergskam längre österut. Det behövdes stora maskiner för att svarva de meterstora svänghjulen på tändkulemotorerna.

Museet som är unikt i landet slåss för sin ekonomiska överlevnad.

Efter vårt besök är det lätt att rekommendera var och en att göra likaledes. <http://pythagorasmuseum.se>

Göran Hedberg

Region Syd

Karlskrona

Under första halvåret 2021 har medlemsaktiviteterna varit obefintliga, med undantag av "Kulturvandringen runt Stortorget den 6 maj. Pandemin och dess restriktioner har omöjliggjort mötesaktiviteter.

Nu räknar vi med att under andra halvåret kunna ha medlemsaktiviteter i normal omfattning.

Den 12 augusti genomförde vi ett förse-
nat årsmöte i Fylgia. Årsmötet blev välbesökt och inleddes med högtidlig parentation för sex under 2020 avlidna kamrater.

Verksamhetsberättelse och resultat- och balansräkning för år 2020 föredrogs och godkände av årsmötet. Personvalen till styrelsen för 2021 följde valberedningens förslag utan protester. En proposition från styrelsen om att avskaffa begreppet "ersättare i styrelsen" till att istället bli ordinarie ledamöter i styrelsen framlades för årsmötet. Propositionen godkändes av årsmötet. Årsmötet avslutades med att 7 medlemmar tilldelades FM Veterantecken efter minst 18 årsmedlemskap i vår förening.

Efter årsmötet serverades en sval drink, innan grillfesten började utanför Fylgia. Uppdukade bord hade förberetts i partytält med iakttagande av avstånd mellan gästerna. Grillmästarna Ingvar Stenmark och Elving

På grillfesten den 12 augusti passade ordförande Göran Löfgren på att dela ut klubbna-
len till sju nya medlemmar, varav sex damer. Från vänster Per Siebing, Kerstin Gruwberger, Elisabeth Johansson, Katarina Andersson, Birgitta Agnéus, Gerd Nejdefelt och Inger Svensson. Foto Ulla Melin

Gustavsson kunde erbjuda de hungriga gästerna fläskytterfilé, grillad korv, potatissallad, sallad och som dessert en sommarbakelse och därefter kaffe. Arne Askeröth och Per Nejdefelt bemannade baren och såg till att alla fick lämpliga drycker till maten.

Höstens planerade program fortsätter den 16 september med studiebesök på Sjö-
räddningssällskapets räddningsstation på Hasslö. Efter besöket åker vi till Fylgia och äter gemensam kroppkakelunch.

Den 21 oktober kommer Christer Warfvinge, FM Västervik, och håller ett marint föredrag.

En danskinspirerad afton blir det den 18 november med filmvisning och därefter för-

täring med Röd pölse, Tuborg öl och Gammel Dansk. Vi kommer även att ha "Minne-
nas afton" samma kväll med mängder av sanna berättelser från deltagarna.

Året avslutas med vårt traditionella jul-
samkväm den 4 december i Fylgia.

Alla medlemmar anmodas gå in på vår hemsida www.flottansman.se/karlskrona, där ytterligare information om program-
punkterna finns uppdaterade, eller ring någon i styrelsen för att senaste information. Vi ser fram emot att så många som möjligt kommer till våra möten i höst!

Stellan Andersson.

Västervik

Ja, nu börjar Coronarestriktionerna att lätta och det är hög tid att hugga tag i verksamheten igen.

Styrelsesammanträde genomfördes i början av augusti med planering för höstens verksamhet. Jag hoppas, vi kan köra igång vårt höstprogram efter detta.

Museifartyget *M20* gjorde ett besök i Västerviks hamn på onsdagskvällen den 30 juni. Hon låg över natt och fortsatte dagen därpå till Borgholm.

Fartyget, som sjösattes 1941, gjorde en jubileumsresa med anledning av, att hon fyller 80 år. Resan utgår från hemmahamnen Stockholm och går längs hela den svenska kusten upp till Strömstad. Därefter återvänder *M20* via Göta kanal till sin hemmahamn.

M20 ägs av Sjöhistoriska museet och sköts av den ideella föreningen *M20* och hon har just genomgått en omfattande renovering på varv. Hon fick bland annat en ny för.

I Västervik blev *M20* mottagen av Flottans Män i Västervik och hon åkte vidare mot nästa hamn, Borgholm, på torsdagsmorgonen. Vill man veta mera om *M20* och hennes jubileumsresa, så gå in på <https://minsveparen.se>.

Under Coronatiden har vi hållit i gång styrelsearbetet med telefon och e-mail. Nu, när restriktionerna lättats och de flesta är vaccinerade, tar vi upp styrelsesammanträdena med fysisk närvaro efter ett och ett halvt år. Vi inledde med vårt augustimöte. Vår ekonomiska situation är sämre naturligtvis. De vanliga intäkterna genom uthyrning och mötesverksamhet har uteblivit. Vi har fortfarande hygglig likviditet, men verksamheten behöver komma igång som förr. Vi konstaterade, att vi inte hade någon deltagare på Riksårsmötet, men att vi bör försöka se till, så någon från Västervik deltar i

hemsidutbildningen i Karlshamn i höst.

Vi konstaterade vidare, att en del underhållsarbete behöver göras på Marinstugan och enades om att ha en arbetsdag för styrelsen i augusti. Så ska vi delta i den militärhistoriska dagen på Mommehål den 21 augusti. Vi börjar planeringsarbetet för nästa år – 500-årsjubileum och föreningens 40 år. Så beslöt vi, att tills vidare ställs förenings-

mötena i Marinstugan in tills coronarestriktionerna lättas, så vi kan använda vår kära Marinstuga som mötesplats för hela föreningen igen.

Christer Warfvinge

Växjö

Efter att vi befunnit oss i ofrivilligt ide under flera månader, har vi nu börjat se ljuset.

Den 10 juli träffades vi på grillfest, som inleddes med ett kanonskott, detta för att fira, att det i år är 20 år sedan vi fick tillgång till vår Marinstuga. 25 personer lät sig väl smaka av det grillade med tillbehör. Efter maten fick alla som ville prova på repslagning.

Repet fanns sedan med som en av många vinster i ett ringlotteri tillsammans med bl.a. flera alster från ordförandens snickarbod samt ett antal skänkta vinster från medlemmar. I vårt medlemslotteri drogs två vin-

nare, som denna gång blev Sven-Olof Remén och Kaj Svensson. Grattis! Som vanligt innebär vinsten gratis deltagande för två personer på valfri fest.

Tisdagsträffarna drog i gång den 3 augus-

ti, då 13 glada medlemmar träffades. Äntligen fick vi träffas och prata en stund.

Till sist, trots att verksamheten legat nere i mer än ett år, är det endast en medlem,

som valt att avsluta medlemskapet. Stort tack till våra trogna medlemmar!

Annelie Sandgren

Region Väst

Lysekil

Här på västkusten är det fullt tryck, Svenska folket hemestrar i år och det märks tydligt här hos oss med massor av båtar och fullpackat på restaurangerna. Men fortfarande är det avstånd och försiktighet, som gäller.

Den 15 juli gjorde minsveparen M20 ett stopp i Lysekil på sin resa runt Sverige för att fira, att det var 80 år sedan den sjösattes. Medlemmar i FM Lysekil var inbjudna att bese fartyget, vilket var mycket intressant.

Den 20 juli genomförde vi en kombinerad arbets- och grilldag. Det fejades både inom och utomhus, bl.a. målades fasaden, gräset slogs och buskar röjdes. Vi hade tur med vädret och de medlemmar, som dök upp, verkade att trivas. Klubbmästare Jan-Otto Pettersson serverade grillad korv med tillbehör och därefter kaffe med dopp.

Annars går vi lite på sparlåga eftersom smittläget inte verkar vara riktigt säkert ännu.

Vi hade ett styrelsemöte i augusti och det kan kanske bli några klubbaktiviteter i höst.

Leif Lysberg

Arbete på klubb stugan

Varberg

Det börjar ljusna. Nu verkar vi kunna planera för en "normal" höst. Samtidigt måste vi vara beredda på, att myndigheterna ändrar på förutsättningarna, om det blir en ökad smittspridning igen.

Den 6 juni hade vi vår första aktivitet på mycket länge. Vi bjöd på nationaldagstårtor i marinstugan och ett antal förväntansfulla och sällskapssugna medlemmar dök upp. Det kändes riktigt bra. Sedan fick vi på omvägar reda på, att M20 skulle lägga till och besöka Varbergs hamn. Vi fick ut ett mail om händelsen och ett antal medlemmar mötte upp. Det blev inte mycket men något. Synd att vi inte fick reda på detta tidigare, då hade vi kunnat ordna en kamratlig sammankomst.

Nu ser vi framåt och kan konstatera, att vi har ett starkt och oerhört intressant program för höstens skeppskvällar.

I september kommer en man och berättar om, "hur en den tyska ubåten U-123 torpederade och sänkte det handelsfartyg, där hans farfar tjänstgjorde (och omkom) utanför Floridas kust." Hans eftersökningar i olika arkiv har gett en mycket gedigen bild, av vad som hände.

I oktober kommer vi att få höra om "Rysslands geopolitiska mål genom århundradena" av en man, som vikt mycket av sitt liv åt Europeisk säkerhetspolitik. Vi kommer bl.a. få en bild av hur Putin och hans gelikar tänker.

I november kommer VD för stadens en-

ergibolag och berättar om "en ny elektrifiering av vårt land". Detta ska bli väldigt intressant att höra. Vi är många, som inte förstår, hur det ska gå till, när stora produktionsresurser avvecklas, samtidigt som mycket i vårt samhälle kräver mycket mer el.

Sedan blir det sedvanlig julbuffé i december och dessutom ett antal lördagskaffe.

Mer om detta kan ni läsa på vår hemsida, flottansman.se/varberg

Vi hoppas att ovädret blåst över för denna gång. Vill önska alla gamla och även nya medlemmar välkomna.

Karl Henrik Weddig

Ängelholm

Året fortsatte att präglas av corona med alla dess, för folkets frihet tråkiga, begränsningar. Men här i Ängelholm liksom i landet i övrigt skymtar nu ljuset i tunneln. Vår verksamhet snurrar runt i vår trivsamma kajuta, men de vanliga sammankomsterna på söndagsmorgnar har i stort sett uteblivit. Till Kajutan hör en inte så oäven trädgård, som med stor omsorg tagits om hand av Joakim, som har talang för detta. Just nu kan man glädjas över de gula blommande växter, som kantar vår entré. Gräsmattan hålls tuktad och de två äppleträden kommer att ge frukt. I varje fall det ena. Och äpplena är goda och kan med fördel ingå i en god paj. Och namnskylden har fått en renässans av Uffe.

Lite av fastighetens bevarande har ägt rum, då "uthusen" har fått nya tak. Föredömligt Bertil!

Om verksamheten varit låg, har i alla fall traditionen med att tillhandahålla våfflor med sylt, grädde och kaffe genomförts. Detta äger rum tisdagar i juli och årets tisdagar har bjudit på fint väder. För varmt tycker flera, inte jag. Gräddningen har sedan flera år skötts av vår nestor Lars, som efter att ha varit ordförande "i hundra år" tagit på sig ansvaret för att vårda byssan och gör det med den äran. Den andra våffeldagen fick han avbryta på grund av opasslighet, men har deltagit i de senare tisdagarna "still going strong".

Verksamheten övertogs under de två sista tisdagarna av Uffe, som har ett förflutet inom marin och civil sjöfart. Hans rungande skrätt har många dagar ljudit i Kajutan och varit till glädje. Där sitter ingenting fast. Undertecknad har ingen erfarenhet varken

Korum utomhus i vackert sommarväder med präst, musiker samt två trumpetare från Hemvärnets Musikkår. Tyvärr glest med medlemmar men grannfruarna kom och njöt av söndagsförmiddagens frid.

av marinen eller handelsflottan, men kan åberopa som grund för medlemskap ett stort antal broar och färjor över flera av landets vattendrag, liksom att ha styrt en 100 meter lång präm upp och ner för Rhen med ägarens goda minne. Han är holländare om än inte flygande.

Den sista våffeldagen för året präglades av stort gemyt av de tioalet (kanske fler), som gästade oss. Som vanligt var kunskapen stor om alla gamla ängelholmare, om vilka undertecknad inte visste ett dugg. Denna dag var det emellertid även fiske och jakt på tapeten. Uffe och Kurts son var ense om, att just nu kunde man ta upp massor av torsk i sundet 300 meter från "prick-

en", som tydligen var allmänt känd. Och Uffe hävdade med stor övertygelse, att ål fanns det mängder av trots byråkraternas hävdande av motsatsen. Han gav oss en bra historia om, när han från akterskeppet på en marin farkost fiskat i hamnen i Lerwic och försett hela besättningen med fisk till middag. Där har förresten även undertecknad varit, men som sysselsättning var det mest besök på öns golfbana. Och vad jakten beträffar, var en av Kurts sons kompisar jägare och hade säkert 500 vildsvins död på sitt samvete. Själv har jag bommat på flera, vilket jag inte är så stolt över.

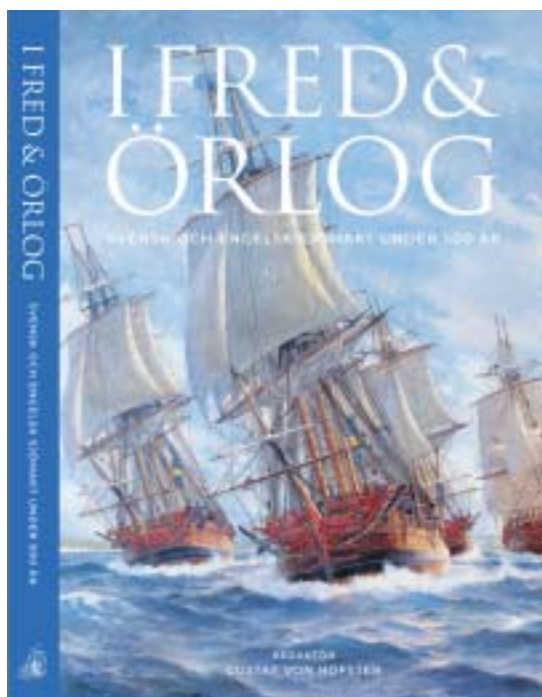
Som ni förstår, har vår verksamhet legat i ide, men vaknar så sakta. Från början av augusti kommer söndagsmorgnarna varannan vecka att livas upp, då vår ordförande Bertil, som är väldigt lämplig och kompetent, har tänkt sig att öppna för medlemmarna till nytta och glädje. Mången frukost har ätits under livligt berättande. Nästan alla av de besökande har varit män och jag kan berätta, att pratet om skvallrande syjuntetanter överträffas med råge av dessa vördnadsfulla sjömän. Det sprids skvaller i en omfattning, som man häpnar av, men naturligtvis i en god stämning.

Vi blir av naturen färre och färre. Uffe har axlat Kurts ansvar som ärtsopekokare och undertecknad svarade i ett svagt ögonblick ja på Bertils fråga, om någon ville skriva några rader om FM Ängelholm som ett inlägg i tidningen. Och framtiden ser trots allt ljus ut med ärtmiddagar, kräftor och julmat. Kajutan är en trygg samlingspunkt för FM här i stan och antalet medlemmar kunde vara flera. Plats finns!

Hans Otto Nilsson

Öppet hus för medlemmar samt allmänheten. Våffelservice varje tisdag i juli månad. Välbesök!

FÖRHANDBESTÄLL NU!

345 kr

breakwater.se

FLOTTAN 500 ÅR

I FRED & ÖRLOG

SVENSK OCH ENGELSK SJÖMAKT UNDER 500 ÅR

En sofistikerad sjökrigshistorisk bok, lättläst, intressant och fylld med häpnadsväckande och dramatiska berättelser och humoristiska episoder.

Här skildras den svenska flottan och några av dess många relationer till Royal Navy under de gångna århundradena. Många av dessa relationer har byggts runt spännande, färgstarka och kraftfulla individer. Deras historier handlar ofta om hur klokskap och gott omdöme skapat vänskap och förtroende, snarare än osämja och konflikt och visar också att enskilda personer har haft stort inflytande på utvecklingen av den svenska flottan och på Sveriges historia. Dessa samlade historiska skildringar är skrivna av några av de främsta

svenska, brittiska och amerikanska sjökrigshistoriska författarna och forskarna, de flesta tillika f.d. sjöofficerare. Genom deras omfattande arkivforskningar avslöjas flera hittills okända händelser, som alla på olika sätt påverkat det historiska skeendet och därmed Sveriges historia.

Det är författarnas förhoppning att denna bok skall bli en värdig hyllning såväl till Royal Navy som till den Svenska Flottan vid dess stundande 500-årsjubileum.

Banehagsgatan 15 | breakwater.se
info@breakwater.se | +46 31 722 74 80
 Plusgiro: 192366-3, Bankgiro: 463-8417

 **BREAKWATER
PUBLISHING**

Födelsedagar

Vi hyllar

95 år född

1926-12-07 Kurt Svensson LINKÖPING
1926-12-18 Christer Fredholm NÄTTRABY
1926-12-30 Kjell Närkhammar HANINGE

90 år född

1931-10-08 Nils Eriksson GRÄDDÖ
1931-10-16 Lage Becker VÄSTERÅS
1931-10-23 Bengt Widroth SÖDERKÖPING
1931-11-07 Stig Lövgren SIMRISHAMN
1931-11-12 Göte Svensson ÄNGELHOLM
1931-12-02 Carl-Axel Hernström NYHAMNSLÄGE
1931-12-11 Lars-Åke Lundqvist KARLSTAD
1931-12-15 Ingvar Jonsson TUNGELSTA
1931-12-28 Bengt Bökberg MALMÖ

85 år född

1936-10-02 Sven Segerman LANDSKRONA
1936-10-05 Margaretha Sandelin VISBY
1936-10-08 Sven Åke Sjöstrand STAFFANSTORP
1936-10-09 Esbjörn Johansson VÄSTERVIK
1936-10-15 Sune Sjöblom NORRTÄLJE
1936-10-16 Brage Nordin SUNDSVALL
1936-10-17 Nils-Gunnar Andersson KARLSKRONA
1936-10-22 Bertil Henriksson TRELLEBORG
1936-10-26 Henry Bentin HALMSTAD
1936-10-27 Claes Andersson HALMSTAD
1936-10-29 Bjarne Lander NORRKÖPING
1936-10-31 Börje Folkesson VÄSTERVIK
1936-11-01 Kjell Hedlund HÄRNÖSAND
1936-11-03 Rune Stang ÖSMO
1936-11-05 Ulvi Paff-Eriksson STOCKHOLM
1936-11-07 Kurt Persson TRELLEBORG
1936-11-19 Ove Bergström NYNÄSHAMN
1936-11-21 Kjell-Arne Mattsson BANDHAGEN
1936-11-25 Gunnar Ullmarker ARVIKA
1936-11-28 Niels Ivar Klang HASSLÖ
1936-12-02 Jane Bringsarve KARLSHAMN
1936-12-04 Sören Holmström HÄRNÖSAND
1936-12-06 Hans-Gunnar Andersson BERGSHAMRA
1936-12-27 Lars Linde ÄNGELHOLM

80 år född

1941-10-02 Bengt-Ivar Magnevall LYCKEBY
1941-10-12 Rolf Kjellberg JÄRNA
1941-10-17 Manne Holmberg STOCKHOLM
1941-10-25 Bo Dahlgren NORRKÖPING
1941-10-30 Björn Mohlin GRÄDDÖ
1941-10-30 Lars-Erik Wennersten ASKIM
1941-11-01 Carl Erik Nordström UPPSALA
1941-11-03 Anna-Lisa Engström LYSEKIL
1941-11-05 Raymond Olsson KUNGSHAMN
1941-11-16 Agneta Anderson GÄLÖ
1941-11-16 Jan Andersson ASARUM
1941-11-16 Lennart K Persson NYKVARN
1941-11-17 Holger Torén KARLSHAMN
1941-11-21 Robert Bildt SOLLENTUNA
1941-12-03 Bertil Helmenius HUDDINGE
1941-12-07 Rolf Svensson KARLSKRONA

1941-12-10 Anders Nilsson HALMSTAD
1941-12-20 Jackie Lindebäck LYSEKIL
1941-12-23 Robert Värild VISBY
1941-12-24 Kjell Värnbrink ÄNGELHOLM
1941-12-26 Birgitta Rapp LJUSTERÖ
1941-12-27 Hans Gustafsson VARBERG
1941-12-29 Bertil Öström LYSEKIL

75 år född

1946-10-03 Johan Bager SALTSJÖBADEN
1946-10-12 Lars-Åke Jacobsson BURGVIK
1946-10-14 Jack Hagström TORSLANDA
1946-10-15 Tommy Lagsjö NYNÄSHAMN
1946-10-17 Tommy Svensson RONNEBY
1946-10-17 Trolle Lind HALMSTAD
1946-10-18 Lars Andersson FRIDLEVSTAD
1946-10-18 Lars-Erik Uhlegård MÖLNDAL
1946-10-20 Jan Reimann VÄSTERHANINGE
1946-10-24 Björn Berglund FÄRÖSUND
1946-10-25 Ulf Stålbj VÄSTRA FRÖLUNDA
1946-10-31 Thorsten Gustafsson KARLSKRONA
1946-11-02 Gabriele Falk ÖSMO
1946-11-08 Per Olof Rekola STOCKHOLM
1946-11-11 Sven Magnander HELSINGBORG
1946-11-12 Magnus Ullman DJURSHOLM
1946-11-19 Tommy Falk ÖSMO
1946-11-22 Peter Jakobsson KRISTINEHAMN
1946-11-22 Ulf Strömbäck VÄSTERÅS
1946-11-25 Tommy Melin LYCKEBY
1946-11-26 Curt Lennart Johansson SKEBOBRUK
1946-11-28 Karl Harrius BANKERYD
1946-12-04 Johan Leffler VÄSTRA FRÖLUNDA
1946-12-07 Lars Axelsson LYSEKIL
1946-12-11 Claes Göran Borg TENHULT
1946-12-11 Tommy Österberg NYNÄSHAMN
1946-12-13 Evert Karlsson LAMMHULT
1946-12-17 Björn-Erik Magnusson TORSLANDA
1946-12-23 Rune Nilsson HÖRBY
1946-12-26 Göran Hagfors HÄRNÖSAND
1946-12-28 Claes Lindqvist VÄDDÖ
1946-12-29 Gunnar Lindström NORRKÖPING

70 år född

1951-10-05 Erling Holmberg KARLSKRONA
1951-10-05 Filip Gille HAMMARÖ
1951-10-13 Claes Nilsson HEMSE
1951-10-20 Eva Landberg NORRTÄLJE
1951-10-20 Lars Gigård VÄSTERVIK
1951-10-26 Georg Tellefsen STOCKHOLM
1951-10-29 Anders Ekström LANDSKRONA
1951-11-03 Christer Berglund JÄRNA
1951-11-04 Mats Nordlander SURAHAMMAR
1951-11-14 Lennart Gran VENDELSÖ
1951-11-15 Arne Mared VARBERG
1951-11-19 Lars Cederstrand MORA
1951-11-20 Tony Karlsson SORUNDA
1951-11-22 Per Österholm HÄRNÖSAND
1951-11-26 Håkan Hallerdal TÄBY
1951-12-22 Jimmy Eriksson JÖNKÖPING

1951-12-27 Göran Ehrenpohl GÖTEBORG
1951-12-28 Kent Pettersson HÄRNÖSAND
1951-12-31 Per - Anders Klockars NORRKÖPING

65 år född

1956-10-09 Arne Malmqvist RONNEBY
1956-10-25 Tommy Svenske-Svensson GOTLANDS TOFTA
1956-10-28 Thomas Karlsson VALLENTUNA
1956-10-28 Robert Hellner ALINGSÅS
1956-11-01 Göran Olsson DEJE
1956-11-13 Adrian Ström VISBY
1956-11-14 Lars Green VÄSTRA FRÖLUNDA
1956-11-29 Per Sahlen SUNDSVALL
1956-12-05 Michael Ordrup HALMSTAD
1956-12-07 Curth Andersson GÖTEBORG
1956-12-11 Göran Delemark DANDERYD
1956-12-12 Billy Jern VALBO
1956-12-15 Ulf Nilsson VÄSTERHANINGE
1956-12-19 Ove Tunhielm VÄSTERÅS
1956-12-27 Anders Knutas MARIEFRED
1956-12-30 Mats Nilsson STOCKHOLM
1961-10-06 Peter Lindsjö ALVESTA
1961-10-27 Ove Fredriksson STAVSNÄS
1961-10-30 Magnus Jakobsson VISBY
1961-10-30 Mats Persson NORRKÖPING
1961-10-31 Jan Fredriksson VAXHOLM

1961-11-21 Nils Henrikson TÄBY
1961-12-19 Per-Ola Mattsson KARLSHAMN

50 år född

1971-10-09 Håkan Torgé SKÖVDE
1971-10-18 Johan Wetterberg BROMMA
1971-10-27 Peter Schulte ONSALA
1971-11-06 Johan Jansson KÖPING
1971-11-12 Karl Kalén UPPSALA
1971-11-23 Mathias Karlsson VALLENTUNA
1971-12-13 Stefan Näsman JONSTORP

Nya medlemmar

Vi hälsar följande medlemmar välkomna och önskar att alla skall få mycket glädje av medlemskapet.

Göteborg

Börje Johansson
Sverker Ödesjö

Halmstad

Johan Douglas
Staffan Larsson

Haninge

Lennart Eriksson

Karlskrona

Birgitta Agnéus
Evelina Lundström
Mårten Silvanus
Barbro Stene
Inger Svensson

Karlstad-Värmland

Bernt Olof Karlsson

Lysekil

Peter Sundström

Malmö

Benny Englund
Hans Idh

Stockholm

Andreas Ahlqvist
Mathias Andersson
Pia Berg
Mats Georg Bergholtz
Ingemar Broberg
Lars Engstedt
Håkan Lundberg
Tommy Nielsen
Björn Nilsson
Magnus Rothman
Johan Scholander
Henric Tiwemark
Tomas Vanecek
Claes Östergren
Therese Råvik

Södertälje

Peter Persson

Trelleborg

Annika Christofi
Håkan Mårtensson

Västerås

Henrik Mjöman
Anders Wossmar
Henrik Sweidqvist

Avlidna kamrater

Gunnar Angerby NYNÄSHAMN
Född den 11 november 1939
Avliden den 15 juni 2021

Anders Billström LEKSAND
Född den 8 april 1924
Avliden den 15 april 2021

Lars-Ivar Centerfalk GÄVLE
Född den 11 november 1930
Avliden den 29 maj 2021

Ove Eliasson LYSEKIL
Född den 2 maj 1940
Avliden den 19 juni 2021

Ulf Hobro VÄSTERVIK
Född den 31 mars 1948
Avliden den 17 juni 2021

Olle Horndahl KALMAR
Född den 5 januari 1935

Sten Joelson OLOFSTRÖM
Född den 10 mars 1926
Avliden den 9 juli 2021

Alf Johansson VÄSTERVIK
Född den 9 juni 1946
Avliden den 1 juni 2021

Arne Johansson LYSEKIL
Född den 28 december 1932
Avliden den 12 mars 2021

Bengt-Åke Johansson GISLAVED
Född den 26 september 1940
Avliden den 6 januari 2021

Klas Jonsson HALMSTAD
Född den 2 november 1956
Avliden den 1 juli 2021

Rolf Karlsson GÖTEBORG
Född den 23 juli 1945
Avliden den 25 juli 2021

Harry Löfgren HELSINGBORG
Född den 20 oktober 1927
Avliden den 3 juni 2021

Tommy Mårtensson TRELLEBORG
Född den 21 juli 1942
Avliden den 19 juni 2021

Henrik Nilsson HALMSTAD
Född den 3 september 1946
Avliden den 16 maj 2019

Diedrik Taube STOCKHOLM
Född den 18 januari 1938
Avliden den 16 juli 2021

Tore Tejler TVÅÅKER
Född den 15 juni 1924
Avliden den 12 juni 2021

**Hedra våra avlidna kamraters minne med en gåva till Flottans Män.
Pg 5 88 19-4.**

Efter Din betalning sänder FM kansli blanketten till de sörjande.

Kontaktmän i förbundsstyrelsen och lokalföreningar

Styrelse och lokala föreningar kan även nås via hemsidan www.flottansman.se

Förbundsstyrelse och kansli

Förbundsordförande	Örjan Sterner	070-627 53 97	Marknadsvägen 179	183 78	TÄBY	orjansterner77@gmail.com
Vice förb.ordf	Göran Löfgren	070-495 80 14	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLSKRONA	goran.lofgren1@gmail.com
Sekreterare	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@flottansman.se
Kanslichef	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennartbresell8@gmail.com
Medlemsregister	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennartbresell8@gmail.com
Infoansvarig	Bo Schagerberg	070-521 44 39	Månbergsvägen 4	140 39	NYNÄSHAMN	bo.sch@bredband.net
Webbansvarig	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@flottansman.se
Kansli	Flottans Män	076-7786870	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM	riksforbundet@flottansman.se
			Öppet tisdagar 9-16			

Region Nord

Representant i förbundsstyrelsen: Cawe Johansson

Härnösand	Roger Karlström	073-410 24 55	Brunnhusgatan 14B lgh 1002	871 33	HÄRNÖSAND	roger.karlstrom@telia.com
Sundsvall	Cawe Johansson	070-659 54 65	Backvägen 6	861 38	BERGEFORSSEN	astors.farg@spray.se

Region Mitt

Representant i förbundsstyrelsen: Krister Hansén

Gotland	Lars Ellebring	070-835 78 73	Furugatan 54	621 44	VISBY	lars.ellebring@live.se
Föreningslokal:	Marinstugan		Gotlandsresor/Scandic Visby, Färjeleden 3,	621 58	VISBY	
Haninge	Lars Larsson	079-334 18 98	Kullerstensvägen 63	137 61	JORDBRO	vodkalasse@gmail.com
Norrköping	Ove Kumlov	073-156 10 35	Tallvägen 10	616 34	ÅBY	kumlov49@outlook.com
Föreningslokal:	Marinlokalen	070-836 59 92	Lansengatan 38	602 09	NORRKÖPING.	flottansman@telia.com
Norrälje	Olle Jansson	070-587 03 44	Kristoffers väg 1	760 15	GRÄDDÖ	olle-jansson@live.se
Föreningslokal:	FOS-huset		Regementsgatan 22		NORRTÄLJE.	(ej postmottagning)
Nynäshamn	Kjell Johansen	070-641 35 53	Båtsmansvägen 13	149 31	NYNÄSHAMN	kjelljohansen756@gmail.com
Stockholm	Örjan Sterner	070-627 53 97	Marknadsvägen 179	183 78	TÄBY	orjansterner77@gmail.com
Kansli	Flottans Män	072-363 855 4	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM.	sthlm@flottansman.se
Södertälje	Thomas Westerberg	073-746 36 69	Oaxen 24	153 93	MÖRKÖ	t_westerberg@hotmail.com
Föreningslokal:	Notholmen		Hörningsholm,		MÖRKÖ	(ej postmottagning),
Västerås	Magnus Leucovius	070-332 01 15	Uniformsgatan 12	723 50	VÄSTERÅS	magnus.leu@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män		Slakterigatan 10	721 32	VÄSTERÅS	vasteras@flottansman.se

Region Syd

Representant i förbundsstyrelsen: Göran Löfgren

Kalmarisund	Stefan Horndahl	070-554 41 80	Värdshusvägen 14	394 77	KALMAR	stefan.horndahl44@outlook.com
Karlshamn	Sewe Lindberg	070-625 60 92	Ronnebyvägen 260	374 30	KARLSHAMN	sewe@sewe.se
Föreningslokal:	Flottans män	0454-163 40	Lärkgatan 2	374 34	KARLSHAMN	
Karlskrona	Göran Löfgren	0704-958 014	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLSKRONA	goran.lofgren1@gmail.com
Kristianstad	Lars-Ingvar Elofsson	0765-10 04 72	Byastensvägen 10	291 77	GÄRDS KÖPINGE	navyman@tele2.se
Malmö	Hans Carlsson	070-376 73 89	Vendelsfridsgratan 6 A 6 tr	217 64	MALMÖ	malmö@flottansman.se
Trelleborg	Thomas Ohlsson	0702-56 98 31	Flundrevägen 3	231 92	TRELLEBORG	thomasgohlsson@gmail.com
Västervik	Åke Revelj	079-341 14 26	Hornsvägen 15 M	593 54	VÄSTERVIK	akerevelj@hotmail.com
Växjö	Sten Svensson	0470-811 74	G:a Teleborgsvägen 12	352 55	VÄXJÖ	leifcarlsson41@hotmail.com

Region Väst

Representant i förbundsstyrelsen: Lars-Erik Uhlegård

Göteborg	Lars-Erik Uhlegård	0723-97 21 86	Broslettsgatan 25	431 31	MÖLNDAL	lars-erik@uhlegard.se
Föreningslokal:	Marinstugan	031-29 07 23	Örlogsvägen 6, Nya Varvet.	426 71	V.FRÖLUNDA	goteborg@flottansman.se
Halmstad	Ulf Ängemo	070-350 09 14	Södra vägen 37	302 90	HALMSTAD	ulf.angemo@hotmail.com
Föreningslokal:	Marinstugan	076-880 70 53	Dragvägen	302 90	HALMSTAD	halmstad@flottansman.se
Jönköping	Måns Suneson	0706-372 106	Bergstigen 3	564 32	BANKERYD	mans.suneson@telia.com
Karlstad-Värmland	Göran Olsson	070-415 02 76	Nordsjötorp Backarna	669 92	DEJE	golsson@kommunensbesta.se
Lysekil	Mattias Bergsten	070-535 27 94	Valbogatan 72	453 34	LYSEKIL	lysekil@flottansman.se
Varberg	Karl Henrik Weddig	070-686 70 71	Knut Porses väg 12	432 44	VARBERG	khweddig@gmail.com
Föreningslokal:	Gamla tullhuset	070-391 04 26	Otto Torelles gata 3	432 44	VARBERG.	
Ängelholm	Bertil Lundvall	070-257 23 66	Storgatan 69	262 35	ÄNGELHOLM	b.lundvall@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män	0768-49 48 61.	Östergatan 89	262 00	ÄNGELHOLM.	angelholm@flottansman.se

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen till:
FLOTTANS MÄN
Teatergatan 3,
111 48 STOCKHOLM

2022 fyller vår marin 500 år

Foto Dag Åshage

Riksårsmötet 2021

Det stora Sibeliusmonumentet, skapat av Eila Hitunen (1922 - 2003), avtäcktes 1967 i Sibeliusparken i Helsingfors och var ett av besöksobjekten vid rundturen i Helsingfors i samband med Riksårsmötet.
Foto Ulla Melin

Från banketten
Foto Ulla och Olle Melin